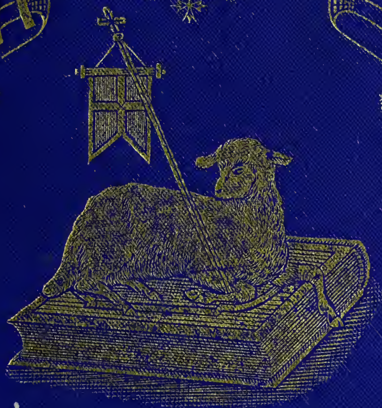
KORSBANERET.

1888

KORSBANERET

In hoc signo vinces.

KRISTLIG KALENDER

FÖR

1888

REDIGERAD

AF

C. A. B.

"I vår Guds namn resa vi baneret upp."

Nionde årgången

Med 9 illustrationer

ROCK ISLAND. ILL.
AUGUSTANA BOOK CONCERNS FÖRLAG.

INNEHÅLL.

BÖN.

HERRE JESUS! Du är Alfa och Omega, den förste och den siste, och lider icke af någon förvandling. Hvad skola vi säga inför dig, då vi stå vid slutet af ett annat år? Derest du icke hade sagt: "Kommen till mig, I alle!" skulle vi visst icke våga att framträda inför ditt ansigte. Men du har dragit oss med din kärlek och fostrat oss med din kärlek under hela vårt flydda lif. Nu måste vi bekänna våra många skulder, vår synd och brist. Du kallar oss att aflägga räkenskap, och vi träda fram inför dig. Du har framstält en nådastol, till hvilken brottslingar kunna fly, och nu komma vi på din stora barmhertighet för att begära nåd. Förskjut oss icke, nåderike Frälsare. Vi åberopa ditt lidande, ty det var ett försoningslidande, och du har lärt oss att anropa Fadern i ditt namn. Du har lagt löftesordet i vår mun, och vår nöd drifver oss fram till dig. Se, Herre, huru synden har handterat oss; våra syndasår äro många. Vi komma till dig, ty du är en nödhjälpare. Ack, Herre Gud! Våra synder gå öfver vårt hufvud, och våra andliga fiender förfölja oss intill döden. Vi nedlägga alla våra bördor invid korset och önska höra förlåtelsens ord från dina heliga läppar. Tillsäg oss, Herre Jesus, din frid.

Men vi bedja icke blott för oss själfva; vi bedja för hela ditt rike, ty hela din kyrka är i djup nöd. Otron och världskärleken härja i din församling; många uppenbara bespottare, många hemliga förnekare, många affallna kristna finnas ibland oss. Och de trogna äro ofta vacklande och svaga och lätt förvillade af kött och blod. Vi måste utstå en allvarsam kamp emot "världens sorg" och emot ögonens och köttets begärelse samt ett högfärdigt lefverne. Bistå oss i striden med din Ande och ditt ord. Uppväck oss ur vår säkerhet och ljumhet, och skänk oss fröjd och frid i den Helige Ande. Sänd din Ande öfver kyrkan, på det vi icke med de fåvitska jungfrurna insomna i döden. Näps satan, näps otron, näps vårt världskära sinne. Vi vilja icke tjäna Kristus och Belial. Välsigna yngre och äldre. Särskildt bedja vi för vårt eget samfund, enär det är vårt husfolk. Förbarma dig öfver de förskingrade landsmännen, och utgjut en ny kraft öfver våra församlingar och lärare. Huru kunna vi glömma barnen och ungdomen! De äro dina, Herre Jesus. Skydda dem, att de icke blifva förförde af synden och världen. Och så bedja vi dig, att du ville föra oss efter din heliga vilja och sköta oss, som du finner för godt, till dess att äfven vi få "fara i frid", Amen.

INTET KORS, INGEN KRONA.

"*Uppå alla lifvets höjder,*
Uti hvarje minsta dal
Växa ibland törnen — fröjder,
Bland de unga rosor — kval."

"*Kors blifva ankare; bär ditt kors så, som du bör, så blir äfven det ett ankare.*"

"*O, hvilket kors att intet kors hafva!*"

KORSBANERET utbjudes ånyo till vårt kära folk, och denna gång är det bokstafligen fullt med *kors*. Önskar väl vårt folk att noga beskåda dessa kors, som vår kyrka så nyligen planterat på sin pilgrimsfärd! Se blott, huru många segertecken vi hafva rest, men förgät på samma gång icke de tårar, den ångest, det hjärteblod, som dessa kors predika om. Hvilken skön och underbar predikan! Må hända hafva vi icke lyckats att skrifva denna predikan med så mycken vältalighet, som en och annan önskar, och många känna nog, att det finnes luckor — liksom i alla andra predikningar. Men gifves det då ett lif utan luckor, utan stora tomrum, utan många oegentligheter? Eller liknar väl

ditt lifs historia en väl skrifven roman, med så många kapitel, och en sådan fortsättning och ett sådant slut, som du önskar? Vi betvifla det. Men hvad säga dessa enkla blad? Tala de icke om att vår kyrka blir mer och mer en korskyrka, och att hon har fiender, som stå bredvid segertecknen och ropa: "Tag denna kyrka af vägen!" Utan korsdrägten och korsbördan vore vår kyrka hemfallen under den Laodiceiska lärarens dom. Och dessutom böra vi besinna, att det är Kristi kors, den ljufvaste börda, som vi bära, ity att denna börda lyfter oss uppåt såsom på vingar, och för oss framåt såsom seglen ett skepp och håller oss samtidigt nere i ödmjukhetens dal. Hvem törs neka, att vår kyrka lider? Betrakta skaran af ordets arbetare ibland oss, och vi fråga, om den kämpaskaran icke lider under utöfningen af Herrens kallelse. Gör dig förtrogen med våra kyrkoråd, våra söndagsskollärare, våra fromma husfäder och mödrar, som ropa till Gud dag och natt, och du skall utan om och men få det intryck, att det ändå finnes en här af korsbärare. Och kanske vi borde hafva nämt de trogna och försakande presthustrurna; åtminstone tillåter jag mig att ombedja dig hysa det djupaste medlidande med dem, om hvilka du läser på dessa enkla blad. Vet du, huru mycket de hafva lidit, och kan du väga deras lidande? Du anmärker kanske, att de

lida icke mera än andra. Att dryfta den frågan hör icke hit; jag frågar blott: vet du det? Mig synes att de, tillika med sina män, varit djupt inne i lidandets ugn.

Men vi uppträda icke såsom korsbärare i en förlorad sak. De äro många nog, som lida, strida och dö för världsfurstens lögn och list. Kristi kämpande skara liknar visst icke den laokoonsgrupp, som maktlös vrider sig under ödets och syndens täta och giftiga anfall utan att vara i stånd att försvara sig och sina barn; men hon liknar en segrande skara, som tränger fram genom ett fiendeland och under vägen får uppbära många hugg, mycket lidande, stundom *skenbara* nederlag m. m., men som i allt öfvervinner. Hvilken lycka att få deltaga i Frälsarens triumf och genom lidandet skärpa själens krafter och emottaga tusenfaldigt mera lif och hopp. Ingen "förlorad sak" alltså, och Gud vare evigt pris, att vår korta, men händelserika samfundshistoria bär det kraftigaste vitnesbörd derom. Det påstås, att musslan blir sjuk, då hon föder perlor, och utan tvifvel kan det tillämpas på Kristi kyrka; men hvad gör det, endast hon föder *perlor*. Under den stormigaste dagen få vi andas den friskaste luften; det starka åskregnet bringar en omätlig välsignelse, och blixten, som korsar firmamentet och tyckes genomtränga merg och ben,

uppbränner skadliga ämnen i atmosferen och gör den hälsogifvande. Sådan är korsets välsignelse. På det sättet växa vi i motgången, såsom floden, då den fördämmes, och när det gamla lifvet förmultnar och dör, växer det nya såsom ett godt säde.

Hvilket budskap vill då korsbaneret bära? Vi våga icke bjuda vårt fromma folk romaner eller halfromaner eller berättelser af ett tvifvelaktigt innehåll. Ja, hvilket språk föra dessa afsomnade i Herren, och hvad säga dessa ännu lefvande hjältar, som i dag bära Kristi harnesk? De säga oss bland annat, att striden för kronan synes lång och svår, medan den varar, men när den är förbi, så kort, så kort; de säga oss, att du finge borttaga allt ur deras lif, blott icke deras pröfningar, ty dessa äro lifvets helgedomar; de säga oss, att glädjen i Gud uppväger hvarje litet obehag, hvarje liten försakelse, som de underkastat sig; de säga oss, att hvar gång vi besegra våra syndiga böjelser, göra vi en osäglig vinst, och att Kristus är en god och ödmjuk herre, som alltid håller sina löften och slutligen skänker oss segerkronan; men de säga oss också, att det är vår pligt att modigt kämpa och hålla ut i kampen, ty den, som står fast intill ändan, varder salig.

Och redan här i lifvet sätter lifvets furste en krona på sina trognas hjässa. Hon innehåller icke

några förgängliga element, utan består uti rättfärdighet och frid och fröjd, ett godt, ett i Kristi blod försonadt samvetes vitnesbörd, och är sålunda en oförgänglig krona.

Och I, kristne vänner, som under det flydda året gjort enskilda förluster, oersättliga förluster, såsom I menen, äfven för er gälla orden : "Intet kors, ingen krona". Icke har väl dina lidanden släckt ditt ljus, din förtröstan till Herren. Du har haft besök af många förklädda välsignelser, mången ängel i lidandets drägt har inträdt i din hydda, och du har kanske glömt att välkomna honom. I Guds rike finnes ingen olycka, ingen motgång, emedan allt hvad Gud gör är godt och förer oss närmare målet. Finner du någon tröst skrifven på detta må hända slitna och rifna baner, som denna lilla bok presenterar, då är "baneret" till nytta i Herrens tjänst, och då hafva vi med vår lilla möda i någon mån bidragit till kyrkans eller Kristi lekamens välfärd.

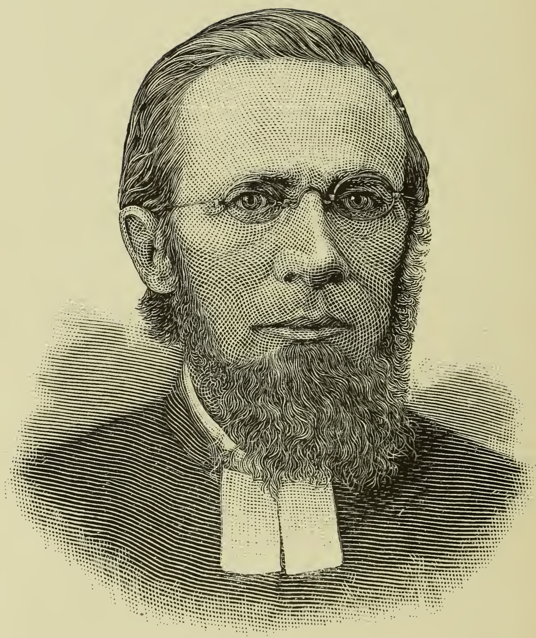
I idel fröjd kyssa vi vår Mästares hand, och sätta oss ånyo vid hans fötter och lyssna till de välsignade ord, som utgå ur hans mun. Korsbärare, korsvänner, låtom oss höja korsets segerbaner, två våra kläder i Lammets blod och med frimodighet löpa i den kamp, som är oss förelagd, ty vi skola af den rättfärdige domaren undfå lifvets oförviss-

neliga krona; och då skola vi plocka alla de sköna paradisblommor, som under jordelifvet slogo rot i korset.

LEFNADSTECKNINGAR.

Pastor P. J. Nyqvist.

PASTOR J. P. NYQVIST.

"Per crucem, ad lucem."
(Genom kors och mörker till sällhet och ljus.)

Hvarje kristen, men i synnerhet en själasörjare får tvifvelsutan erfara, att jorden är en sorgedal, och vi tro, att vår hänsofne vän gjort denna erfarenhet redan då han 1861 införde ofvanstående i en liten dagbok. Ändamålet med föreliggande skildring är att mera framställa Guds underliga och nådiga ledning med ett af sina barn och mindre att loforda den hemförlofvade arbetaren. Att loforda hans förtjänster skulle också föga öfverensstämma med det ödmjuka sinne han hade, ty han var en af de få, som alltid hålla sig ringa och anspråkslösa. Äfven höll Herren honom hårdt vid korset, och det är hälsosamt för själen, t. o. m. om jordiskt anseende och beröm lider dervid. Af hans verksamhet framgår väl ingenting storartadt efter människors sätt att döma. Han var ej begåfvad

med den djärfhet, jag vill ej säga framfusighet, som särskildt i detta land synes vara en nödvändig egenskap för den, som vill vinna erkännande. Han klagade, att han hade fått en flyttfågels lott, att han var en vandringsman, och orsaken till denna klagan böra vi må hända söka uti ofvan nämda förhållande; men Gud såg nog hvad som hans tjänare behöfde; ty "dem, som hafva Gud kär, tjänar allting till det bästa".

Jonas Petter Nilson Nyqvist föddes den 8 Feb. 1834 i Hummerstad, Kristdala socken, Småland. Föräldrarne voro arrendatorn Nils Petter Jönsson och hans hustru Kristina Jönsdotter. Modern dog, då Jonas Petter var åtta eller nio år gammal, efterlemnande honom samt tvänne yngre gossar. De erhöllo dock i en tillgifven styfmoder en god uppfostrarinna.

Om en tid flyttade familjen till Boarum, der fadern likaledes var arrendator. Sonen biträdde honom i arbetet, till dess han uppnått 18 år, då han ville ut och tjäna. Han flyttade till en granngård och arbetade som dräng ett års tid, men återvände sedermera till sin fader. Vid denna tid vaknade hans håg för studier, och enär en förberedelseskola för skollärare, fans i närheten, vände han sig dit och erhöll der sin första undervisning. En gammal skollärare, Johannes Nilsson, höll denna skola, bi-

trädd af pastor Dahlsten, som likaledes var Nyqvists förste lärare i skrifning. Huru länge Jonas Petter gick i denna skola, har ej kunnat utrönas, men efter en tid finna vi honom i pastor Ahlbergs skola. Här, så bekänner han själf, kom han till frid med Gud, och studielusten sporrades ännu mer, i det han önskade att på ett eller annat sätt tjäna Herren i hans församling. Han tänkte på att blifva skollärare och ingick den 2 Febr. 1857 i Kalmar skollärareseminarium. Vid denna tid trycktes han mycket af fattigdom. Han bodde hos en fattig gumma och lifnärde sig ofta endast af sill och potatis. Fru Emili Weidenhjelm skänkte honom 50 kronor under hans första studietid. Under hela den tid fadern hade varit arrendator, hade han arrenderat någon af öfverste Weidenhjelms gårdar, och för den skull bevisade hans fru ynglingen denna ynnest. Detta vare nedtecknadt henne till åminnelse, och likaledes det, att han ofta plägade kalla henne sin andra moder.

Han afslutade sin kurs i Kalmar den 17 Dec. 1857. Derpå förestod han en afdelning af den ambulatoriska skolan i Högsby församling. Sedan var han informator hos komminister Lunell, men bevistade åter pastor Ahlbergs skola i ändamål att vidare utbilda sig för sitt kall. Derefter valdes han till skollärare i Elgshults församling. På sin resa

dit sammanträffade han med sin forne lärare, past. Ahlberg, då denne kallade honom till biträdande lärare i sin skola, hvilken kallelse han äfven antog, och blef sålunda lärare, der han förut varit lärjunge. Bland Nyqvists efterlemnade papper finnes äfven en dagbok, i hvilken han beskrifver en resa till ett skolläraremöte, som hölls i Stockholm 1861. Hela denna resa var en predikoresa, och ofta talade han en, två @ tre gånger hvarje dag. I dessa anteckningar förekomma uttryck sådana som: "Herren gaf mycken frimodighet och nåd att vitna"; "Många motståndare voro tillstädes"; "Här gick det trögt att tala"; "Der voro många vänner"; "Der var ett fridens hem", o. s. v.

Sådana predikoturer företog han ofta under den tid han var lärare i Ahlbergs skola. Under julferierna reste han omkring, och en sommar reste han ända till Norrland.

Hösten 1863 finna vi honom vid Fjellstedtska skolan i Upsala. Hvarför han ändrade sin ursprungliga plan och började bereda sig för det presterliga kallet, antyder han icke i sina anteckningar. Troligen var det pastor Ahlberg, som uppmanade honom att taga detta steg. Vid denna tid antog han ock sitt tillnamn Nyqvist. Under vistelsen vid denna skola förde Nyqvist dagbok, men meddelar deri endast det, som han uträttade i studie-

väg, och intet angående det inre lifvets utveckling, och detta troligen derför, att skolans föreståndare skulle genomse de studerandes dagböcker. Då den första julferien inbröt, gjorde han ett besök i Östra Wåhla, der Prof. Esbjörn då lefde och verkade. Der träffade han äfven Dr. Lindström, som på den tiden uppehöll sig vid universitetet, och de deltogo i ett missionsmöte, som Prof. Esbjörn ledde och som var besökt af en stor människomassa.

På de öfriga fritiderna reste han omkring och predikade. Sommaren 1865 besökte han sitt hem och Ahlsborg. Sommaren 1867 tillbragtes i Tolfta och Wesslanda socknar, och året derpå besökte han Gotland.

Den 1 Juli 1867, vid sin återkomst från Gotland, erhöll han kallelse till Amerika. Denna kallelse utfärdades af pastor Svensson, Aug.-synodens då varande sekreterare, och den 18 i samma månad lemnade han skolan. I Oskarshamn mötte han sin trolofvade, pastor Ahlbergs yngsta syster, Emeli Amalia. "Denna skilsmessa var den svåraste af alla vid afresan från fosterjorden", anmärker han i dagboken.

"Tisdagen den 11 Augusti anträddes från Ahlsborg den långa resan till Amerika; från Göteborg afseglade han den 15:e och landade i New York den 29:e. Den 4 Sept. anlände han till Chicago och den

5:te till Paxton, och den 13:e höll han sin första predikan öfver ämnet: "De tio spetälske".

"Jan. 26 1869. Erhöll kallelse från Bailytown att resa dit och predika och sedermera en formlig församlingskallelse."

"Mars 3. Uppläste på aftonen en dimissionspredikan, hvilken den 17:e blef granskad af professorerna. Dagen derefter sändes den till Kalmar. Den nionde hölls examen vid läroverket. Onsdagen den 16 började synodalmötet, och söndagen den 20 försiggick prestvigning i vanlig ordning."

"Den 29 installerades jag i församlingen. Synodens president tolkade dagens betydelse i ett hjertligt föredrag."

— — — — — — — — — — — — —

"Den 18 Sept. anlände min trolofvade i sällskap med min halfsyster. Vårt enkla bröllop stod den 24:de. Vigselakten förrättades af pastor E. Carlson från Chicago."

Ofvanstående utgör ett utdrag ur hans dagbok. Nu börjar arbetstiden. Dagboken innehåller hädanefter helt litet. I lifvets skola gifves vanligtvis ej mycken tid att skrifva dagböcker. Efter ett års vistelse i Bailytown flyttade Nyqvist till Salemsförsamlingen i Chicago. Här upplefde han en särskild luttringstid. Det var väl en svår pröfning, men Gud hade nog sina visa afsigter dermed; och

såsom en fader bortkastar sitt ris, då barnet fått aga, så gjorde ock den himmelske Fadern här.

Riset, som Herren här begagnade, var en viss M. Denne hade en tid varit kolportör på nordsidan och valdes till pastors medhjelpare i församlingen. Han blef dock i stället dennes motarbetare. Om en tid hade han lyckats samla ett litet parti, och han gick också till väga som partimakare. "Presterna," sade han, "taga lön och arbete blott för bukens skull. Jag arbetar, drifven af Kristi kärlek. Inga väckelser förspörjas efter deras arbete, men se blott hvilket kraftigt Guds ord jag frambär, o. s. v." Det var hufvudinnehållet af hans tal.

Till följd af slitningen, som häraf uppstod i församlingen, inlemnade pastor Nyqvist sin resignation den 29 Oktober 1875. Han afflyttade dock icke förr än fram på sommaren. En tryckt skrifvelse, ställd till Salemsförsamlingens kyrkoråd, finnes infästad bland pastor Nyqvists anteckningar. Den är allt för omständlig att här införas, men jag ämnar insända en afskrift till synodens arkivarie. I en framtid kan den blifva af intresse. Imellertid fordrar denna skrifvelse, att pastorn fördrifves från församlingen, och kastar skulden för oredan på honom. Dessutom kännetecknas skrifvelsen af en riktig änglaödmjukhet, alldeles som dylika företeelser på apostlarnes dagar. Jag tänkte, då jag

fann den så väl förvarad: hvarför har han fogat den hit, då endast obehagliga minnen voro fästa dervid. Men jag påminde mig apostelns erfarenhet: "Låt dig nöja åt min nåd". Och då förstod jag, att äfven saliga minnen voro fästa vid detta cirkulär. Under sådana heta luttringstider, då alla och t. o. m. de närmaste öfvergifva en och trossyskonen vända ryggen, kan själen så mycket innerligare umgås med Gud och fröjdas i honom.

Innan han afflyttade från Chicago, fick han närvara vid sin medkämpes, pastor Ericsons, dödsbädd. Derom har han i dagboken nedtecknat, hvad som vid samma tillfälle stod att läsa i Missionären. Han var nämligen det året den tidningens redaktör.

Den omnämde orostiftarens verksamhet fick dock ett sorgligt slut. En dag påträffades han i en krog bland en hel hop dryckesbröder, och på grund deraf företog han en brådstörtad flyttning från Chicago — ingen visste hvart. En tid derefter följde hans familj. Sedan förspordes det, att han höll krog eller något slags värdshus i New York. Den ifrigaste af hans partivänner flyttade tillbaka till Sverige. De öfrige började så småningom sansa sig.

Afskedspredikan är förvarad bland hans efterlemnade papper. Den är full af rörande ömhet och kärlek. Och att församlingen som ett helt haft sin

forne lärare i ett kärt minne, visades på det tydligaste, då Herren förde honom tillbaka till dess närhet för att der utandas sin sista suck, då församlingen enträget begärde att få jorda hans stoft och bestrida alla omkostnader dervid.

Rörande sin verksamhet i församlingen yttrar han bland annat följande: "Ibland har jag med ängslan frågat mig själf: 'Hvad skall jag predika? Jag vet härnäst ingen råd. O Gud hjälp!' Men då har Herren lika ofta kommit med hjälpen, tagit bekymret från hjärtat för den gången och låtit min själ hvila vid hans ord och löfte, och så förlänat mig nåd att åter igen framhålla hans ord utan afseende på, om någon ville hörat eller låtat, såsom Herren säger till profeten. Under tiden har jag mer och mer lärt mig inse, att det är min sak endast att så, planta och vattna, men Guds att gifva växten. Och i samma mån, som jag kommit till visshet och klarhet i detta stycke, i samma mån har jag ock känt mig frimodig och glad i det dyra arbetet."

Afskedspredikan hölls andra söndagen efter påsk öfver texten om ulfvar i fårakläder. Dessa skildrar han på ett sätt, som visar, att arbetet i församlingen i alla fall är den bästa predikoförberedelsen. Låt mig här anföra själfva hufvudpunkterna af denna skildring.

1. *"De komma"*. De äro ej af församlingen kallade, men komma en sådan kallelse förutan, emedan de ej kunna erhålla den. Men på det att de skola så mycket lättare bedraga enfaldigt folk, så skaffa de sig ett slags kallelse. Med denna på fickan draga de sedan ut på vinst och förlust.

De komma. I hvad afsigt? Att stjäla, rifva och förgöra. Stjäla får, stjäla de enfaldige, stjäla medlemmar, och allra först stjäla förtroendet, som fåren, de rätta medlemmarne i församlingen, hysa för sin herde, den herde, som Herren dem gifvit. Hafva de blott lyckats stjäla förtroendet, sedan kunna de göra hvad de behaga. De äro sålunda tjufvar, andliga tjufvar, människotjufvar. Tjufvar äro sig alltid lika. De komma smygande, icke på öppna, ärliga vägar. Ginge de öppet och ärligt till väga, vore de inga tjufvar.

2. *De sammanblanda sanning och lögn.* Det är alltid något nytt i denna predikan, något som väcker uppseende och som åstadkommer ett ovanligt buller. Det blir misstankar, misstroende, kif, nit, trätor och parti, och det Guds barn imellan. Hvad var det, som hade en sådan verkan? Var det sanningen? Nej. Det var lögnen. Var det evangelium? Ja, nog var det ett slags evangelium, men Guds evangelium var det icke. Guds evangelium har ännu aldrig satt Guds barn i harnesk mot hvar-

andra, utan det har förenat dem i kärlekens och fridens band. Men man hörde ju ingen lögn? Nej; emedan den var så förvillande lik sanningen. Man hörde ju "ett sådant evangelium, som man aldrig hört förr?" Se, der ha vi det! Det var ett nytt evangelium, icke Guds evangelium. Adam och Eva hörde af ormen ett sådant evangelium, som de aldrig hört förr. Det var så skönt och så ljufligt! De skulle blifva såsom Gud!

O, må vi vara nyktra och vakande med afseende på hvad vi höra! "Sen derför till, hvad I hören!" är Herrens varningsord. Ty annars går det så, att den, som icke vill höra och tro sanningen, han skall tro lögnen. Det är Guds dom öfver sanningens föraktare.

3. *De äro fiender till all kyrklig ordning.* "Ombyte förnöjer", är en grundsats hos sådant folk. Att Gud ej är oskickligheten, utan fridens Gud, såsom uti alla de heligas församlingar", vilja de ej höra. De komma för att rifva. Rifva sönder är ett genomgående drag hos dem. Och allt detta under en mästerlig fromhets gloria — "klädda i fårakläder." Allt sammans hos dem ter sig som nit om andra människors frälsning. De äro dock i självfva verket för egen del främmande, främmande för det sanna tros- och nådelifvet, främmande för Kristi kärlek,

den all kunskap öfvergår, främmande för den anden, som låter säga sig.”

Efter afflyttningen från Chicago, arbetade han några veckor som Illinois-konferensens respredikant i Michigan, men öfvertog på hösten den nyanlagda skolan i St. Peter, Minn. Der verkade han i fem års tid. Här fick han på ett annat sätt vara Kristi församling till nytta, ty här arbetade han delvis bland sådana, som skulle utgå som Kristi budbärare. Flere, som redan nu en längre tid stått i församlingen och arbetat med framgång, erhöllo af honom sin första vägledning. Skolan var dock en mera allmän undervisningsanstalt, anlagd för praktiska studier, och flertalet af de studerande hade blott i sigte att vinna litet kunskap för lifvets allmänna värf. Äfven besöktes skolan af sådana, som törhända aldrig blifva hvarken sig själfva, sina medmänniskor eller Guds församling till någon nytta. Särskildt var detta fallet de första åren af skolans tillvaro. Ingen af eleverna från St. Ansgars Academy fortsatte i St. Peter, utan de gingo till Rock Island, derför var det alldeles som att börja en ny skola.

Skolans flyttning hade förorsakat hvarjehanda obehag inom konferensen. Carver-församlingarna voro ganska missbelåtna med, att skolan fråntagits

dem, och den östra delen var missnöjd med att skolan förlagts så långt i vester. Pastor Nyqvist blef helt naturligt delvis äfven föremål för detta missnöje. De första elever, som kommo till skolan, utgjorde ej heller något särdeles lämpligt element. Med ett eller ett par undantag voro de främmande för Gud, och en del till och med helt fräcka. En förvisades från skolan på grund af fylleri, en annan för stöld. Några qvinliga elever hade ock vid skolan erhållit tillträde "på ett försök". Detta hade så när misslyckats. Genom det uppförande, som en eller ett par af dem lät komma sig till last, hade de nästan för alltid stängt St. Peter-skolan för qvinliga elever. Att föreståndaresysslan under dessa omständigheter ej var någonting lätt, inses tydligt nog.

Men arbete och bön äro ej fruktlösa. Den fräcka anden, som rådde bland studentkåren i förstone och hvaraf de kristne vid skolan mycket plågades, började gifva med sig allt mer och mer. Under tredje året kunde man nästan säga, att den förlorat sitt fotfäste. En afgjordt kristlig ande har allt sedan dess varit den förherskande bland elevskaran, och det är alla kristnas bön, att den alltjämt måtte blifva den förherskande bland skolungdomen både vid denna och vid alla skolor.

Rörande samuppfostran inlade pastor Nyqvist

en stor förtjänst för vårt undervisningsväsende, då han lyckades medla så, att flickor ej blefvo utestängda från St. Peter. På grund af hvad jag redan antydt, höjdes många röster både inom skolstyrelsen och konferensen mot flickors tillträde till skolan. Han tviflade dock aldrig på riktigheten af samuppfostrans grundsats, äfven om han blef nedslagen af motgången. En medelväg valdes, nämligen den att flickorna skulle få vara med vid undervisningen, men ej bo eller spisa på skolan, utan hålla sig själfva med rum och kost. Hade detta "försök" misslyckats i St. Peter, så hade helt säkert icke någon af våra jungfrur fått tillträde hvarken vid Lindsborg eller Luther Academy och allra minst vid Rock Island. Nu är det bland oss åtminstone icke längre endast ett försök.

Men icke nog med att han arbetade som lärare, han besökte äfven en och annan gång vakanta församlingar och predikoplatser i skolans närhet och predikade Guds ord. Ständigt var han i verksamhet.

En sommar försökte pastor Nyqvist någonting nytt, nämligen att anordna en särskild skola för flickor. Men detta misslyckades så till vida, att försöket upprepades ej året derpå. Ett senare försök i samma riktning gjordes sedermera i Andover, och delvis under hans medverkan, men ej heller detta medförde ett önskvärdt resultat.

Vid skolan tillvann han sig både lärjungars och medlärares aktning och förtroende. Hans tid förgick väl ej utan sorg och strid, dock hade han der sin lugnaste tid. Med afseende på skolans framtida läge, utveckling och ställning till vårt gemensamma läroverk voro många af hans ämbetsbröder af åsigter motsatta hans, och på grund deraf fann han sig föranlåten att efter fem års förlopp nedlägga sin lärarebefattning. Dessförinnan hade han dock genom sin verksamhet betryggat både skolans läge och framtid. Det följande året arbetade han som hjälpprest hos synodens president. Han återfann i Andover många gamla vänner från Sverige och fann en njutning i att åter arbeta i en församling. Men den lilla studiekammaren var ej heller obegagnad, som man kan se af den mängd skrifna predikningar han efterlemnat. Många af dem hafva nedskrifvits vid det lilla skrifbordet i skafferiet i Andovers presthus. Han nödgades nämligen begagna skafferiet i huset till studierum, nätt och jämt stort nog för bokhylla, bord och stol.

Vid synodalmötet i Altona erhöll han uppmaning att begifva sig ut till svenskarne i Saunders county, Nebraska. Trenne församlingar voro der vakanta och utan utsigt att erhålla någon predikant Han reste och predikade i Edensburgs kyrka, midsommardagen för tvänne personer, eller rättare:

predikan inställdes till måndagen, då kyrkan var öfverfull af uppmärksamma åhörare. Ett det allra häftigaste åskväder och hagel hemsökte nämligen då trakten, förderfvade åkerfälten och förstörde planteringarna. Jag minnes väl, då han återkom till Andover med tvänne af hagel alldeles söndersplittrade trädtoppar och ett majsstånd, som mera liknade en uppsnodd repända, än någon växt. "Här skall bli vårt hem, min kära mamma", var den nyhet han bragte sin maka. Om en tid ankom kallelse från Edensburg; de flyttade dit, och han installerades den 6 Aug. 1882. Han tillträdde denna plats "för att der verka och dö," som han sjelf uttryckte sig. Månne han hade någon aning om att detta var hans sista jordiska flyttning? Att detta nya fält var mödosamt, det veta hans vänner både inom och utom församlingen. Det var kanhända hårdare än något annat. Dock var det hans lust att arbeta.

Redan kort efter hans ankomst till Nebraska började tal uppstå om upprättandet af en skola. Luther Academy har honom till en icke ringa del att tacka för sin tillvaro. Han var ordförande för dess direktion första året och direktionsmedlem hela tiden. Arbetet och bekymren med anledning deraf tryckte hårdt på honom. Han började tröttna.

Då kom honom före tanken på hans anhörigas framtid, ifall han skulle tagas från dem. Hos hans

maka hade under nästan hela deras vistelse här i landet en mer eller mindre stark hemlängtan förefunnits. Han brefvexlade nu med en intim vän rörande denna sak. Jag tror ej, att det alls är den hädangångnes minne ovärdigt, om jag säger, att omtanken för familjens framtida underhåll ledde honom härtill. Väl hade han försökt lägga något åsido till deras förmån genom att köpa ett hus och en lott i någon af Chicagos utkanter, men kort efter deras flyttning till Edensburg, togs allt sammans i beslag för skuld. Att det för honom såsom husfader skulle kännas tungt, att ej hafva kunnat uppfylla sin pligt att draga försorg för de sina, är väl ej något att undra på, och dock klagade han icke.

Den omtalade vännen säger i ett af sina bref till honom bland annat följande:

"Att du kommit att tänka på samma sak, som jag nu står i begrepp att utföra, undrar jag alls icke på. Jag undrar snarare på, hvarför du ej tänkt derpå förr, då du haft uppmuntringar från fäderneslandet att dit hemkomma. Men Herren har väl ock haft sin hand öfver dig, att du ej fått vända ditt sinne åt det hållet. — — — — Ehuru jag visst icke vill draga krafter från Aug.-synoden, säger jag dock, att det skulle vara kärt, om du med de dina snart komme öfver till Sverige, att vi äfven der kunde få arbeta tillsammans i Herrens vingård."

De "uppmuntringar" som här åsyftas voro af flere slag. Ur ett bref från pastor Nyqvists svåger, pastor Ahlberg i Sverige, från år 1878 vill jag anföra något. Han säger:

"Jag kan icke heller slippa från den önskan att ännu en gång få upprätta en skola, i hvilken några äldre och yngre blefve fostrade; ty det är af oberäkneligt stor vigt för Guds rike. — — — Jag har också fått förslag på en och annan underlärare till biträde vid skolan och vid den ekonomiska förvaltningen. Men hvad som saknas är en passande föreståndare; ty om icke Gud anvisar en sådan, så vågar jag ej taga steget ut eller göra mig förvissad om Herrens vilja i detta fall. Jag håller på med detta böneämne, och det har kommit före både mig och min hustru, att vi skulle få det önskade svaret af Gud genom vår käre broder Nyqvist, då jag härmed frågar dig, om du vill blifva ledare af den omtalade skolan? Låt mig till någon ledning för ditt omdöme och beslut i detta fall anföra några grunder, såsom jag har tänkt mig dem. 1:o Du är passande till skolkarl och har praktiserat det kallet så väl som jag. Äfven tror jag, att du är glad deråt. 2:o Du kunde i en sådan skola gagna den svensk-lutherska kyrkan i Amerika genom att utbilda några unge predikanter, liksom jag förut fått göra, och på det sättet gjorde du icke Augustana-synoden

någon skada med att återvända till Sverige. 3:o Du får helt visst behålla både ämbetet och dess titel här i landet och predika i hvilken kyrka som helst och har ändock den stora förmånen att ej behöfva fungera såsom statskyrkans prest, eller lyda under något domkapitel eller dylikt, en frihet, som mången här i landet skulle önska sig. 4:o Du kunde på lediga stunder resa omkring och predika och derigenom äfven verka något för eder kyrka i Amerika. — — — — Det vore önskligt, att skolan finge sin egen lilla tidning, och du skulle blifva dess hufvudredaktör. För ekonomien skall en särskild duglig person anställas, så att du slipper besväret dermed. Dina lönevilkor blifva sådana, att du får din tillräckliga utkomst, och jag vet, att mera åstundar du icke, ty du vill icke lefva för denna verlden utan för en bättre lön. Du har slägt och vänner här i landet, som med glädje skulle hälsa dig och vår kära Amalia välkomna".

Att "Herren hade haft sin hand öfver honom", så att han ej följt en sådan inbjudning, förstår man tydligt nog. Herren ledde honom så, att han fick offra hela sitt lif åt Herrens tjänst bland våra förskingrade landsmän i Amerika.

Den påtänkta flyttningsplanen och brefvexlingen blef afbruten af hans sista sjukdom. Under den starka kölden nyårsveckan 1886 ådrog han sig

en svår förkylning, hvilken angrep underlifvet. Detta öfvergick slutligen till kräfta. Under första tiden af sin sjukdom var han mycket medtagen, men började på våren blifva starkare. Kristi himmelsfärdsdag predikade han, och det var hans sista predikan.

Sin svåra sjukdom bar han med en underbar själsstyrka. Han icke blott höll sig själf lugn och glad, utan sökte äfven trösta sin förtviflade maka, som var alldeles öfvergifven. Endast Herren kunde gifva en sådan kraft. Under sommaren vistades han mycket i fria luften. Han for en och annan gång omkring i församlingen, och vid ett tillfälle ända till Wahoo. Både han själf och andra hoppades, att han skulle tillfriskna. Men Gud hade annorlunda beslutat. Han ville hemförlofva den trötte arbetaren. Ofta uttryckte han också en önskan att få flytta hem.

Det bestämdes, att Nebraska-konferensens första möte skulle hållas i Edensburg, så att äfven pastor Nyqvist skulle få närvara. Han bad Gud enträget om kraft att kunna vara med. Men han blef allt svagare och svagare. Vid mötet klagade han öfver, att det kändes honom så tungt att nödgas vara borta; särskildt hade han önskat deltaga i diskussionen och afhöra predikan. Hans ämbetsbröder

och vänner höllo honom dock sällskap, så mycket möjligt var.

Några utaf dem kommo på den tanken, att han borde försöka resa till Chicago. Till en början voro både han och hans hustru deremot, men efter vidare öfverläggning gåfvo de båda villigt sitt bifall. På söndagen firades Herrens heliga nattvard. Pastor Nyqvist kunde ej gå till kyrkan, utan han fick fira den tillsammans med sin maka och sin äldsta dotter. Hans trogne vän och forne lärare, pastor G. Peters betjänade dem. Detta var hans sista nattvardsgång här på jorden.

Följande tisdag reste han, ledsagad af pastorerna J. E. Nordling och F. N. Swanberg, till Augustana Hospital i Chicago. Doktorerna trodde först, att det var något hopp om hans vederfående. Om en tid företogs undersökning, då det befans, att han led af kräfta i underlifvet. Detta hade han själf flera gånger fruktat, men nu ansågs det bäst, att han hölls i okunnighet härom, ty den underrättelsen skulle blott påskyndat hans död.

Under dessa väntans dagar låg honom hans kära familj ömt om hjertat. Han skref flere bref i veckan, fulla af förtröstan och tillförsigt till Gud och uppmuntringar till de sörjande i hemmet. Ett par af dem vill jag här anföra.

I det ena af den 25 (förmodligen) Aug. till sin

lille gosse, säger han: "Gud välsigne dig, att du må vara och blifva allt mer och mer ett snällt och lydigt barn. Du kan icke tro, huru mycket jag tänker på dig, men din himmelske Fader gör det ännu mer. — — — — Bed till honom för pappa och eder der hemma! Jag orkar nu ej mera i dag—Helsa mamma och systrarna! Gud vare med dig! Din älskade Pappa." (Skrifvet i liggande ställning.)

Ett annat af den 3 Sept. har följande lydelse:

"Mina älskade. Frid!

Ännu har jag ej fått besked om huruvida jag kan botas eller ej. Jag trodde, att jag skulle få veta det i dag (fredag), just 14 dagar sedan första undersökningen. Denna tid har varit svår, jag må säga det utan förbehåll; har ej haft värre sveda någon gång under hela sjukdomen. Men jag kan äta, så att krafterna stå ungefär på samma ståndpunkt. Någon resa hit skall du alls icke tänka på, förrän vi få se, hvad Gud uppenbarar. Trösta dig vid Guds ord och löften, så skall du få se, att Gud gör väl för tid och evighet!

Tänk, hvilken kärlek församlingen ådagalade vid omröstningen. Helsa församlingen tillbaka, att mina ögon började rinna, när jag läste den underrättelsen i ditt bref*).

---

*) Före afresan till Chicago hade pastor Nyqvist resignerat från församlingen. Församl. vägrade mottaga resignationen.

I går e. m. många påhälsningar. — — — — De bådo om sin hälsning till dig. Herren vare med eder alla! Gud välsigne mina kära barn! Skrifven snart ett kort bref hvar. Hälsa de små söndagsskolbarnen!

Tecknar med darrande hand eder älskande

Pappa."

Ungefär en vecka efteråt erhöll Mrs. Nyqvist från sköterskan ett bref, att han led af kräfta, och något senare ett telegram att skyndsamt begifva sig dit. Hon och yngsta dottern, Adele, reste med nästa tåg, men hunno ej fram förr än omkring tio minuter efter hans död.

De sista dagarne af hans långvariga sjukdom voro hans själskrafter äfvenså förslappade. Han kom blott otydligt ihåg sina barn. Det föreföll honom som en dröm, att han hade en son, och åt honom gaf han sin klocka och några andra småsaker. Men hans själ höll sig fast vid sin Frälsare, och hans tankar sysselsatte sig med honom. Sin sans behöll han dock hela tiden, och flere gånger uttryckte han sin glädje öfver att hans förlossning nalkades. Dagakarlen längtade efter skuggan, stridsmannen efter hvilan.

Hans forna församlingsbor gjorde allt hvad de kunde för att bistå den öfvergifna makan. Alla omkostnader, för anskaffande af kista o. d., öfver-

togos af dem. Den 24 Sept., deras sjuttonde bröllopsdag, reste Mrs. Nyqvist tillbaka till Nebraska. Herrens ledning är underlig. En smärtsam bröllopsfärd! Vid stationen voro dem vänner till möte. Liket fördes till Luther Academy, derifrån det på söndagen den 26 slutligen fördes till sitt sista hvilorum.

Begrafningen var utan tvifvel den mest besökta, som någonsin hållits i de trakterna. Icke ens hälften af deltagarne kunde rymmas i Edensburgs kyrka. Liktåget gick från Wahoo kl. 12, och på halfva vägen kom hela Edensburgs församling liktåget till möte, som var öfver en half mil långt. Många icke församlingsmedlemmar och medlemmar af missionsvännernas församling deltogo äfven. Pastorerna Lindholm och Swanberg förrättade begrafningen.

Sålunda hafva vi följt denne Jesu stridsman från vaggan till grafven. Må Herrens ledning med denne sin tjänare vara oss efterlefvande till lärdom och uppmuntran! Och månne ej någon yngling, som läser detta, känner sig dragen att egna sitt lif och sina krafter åt Guds rikssak på jorden? Arbetare behöfvas. Den ene stupar efter den andre, och Konungens ärende är hastigt. *Nu* behöfvas de. Hvarje lefnadsteckning bör vara en sådan kallelse,

en Herrens fråga: "Hvem skall jag sända?" Icke så att jordisk ära och människors beröm skall framstå, utan troheten i arbetet. Arbete, försakelse, motgångar och sorg samt kraft af Gud att bära detta, sådant är det kristliga lefnadsteckningar bjuda på. Men änden på allt är den härliga segerlönen af nåd för Jesu skull.

Nu till sist några verser, som nedskrifvits af vår hänsofne vän i början af år 1863.

"Låt oss icke bli tillbaka,
Lär oss alltid bedja, vaka
Och i trone faste stå,
Att vi Dig ock skåda få.

Herre, hjelp oss, när vi strida,
O, vår Jesu, vid Din sida,
Att vi segerns krona få,
Som Du lofvat "Dina små".

Jesus, var vår käpp och staf,
Hjälp oss Du intill vår graf,
Att vi roligt somne in
Och få del af hvilan Din.
Immanuel, Amen!"

S. M. H.

ETT MINNESBLOMSTER,

planteradt på P. J. Nyqvists graf i Edensburg, Nebr.

Hjälp, Herre! ty de helige äro vordne få, och de trogna förminskas bland människors barn.
Ps. 12: 2.

Till denna ofta upprepade klagan och denna bön känner jag mig nu särskildt föranlåten, då jag på uppmaning af käre bröder i Amerika går att rista en vänskapens runa på den hädangångne vännens grafvård. Jag har hvarken tid eller förmåga att teckna hans biografi; det kunna de vänner bättre uträtta, hvilka på närmare håll skådade hans lifsgerning och äfven hvilken ände hans umgängelse hade. Men ett kan jag säga: den salige brodern var mig mycket kär, icke blott såsom en nära anförvandt, utan i synnerhet såsom en i Jesu Kristi tro helgad medlem af det stora brödraskapet — de heligas medborgare och Guds husfolk. Nyqvist var i sina unga år min medhjälpare en kort tid i missionsskolan, hvarefter han fortsatte sina studier i Upsala. Han var rikt begåfvad och en ödmjukt troende själ, och derför gaf Gud också framgång åt hans sträfvande. Sedan han hade rest öfver till Amerika för att blifva prest i den svenska lutherska församlingen och inträdt i äktenskap med min yngsta syster, hafva vi genom brefvexling stått i när-

mare förtrolig beröring med hvarandra. Våra andliga åskådningar voro i det hela lika, och derför kunde vi både klaga vår gemensamma nöd för hvarandra och äfven fröjda oss i hoppet om det eviga goda. Broder Nyqvists bref voro så kärnfulla och värderika, att det kunnat vara värdt att delvis låta utgifva dem i tryck, derest vi icke redan hade ett så stort öfverflöd på goda och uppbyggliga skrifter. Den ton, som isynnerhet genomgick hans skrifvelser, var känslan af egen ringhet och ovärdighet samt den innerligt fasta förtröstan på Guds nåd i Kristus. Emedan han ansåg sig själf såsom den minste bland Herrens tjänare, kunde han i kärleken uppskatta andra sina ämbetsbröders värde. För missionen och de trognas inbördes fredliga samverkan, i och för Guds rikes utbredande, hade han både en klar blick och ett rent, visligt nit. Han synes hafva varit en fridens man, som ville stifta frid, men aldrig på sanningens bekostnad, ty han var fäst i vår evangeliska bekännelse och älskade den. Han värderade både kyrklig och politisk frihet, men han såg också de stora farorna af frihetens missbruk, och han liksom profeterade om de straffdomar, som Gud måste sända öfver ett själfsvåldigt slägte, som icke vill låta hans Ande tukta sig.

Jag hade icke förmånen att någon gång höra Nyqvist predika, men jag föreställer mig, att det

skedde med Andens smörjelse och kraft. Det är kändt, att han var en duglig skolkarl och med framgång förestod missionsskolan i St. Peters. Jag hade gerna velat hafva honom åter såsom medhjälpare i min skola, men på min anhållan härom svarade han, att han kände sig starkt fäst vid sitt predikokall derute i vestern och att han icke vågade företaga någon förändring utan Guds särskilda anvisning. Till vedergällning för min välmenta inbjudning till det gamla fosterlandet lade han riktigt an på att få mig ut till Amerika, åtminstone på ett besök, och han var härvid så vältalig och öfvertygande, att jag en gång var nära deran att resa dit öfver. Men Gud hade annorlunda beslutat både för mig och honom. Nyqvist var visserligen någon tid i bepröfvande, om han skulle söka sig presterlig anställning här hemma, och han samrådde med mig något härom. Men det blef en annan transport, som vår käre broder fick göra, då Gud snart fulländade honom och förflyttade honom till det rätta hemlandet och sitt heliga tempel deruppe, der "hans tjänare skola tjäna honom och der de skola se hans ansigte och hans namn skall vara på deras pannor—och de skola regera i evighet" (Uppb. 22: 4, 5). Lofvad vare Gud, att han nu har fått tillträda denna tjänst. Han har fått nedlägga vandringsstafven och afklädt resdrägten. Intet törne

stinger nu mera hans hand, som i stället bär segerpalmen, och ingen stötesten ligger mer för hans fötter, der han nu vandrar på gator af guld, utmed lifvets elf, och der han får smaka frukterna af de lifsträd, som der växa. O, hvilket utbyte! Låt oss lemna tåredalen för att få bo i fröjdesalen — dock icke förr än Gud vill. Den hemgångne brodern har icke tagit afsked af sina kristna vänner på jorden, han har endast en liten stund gått före oss till fadershuset, der vi snart skola få träffa honom och sedan aldrig skiljas åt, utan tillsammans få se och njuta den salighet, som Gud har beredt åt dem, som honom älska. Gud gifve oss nåd att göra denna vår kallelse och utkorelse fast. Om vår hädangångne vän nu kunde tala till oss, så skulle han lägga oss detta allvarligt på hjärtat. Frid och välsignelse — och framför allt evig tack till Gud—vare öfver hans minne i all evighet!

Örebro, Sverige, i Nov. 1886.

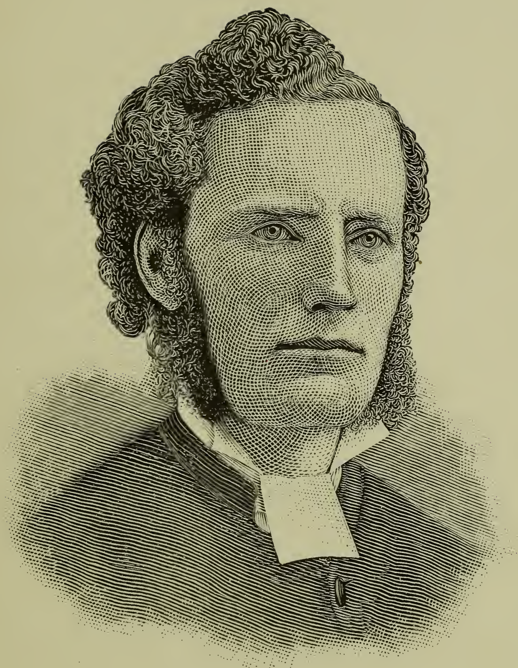
P. AHLBERG.

PASTOR NILS J. BRINK.

Om denne Herrens tjänare kunna vi sanningsenligt säga: "*Han var en af de stilla i landena*". Men detta utgör icke något skäl, hvarför han lika snart skulle vara *glömd*, som *gömd*. Nej, tvärtom veta vi, att många med glädje och tacksamhet påminna sig honom, och dessa åtminstone skola tvifvelsutan med intresse läsa en kort skildring af hans lif och verksamhet.

Pastor Nils J. Brink föddes i Östby af Åmåls landsförsamling, Elfsborgs län, den 14 Nov. 1846. Fadern var hemmansbrukaren John Svenson och modern Sara Nelsdotter. Deras jordiska tillgångar voro små, och derför måste barnen tidigt hållas till strängt arbete. Men det visade sig dock snart, att sonen Nils saknade lust för jordbruksarbete. Någon gång lät han förstå, att han ville lära något handtverk, men egentligen åstundade han att blifva prest. I folkskolan gjorde han goda framsteg och åtnjöt sin lärares förtroende och kamraternas kärlek. Han röjde redan då en sådan håg för studier, att han icke allenast lärde sig de böcker, som lästes i skolan, utan

Pastor Nils J. Brink.

han förskaffade sig äfven andra böcker, som han flitigt studerade. Han hade föga benägenhet att deltaga i kamraternas lekar och nöjen, utan drog sig ofta tillbaka i ensamhet, der han sysselsatte sig med sitt älsklingsgöromål, läsandet af någon bok, eller ock försökte han att uttrycka sina tankar och känslor i bunden stil. Fastän han ifrån barndomen kände sig dragen till lärarekallet, vågade han dock icke, på grund af fattigdom, uttala sin önskan att få studera annorstädes än i folkskolan. Året efter sin konfirmation, kunde han ej längre undertrycka sin hjärteböjelse, utan bönföll hos sina föräldrar att få begifva sig till en högre skola. I början afrådde föräldrarne honom att taga detta steg, men slutligen biföllo de hans enträgna begäran. Hans tanke var då att studera till skollärare, och i sådant ändamål afreste han till Karlstad för att söka inträde vid skollärareseminarium derstädes. Men som han anlände först några dagar efter terminens början, erhöll han icke inträde i seminariet, läste derför privat för en filosofie doktor, hvilken tillstyrkte honom att söka inträde vid elementarläroverket. Han var lätt öfvertalad att taga detta steg, emedan han kände sig mera böjd för att blifva prest än skollärare.

Vid Karlstads högre läroverk arbetade han häget i några år och lefde sparsamt. Emedan under-

hållet från hemmet var otillräckligt och hans förtjänster såsom informator under ferierna voro ringa, nödgades han att stanna borta från skolan en och annan termin. Det är naturligt, att detta skulle hindra honom i studierna; men han begaf sig sedermera till Lund i ändamål att kunna göra så mycket större framsteg. Om han der läste privat eller vid någon skola, är mig icke bekant, ej heller huru länge han vistades der; men det är åtminstone bekant, att han led af stor fattigdom och nödgades till följd deraf afbryta sina studier och antaga predikokondition. Han tjänstgjorde såsom hjälppredikant i Tveta församling i Karlstads stift till hösten 1870, då han genom doktor P. Fjellstedts rekommendation blef af doktor T. N. Hasselquist, som då besökte Sverige, kallad att vid Augustana College och Seminarium fortsätta sina afbrutna studier. I sällskap med doktor Hasselquist och några studerande afreste han till Amerika i Sept. 1870 och studerade två år vid Aug. Theol. Sem. i Paxton. På kallelse från de sv. ev. luth. församlingarna i McGregor och Mendon, Iowa, och på grund af goda afgångsbetyg från skolan samt tillfredsställande bekännelse inför ministerium, blef han på synodalmötet i Galesburg, hösten 1872, ordinerad. Hans egen inför ministerium afgifna berättelse om sin omvändelse har icke blifvit oss delgifven. Vi hafva dock fått under-

rättelse om ett och annat, hörande till Guds verksamhet på hans hjärta. Under sin studietid i Sverige blef han dels genom det enskilda bruket af Guds ord, dels genom intryck från bönemöten, som han bevistade, mäktigt påverkad af Guds Ande. Uti bref till föräldrar och anhöriga framstälde han ofta vådan af att lefva i synden och saligheten i Guds gemenskap, hvilket visar, att han själf icke var främmande för lifvet i Gud. För en af sina ämbetsbröder har han berättat, att han under sin studietid i Sverige vid flera tillfällen varit i djup själanöd, men att Gud nådeligen räddat honom från förtviflans afgrund. Det andra året han vistades i skolan i Paxton kom han ånyo i ett svårt andligt mörker och led af tvifvel icke blott med afseende på sin egen benådning, utan ock med afseende på Guds ords sanning. Han utstod en hård kamp, men Herren gaf honom seger. Sanningens ljus framstrålade och förjagade otrons och tviflets dimmor, så att han kunde säga: "jag vet på hvem jag tror". Derom har han själf skrifvit till den nämde ämbetsbrodern. Om man således i början af hans vistelse vid skolan i Paxton misstänkte honom såsom en lagträl, så blef dock denna misstanke efter den hårda pröfningen ogrundad, i det han nu, såsom en i sig själf förlorad syndare, med sitt hjärtas förtröstan hvilade vid försoningsnåden i Kristus. Dock egde han

fortfarande och för öfrigt under hela sitt lif en djup inblick i sitt eget naturliga förderf, hvarigenom han förblef i den ödmjukhet, som icke har något eget godt att berömma sig af, och i den känsla af egen ovärdighet, att man med publikanen "står långt ifrån".

Sällan, icke oftare än det var nödvändigt, talade han om sig själf — sina egna erfarenheter eller sin egen verksamhet. Andras självberöm sårade honom mycket, och han underlät icke att på ett broderligt sätt bestraffa det. Pastor Brink var en *uppriktig* kristen. I ministerium erhöll han detta vitsord från en af de äldre pastorerna: "Så vidt jag lärt känna broder Brink, är han en rätt Israelit, i hvilken intet svek är;" och på begrafningsdagen sade en af hans yngre ämbetsbröder: "Kan man säga, att någon människa på jorden är uppriktig, så var broder Brink det." Vi hafva goda grunder för den tron, att han var uppriktig inför Gud och att han var uppriktig inför människor, ty det ådagalade han genom att öppet och oförställdt uttala sina åsigter, så väl offentligt som enskildt. Såsom pastor betjänade han först McGregor och Mendon, Iowa, ett och ett halft år, samt Duluth, Minn., ett år, och de sista 11 åren betjänade han Fish Lake och Spring Lake församlingar, Minnesota. Från början och under hela sin tjänstetid ådagalade han den trohet

som höfves en Herrens tjänare. Med nitets stränghet bestraffade han synden hos de säkra, och med kärlekens värme förkunnade han den fria nåden för botfärdiga och ångerfulla själar. Hans predikningar voro kraftiga och eldiga. Själf var han ofta rörd, under det han predikade, och icke sällan såg man tårarna flöda från både predikantens och hans åhörares ögon. Hans predikningar utöfvade nog en djupare verkan än tillfälliga tåreflöden — de verkade hos några åtminstone bättringssorg och nådebehof samt äfven tröst och frid.

Man kan ej säga, att pastor Brink hade någon särskildt kyrklig riktning annat än den evangeliskt lutherska, men nog tycktes han vara böjd åt det pietistiska hållet, och hans predikningar hade en god smak deraf. Brink hade ett kyrkligt sinne. Det var hans omsorg att uppfostra församlingarna för det kyrkliga och att allt skulle tillgå ordentligt och skickligt i församlingen, samt att kyrkan i afseende på byggnadsstil och målning skulle vara tilltalande för det kyrkliga sinnet. Brink var trogen — pligttrogen. Då han en gång i ett bref skildrade en besvärlig missionsresa mellan Duluth och Brainerd, som han måste företaga oaktadt sjukdom i hemmet, säger han dock "*pligten* framför allt." Med redligt uppsåt att fullgöra sitt ämbetes åligganden skonade han icke sig själf. Med trohet sökte

han äfven vårda de honom anförtrodda församlingarna, hvarför han icke blott undervisade och förmanade sina åhörare, utan ock öfvade en hälsosam kyrkotukt. Brink syntes vara sträng — ja, han var det också, men äfven mild. Han visade ett djupt deltagande för nödens barn. Huru ömmade han icke för de fattige inom och utom församlingen och sökte lindra deras nöd. Jag kan icke förtiga det sköna exemplet af hans människokärlek och medlidande, då han en dag, iklädd arbetsdrägt och försedd med yxa, spik och hammare, i spetsen för sina sockenbor, rustade såsom han själf, gick till en fattig qvinna och reparerade hennes förfallna stuga.

Brink var melankolisk, och denna sinnesstämning gaf sig stundom luft, men blott för några ögonblick, stundom var han särskildt glad, i synnerhet i sina vänners sällskap, och stundom var han nedstämd och sorgsen. Icke sällan uttryckte han sina känslor, såväl sorg som glädje, i sådana sånger, som vitna om att författaren icke saknade det poetiska anlaget.

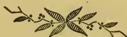
I Dec. 1873 ingick han äktenskap med Ida Sofia Edholm från Lake City, Minn., och i henne hade han en förståndig, saktmodig och undergifven hustru. Han nedlades på sitt sista sjukläger i början af Dec. 1886, och afled den 18 April 1887 i en ålder af 40 år, 5 månader och 4 dagar, och efterlem-

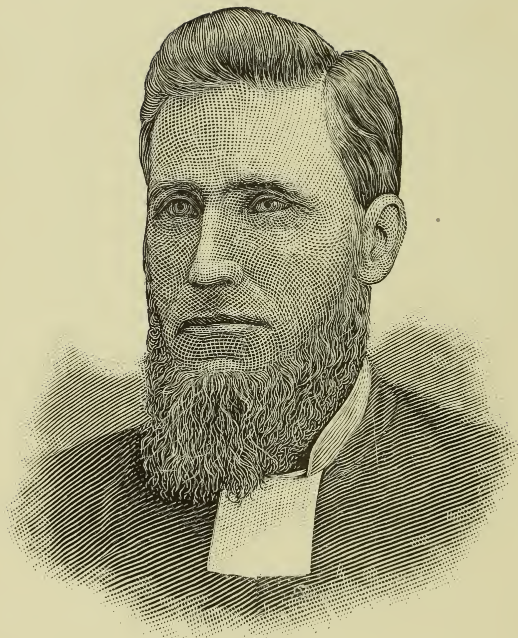
nade en sörjande maka och 6 barn. Hans sjukdom, som räckte fem månader, var i början mycket svår, men förbättrades efter hand, så att man hyste hopp om hans tillfrisknande, men den 16:de tog sjukdomen en våldsam vändning och blef ytterst plågsam, till dess befriaren kom. "Jag är så trött, men Herren kommer snart", hördes han säga, och hans ord i dödsminuten voro dessa: "Herre Jesu! i dina händer—". Han har varit en god make och fader, nu är han borta; dock varda vi tröstade, då vi tänka på Jesus, att han alltid är nära, samt att han är enkors och faderlösas trofaste och mäktige hjälpare. Den 22 April ledsagades hans stoft till sitt sista hvilorum. Kyrkan var smakfullt klädd med svart och prydd med granris. Vänner hade prydt kistan med smakfulla kors, kronor och kransar af lefvande hvita rosor och liljor. Kyrkan var till trängsel fyld med deltagare. Efter en allvarlig likpredikan, som hölls af pastor P. Sjöblom, och sedan psalmen 448: 3 afsjungits, förrättades jordfästningen af pastor J. J. Frodeen. Derpå afsjöngs ps. 495: 5, 6, och kistan utbars och nedsattes i den med granris klädda grafven, hvarvid sades: "Hvile nu stoftet i frid till uppståndelsens morgon". De fleste af St. Paul-distriktets pastorer hade infunnit sig för att ledsaga sin käre ämbetsbroder till hans sista hvilorum.

Här hafva vi sålunda en kort, men innehållsrik

skildring af den trogne och gode tjänarens lif och verksamhet. Det är ett *väl* skrifvet blad i vår kära kyrkas historia — utan fläckar, och fullt med kärlek och trohet, godhet och barmhertighet. Den aflidnes historia är en uppmuntran för de äldre, ett skönt exempel för de yngre och en prydnad för Guds församling i allmänhet; och vi känna oss glada att medels KORSBANERET få öfverlemna detta blad af kyrkans historia åt kommande slägten.

Biografien är affattad dels af den aflidnes maka och dels af hans svåger, pastor F. Gud allsmäktig hugne och hägne de sörjande!

Pastor Nils Nordling.

PASTOR NILS NORDLING.

Pastor Nils Nordling föddes i Väse församling, Karlstads län, Värmland, den 9 Augusti 1842. Hans fader, Erik Larson, en aktad bonde, var af ett godmodigt och glädtigt lynne, hvilken egenskap äfven Nils i hög grad egde. I religiöst hänseende var fadern allvarsam t. o. m. sträng, och fastän han ej tillhörde sin tids så kallade läsare, hyste han dock för dem en viss tillgifvenhet och vördnad. Han afled 1872 i en ålder af vid pass 75 år.

Modern, Stina Nilsdotter, född 1812, är moder till 13 barn, af hvilka Nils var den 5:te i ordningen. Till ett medvetet kristligt lif väcktes hon vid omkring 30 års ålder under de så kallade "roparenas" tid. Såväl före som efter denna tid läste hon flitigt Hofs postilla, hvarför hennes kristliga lif en tid bortåt hade en något lagisk prägel, men under den tid, då hennes hembygd genomsusades af en Andens pingstvind, lifvades äfven hon deraf till ett mera evangeliskt troslif, som allt sedan städse varit af en sant evangelisk karaktär och alltid andats en djupt innerlig och barnslig förtröstan och tillit till

Herren, från hvilken hon tagit allt, smått och stort, ljuft och ledt. Hon har varit och är en rätt bedjande, åkallande och prisande Hanna, som dagligen lefver i Guds ords helgedom, och framförallt i själfva bibelordet. I köket, der hon helst håller till, har hon sin bibel, hvilken, emedan hon så ofta läser deri, nästan beständigt ligger öppen. En behagsjuk dam står näppeligen oftare framför spegeln, än hon framför sin bibel. Hvad Guds förunderliga och mäktiga nåd kan uträtta genom en bedjande moder, som i enfaldig tro tager Gud på hans ord, skall visserligen först den stora uppenbarelsens dag fullkomligt åskådliggöra, då sådana mödrar skola träda fram och till den Eviges pris säga: "Herre, här äro vi och barnen, som Du oss gifvit hafver"; men mycket deraf kunna vi äfven här se. Om hennes 5 i evigheten redan inbergade barn hyser hon ett väl grundadt hopp, att de äro hemma hos Gud. Med afseende på de 8 barn, som ännu lefva, kan åtminstone det sägas, att alla synas sträfva efter själens frälsning, om än icke alla ännu kommit till ett medvetet och personligt troslif. Redan detta är ju något stort, hvarigenom Guds mäktiga nåd blifvit förhärligad genom en enfaldig och ringa, men bedjande qvinna. "Gud har varit så god emot mig", brukar hon ofta säga, "först frälste han mig och sedan, då jag tiggde och bad honom för barnen, så

har han hört mig, och de hafva "kommit", såsom hon brukar uttrycka det, "den ene efter den andre". Tänk ändå, huru underbart och stort, om denna i lifvet så ringa och förborgade qvinna, skall på den stora dagen komma att inför allsvåldig Gud få framträda med denna bekännelse: Herre, här är jag och *alla* barnen, som Du mig gifvit hafver. Ja, så kommer troligen att ske, ty Guds stora nåd är förunderligt kraftig genom en sann barnatro, som utan om och men håller Gud för sannfärdig. Denna tro är så älsklig på grund af sitt väsen, och vi skola slutligen finna, att mången okänd och föga bemärkt kristen igenom en sådan tro uträttat mera än månget snille, mången verldslig vis, ty det, som "föraktadt var för verlden, hafver Gud utvalt", och af *intet* gör han vanligen *något*. Till ett sådant gudomligt något blef äfven Nils genom Guds underbara nåd förvandlad, då han, såsom modern på sitt sätt berättar — "kom". "Först kom Lars, sen Marja, sen kom Kari så småningom, och så kom Nils. Ja, Herren vare tack och lof". Nils "kom" vid omkring 17 års ålder, och oaktadt många skröpligheter, förblef han genom Guds stora nåd i trosförening med Herren, ända till dess han blef förlossad från alla pröfningar och allt lidande och fick ingå i Guds härlighetsrike. Någon tid sedan han "kommit", vaknade hos honom en innerlig lust att resa till pastor Ahl-

bergs skola för att studera, men på grund deraf, att fadern behöfde honom så väl hemma, blef ingen resa utaf, förr än han uppnått 23 eller 24 år. Vid denna tid gjorde pastor Ahlberg en af sina prediko-resor i Värmland. Då han predikade i Väse, fick ej Nils tillfälle att närvara och träffa honom, men i Nyeds kyrka var han med, och efter predikans slut lyckades han att få samtala med den så högt aktade och älskade, nu i Herren afsomnade läraren. Då Nils upplåtit sitt hjerta för honom, sade han: "Ja, kom du, mitt lilla barn. Jag skall hålla dig såsom mitt eget barn"; och till sin moders glädje och sin faders saknad, reste han sålunda till skolan.

Vid Ahlbergs skola vistades han omkring två år, hvarefter han någon tid höll skola hos brukspatron Grill i Östergötland.

År 1868 ankom han till Amerika och verkade några år såsom skollärare i Moline, Altona och Wataga, Ills., samt såsom kateket i Monmouth, Varna och New Bedford, Ill. Vid läroverket i Paxton, Ill., vistades han skolåret 1873—74. På kallelse från sv. ev. luth. Edensburgs-församlingen i Saunders Co., Nebr., flyttade Nordling dit med sin familj sommaren 1876. Här arbetade han med mycken trohet och flit under många försakelser, och vann snart församlingens förtroende, så att han det följande året insände en begäran till synoden, som då

sammanträdde i Burlington, Iowa, att han skulle blifva ordinerad. På grund af denna begäran prestvigdes han den 24 Juni 1877.

Nu egnade han sig med ännu mera allvar och flit åt sitt kall och lyckades genom Guds nåd och en outtröttlig flit att upparbeta församlingen till hvad hon nu är. Hans gåfvor och kunskaper voro visserligen icke stora, utan tvärtom ganska ringa, och detta var han fullt medveten om, hvarför han i sitt umgänge icke var stolt utan ödmjuk och tillbakadragen. Detta medvetande af egen ringhet gjorde honom ej blott ödmjuk och derför älskad af ämbetsbröder såväl som församlingsmedlemmar, utan dref honom till korset, hvarest han, såsom hans maka uttrycker det, "tiggde det nådebröd, som han skulle bryta för sina åhörare." Herren krönte derför ofta hans arbete med en mera märkbar välsignelse, och visade derigenom, att välsignelse icke beror af stora gåfvor och kunskaper, utan att han välsignar hvem han vill. Nog är det sant, att man ofta, då man hör predikanter med små gåfvor och kunskaper, kan känna sig frestad att önska, att en "*moderlig vän*" ville fråga dem, hvarför de blefvo predikanter, och om de då svara, att Gud kallat dem, ånyo fråga dem, om det ej varit något "*annat buller de hört*"; eller kanske vi t. o. m. med en viss "faderlig vän" önska, att desse "kallade" måtte få en "*gudomlig kallelse*

att återvända till plogen, nålen, prylen, alnen eller vågskålen".

Ifall vi stundom hysa dylika fromma önskningar, göra vi bäst att ihågkomma, att Gud kan göra något af intet och tvärtom, och att det mest blixtrande snille, som saknar lifvet i Guds Sons tro, är intet i Guds ögon, men deremot att den minst begåfvade, som dock lefver i Guds Sons tro, är dyrt aktad för hans ögon; ty "Guds rike består icke *i ord* utan *i kraft*". Denna Guds rikes kraft kunde man ock förmärka hos Nils, särskildt under de senare åren. Under lidandets kors dog mer och mer den gamle Nils, men den nye, som var utan falskhet i anden, uppstod i samma mån *föryngrad*. Till följd af asthma nödgades Nils Nordling söka ombyte af klimat, hvarför han, efter något öfver fem års troget och träget arbete i Edensburgs församling, hösten 1881 flyttade till Lindsborg, Kansas. Här antog han kallelse från Sv. Luth. Elmsbergs-församlingen, som då var annex till Lindsborg. Han betjänade denna församling omkring ett års tid, hvarefter han erhöll och antog kallelse från Sv. Ev. Luth. församlingen i Marion Hill, Morris Co., Kansas.

Klimatet syntes en tid bortåt hafva en mycket välgörande inverkan på hans hälsa. I Marion Hill och omkringliggande platser arbetade han med mycken ihärdighet och trohet, ända till dess hans hälsa

återigen började försvagas genom täta anfall af asthma. Men ehuru hans hälsa var svag, försökte han dock sköta sitt ämbete. Stundom beträdde han predikstolen, då han var så svag, att han var alldeles oförmögen att gå in i kyrkan utan hjälp. Herren visade vid dylika tillfällen sin kraft äfven i den lekamliga svagheten, i det ordet syntes verka mera märkbart. Då imellertid hans krafter allt mera aftogo, beslöt han våren 1885 att antaga en kallelse från Kansas-konferensens missionsstyrelse att verka på missionsfältet i Colorado. Han hoppades, att klimatombyte ännu en gång skulle något förbättra hans hälsa. Detta hopp syntes ock en tid bortåt förverkligas. Anfallen af asthma blefvo mindre täta och svåra, och hälsan syntes blifva bättre, men fienden döden smög tätt i hans fotspår.

Past. Nils Nordling ingick i äktenskap i Moline, Ill., 1870 med diakonissan Augusta Lovisa Brunsell, hvilken varit en trogen och tillgifven maka intill döden. Deras äktenskap har af Herren välsignats med fyra barn: Augusta, Josef, David och Lydia, hvilka tillika med modern djupt sörja den saknade och älskade fadern; ty såsom make och fader var han öm och innerligt tillgifven. Såsom exempel härpå må nämnas, att, då han nattetid besvärades af asthma och svår hosta, han mången gång gick tyst ut och med ett täcke svept omkring sig tillbragte

hela natten under bar himmel, på det han icke skulle störa sin familjs hvila. Hans sörjande maka bekänner ock, att hon ej med ord kan nog berömma honom såsom make och husfader. Rörande hans sista stunder skrifver fru Nordling till en af hans bröder följande: "Tack för det kärkomna brefvet och ditt deltagande med mig i min djupa sorg. Du önskar, att jag underrättar dig om din älskade broders död och omständigheterna dervid. Dödsorsaken var stark förkylning, hvilken direkt angrep lungorna. Han var sängliggande i tre veckor, men var icke sämre, än att han kunde sitta uppe ibland. Jag vakade dock öfver honom om nätterna under den senare tiden. Den sista natten af hans lefnad satt han uppe länge, och jag kunde icke tro, att döden var så nära. Han var vid full sans hela tiden. Stundom tackade och lofvade han Gud, men aldrig klagade han. Han syntes ej hafva någon kamp med döden eller satan, utan hade en ostörd frid i Jesus. Ett par timmar innan han dog, pekade han uppåt och frågade, hvad det var för en härlighet han såg. Detta gjorde han tvänne gånger med full sans, och då förstod jag, att himlaporten redan var öppen, så att han kunde se dit in. En kort stund derefter somnade han som ett snält i barn modersfamnen och med ett leende på sina läppar, utan att ens sträcka ut sina lemnar eller röra ett finger. Ja, nu

har han fått segerpalmen och lönen för sitt arbete. Ack, att mitt slut blefve som hans; dertill förhjälpe mig Gud för Jesu Kristi skull! Hur skall jag kunna bära denna börda genom lifvet? Hela verlden är mig mörk och tom. Du vet, huru högt vi älskade hvarandra. Nu tycker jag, att jag ej har någonting att lefva för. Min gråt är min dagliga spis. Jag är såsom en pelikan i öknen och såsom en stenuggla i de förstörda städer."

Ja, nog är det skönt och saligt att vara en kristen i lifvet, ty den sanna kristendom gifver äfven åt allt i lifvet en viss fullhet, som det annars saknar. Den är derför icke en börda, som gör lifvet tungt, såsom mången föreställer sig. Utan en sann kristendom är lifvet tomt, ty jordiska njutningar äro tomma och otillfredsställande. Men gifver kristendomen en *fullhet* åt lifvet och är för den skull oskattbar, så är den ännu mera outsägligt salig att ega i döden, ty den förvandlar dödens fasa och hopplöshet i himmelsk frid och glädje, i det den genom Kristi segerdöd sönderbryter dödens udd, synden och lagens kraft i samvetet, och genom Kristi uppståndelses segerkraft upplåter portarne till den saliga evighetens härlighet, der det är ett lustigt väsende på Guds högra hand. Den är lifvet midt i döden, såsom Jesus säger: "Den, som tror på mig, han skall lefva, om han än död blefve." Vi må väl derför in-

stämma i den sörjande enkans önskan: "Blifve vår död såsom hans, eller såsom den rättfärdiges."

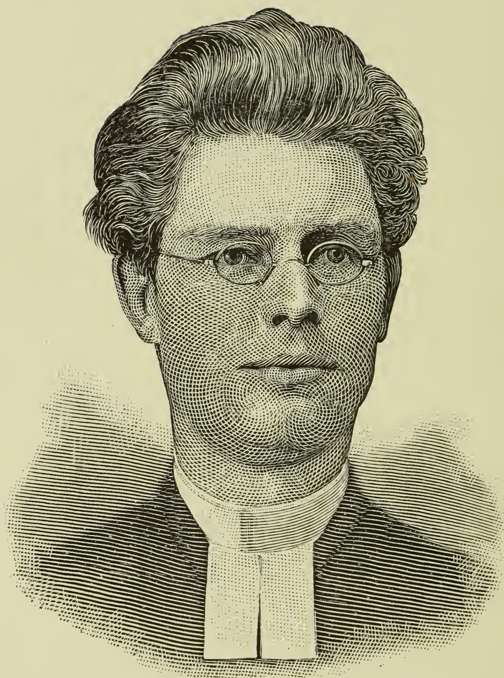
Pastor Nils Nordling afsomnade stilla och fridfullt i Herren i Ryssby, Colorado, onsdagen den 24 Nov. 1886, klockan en qvart till fem på morgonen.

Den aflidnes jordiska omklädnad invigdes åt sin sista hvilokammar i Lindsborg, Kansas, den påföljande fredagen kl. 11 f. m. Frid öfver hans stoft.

Herren hugsvale den sörjande makan och vare, enligt sitt löfte, en fader för de faderlösa barnen!

P. J. B.

Pastor J. K. B. Österholm.

JOHAN KRISTER BERNHARD ÖSTERHOLM.

"Salige äro de döde, som i Herren dö härefter; ja, Anden säger, att de skola hvila sig ifrån sitt arbete: ty deras gerningar följa dem efter".
Uppb. 14: 13.

Utrymmet i Korsbaneret tillåter icke att skrifva någon utförlig biografi öfver vår käre i Herren saligt afsomnade ämbetsbroder, och det är icke heller en så ringa och lätt sak att kunna göra det på ett i allo och för alla tillfredsställande sätt. Derför skall i det följande blott gifvas några ofullständiga anteckningar, samlade dels från den käre broderns närmaste anhöriga, och dels från umgänget med honom själf, under det att den välvillige läsaren ombedes att hafva benäget öfverseende med den kortfattade lefnadsteckningen.

Johan Krister Bernhard Österholm föddes i Håksvik, Westergötland, den 8 April 1855 af föräldrarne P. Emanuel Österholm och Anna Brita Österholm och var den äldste sonen samt hade 8 syskon. Vid 15 års ålder lemnade han det torftiga föräldrahemmet och kom till Jönköping för att lära sig ett

handtverk. Der fick han under lärotiden höra den andlige talaren och sångaren Oskar Ahnfelt, hvarigenom han kom till en allvarlig besinning och nitälskan om sin själs frälsning. Och han blef icke allenast väckt utan erhöll äfven trosförvissning, och denna åtföljdes genast af en ifrig åstundan att kunna göra något för andra medåterlöstas eviga salighet. Då blef han också af en kyrkoherde Sandberg uppmanad att blifva en människofiskare, en den gode Herdens fåraherde. Denna uppmaning lydde han såsom från Herren, samt började under många trångmål sina studier i Jönköpings högre elementarläroverk. På samma gång han studerade derstädes, begagnade han med mycken ifver sina fristunder och ferier till att såsom lekmannapredikant förkunna evangelium om den korsfäste Frälsaren och hans kärlek till fattiga syndare. Denna predikoverksamhet var ganska vidsträckt, och var broder Österholm redan såsom yngling en af folket ganska omtyckt och gerna hörd predikant.

År 1879 lemnade han fäderneslandet, reste till Amerika och sedermera till Augustana College i Rock Island, Ill. Men liksom hans studietid i Sverige mycket upptogs med predikande, så gick det också här i landet, så att han såsom student med själavård betjänade den ena efter den andra af församlingarna i New Sweden, Fremont och Chariton

i Iowa, samt biträdde pastor H. Olson uti Mariedahl i Kansas. Denna predikoverksamhet var bekännelsetrogen, evangelisk och mycket välsignad af Herren, men hindrade väl i någon mån hans studier, hvarför hans lärare doktor Hasselquist skref vid omnämnandet af hans plötsliga bortgång följande väl sagda ord: "Österholm var en man med det uppriktigaste sinne och omfattades, hvar han var, med innerligt förtroende. Han hade väl ej hunnit förvärfva sig egentlig lärdom, men han egde goda gåfvor, och dem uppöfvade han med mycken flit; och äro vi förvissade att han verkade med dem till välsignelse. Vi kunna endast önska, att vi hade ett stort antal dylika bröder." Under sin studietid hjälpte han också sina föräldrar att flytta öfver till detta land, och äro de nu bostta Essex, Iowa.

Broder Österholm ordinerades vid synodalmötet i Red Wing, Minn., 1883, och hans herdetjänst räckte ej fullt fyra år. De tvänne första åren betjänade han med mycken kärlek och trohet den luth. församlingen i Irvin, Pa., och i New York-konferensens tjänst besökte han omkringliggande predikoplatser och var mycket omtyckt af församlingsmedlemmarne. Vid synodalmötet i Rockford 1885 flyttade han till luth. församlingen i Red Oak, Iowa, hvilken jämte församlingen i Rehnsborg enhälligt hade kallat honom till lärare, och har sedan alltjämt af

honom åtnjutit en trogen själasörjares ömma, allvarliga och samvetsgranna herdevård. Från den 18 mil från Red Oak liggande lutherska Bethesdaförsamlingen hade han hemtat sin maka, en troende syster i Herren, Elisabeth Lindberg, och firade sitt bröllop den 13 Nov. 1883. Deras äktenskap var kort men lyckligt, och efterlemnade br. Ö. vid sin bortgång en liten dotter, Elin, 2 år och 7 mån. gammal. Efter en svår lungfeber, som varade 9 dagar, afsomnade han fridfullt måndagseftermiddagen den 28 Mars 1887 med fast förtröstan på sin Frälsare och salig visshet om det eviga lifvet i Jesu gemenskap. På det sista sände han en sådan bekännelse och helsning till Jesu vänner och beklagade derjämte de arma människor, som en gång skulle nödgas stå utanför Guds rike. Torsdagsförmiddagen den 31 Mars hölls begrafningsfesten uti den sorgklädda och till trängsel uppfylda luth. kyrkan i Red Oak, der den hemgångne herden förut med så mycken ifver, trohet och kärlek vitnat för sin hjord om Herren Jesus. Enligt den käre broderns egen afskedshälsning höll past. N. Forsander derstädes likpredikan öfver den likaledes af den hemgångne valda texten, 1 Tim. 1: 15, 16; eljes hade predikanten hellre valt såsom sin text Joh. 1: 47. Ämbetsbröderna från samma missionsdistrikt voro tillsamman med stadens amerikanska prester närvarande, och försam-

lingsmedlemmarne visade på alla sätt vid begrafningen sin kärlek mot deras hädangångne lärare och hans närmaste anhöriga. En djup saknad kändes af dem alla, då de nu för sista gången sågo det fridfulla ansigtet, och kanske förstodo nu först flera att rätt uppskatta sin lärares värde och förtjenster. På eftermiddagen beledsagades den aflidnes stofthydda till Bethesda-församlingens kyrka, som äfven var sorgklädd och fyld af deltagande anhöriga och vänner. Efter sång, bön och Guds ords betraktande nedsattes under den nedgående aftonsolens milda strålar det älskade stoftet i Bethesda kyrkogård för att der hvila till uppståndelsens fröjdefulla morgon, då Guds barn få mötas på Jesu högra sida. Frid och välsignelse öfver hans kära minne! Sv. Ps. 495.

N. F.

POESI.

FÖRSONING.

Stjärnevärldars sång, som brusar
Genom alltets rymder vida,
När från jorden töckenmanteln
Löses af och strålar blida
Kyssa paradisets liljor,
Dansa öfver ängar gröna,
I de blåa haf sig spegla,
Bergens hjässor guldbekröna;
Skön han är, Guds här otalig
Uti den sin sång ock blandar,
Skaparns nya under prisa
Verldarna och sälla andar.
Skönare ändå, att denna
Brusar fram från ljusets boning,
Sången, född uti Guds hjärta,
Sången om en världs försoning.

Lyssnande jag stod vid stranden,
Hörde böljans sång i kvällen,
Drömmande jag satt i skogen,

Hörde bäckens sorl bland fjällen,
Hörde vindens sus bland träden,
Hörde eolsharpans toner,
Hörde fåglars aftonkväden,
Tjustes, men der aftonflamman
Spred sig, en Seraf sig höjde,
Alla toner flöto samman
I hans sång om full försoning.

II.

Man sagt, att ängeln, som så glad och nöjd
Den sångarskara fört från ljusets höjd,
Som spelade för Gud på jordens rund,
Var den, som sedan föll ur Guds förbund.

Man sagt, när han den sköna jorden såg
Och målet, som för mänskoanden låg,
Då föddes i hans hjärta aning om
Att mänskan närmre Gud än ängeln kom.

Och afund *föddes der på samma gång,*
Och stum blef harpan, tyst hans jubelsång,
Och fallets skugga öfver allt sig spred,
I djupet sjönk den fallne ängeln ned.

Och människan hon stod der barn af Gud,
Af skaparn älskad, korad till hans brud,
Palatset var det sköna paradis,
Der änglar åter spelade Guds pris.

Men vägen dit, ack! fallets skugga fann,
Och ångesteld i mänskans inre brann,
För sent hon såg, hvad fallets ängel gjort,
Och evigt slöt sig paradisets port.

III.

Hvem väfde den tjocka förbannelsens skrud
Och jorden med henne beklädde?
Hvem blandade klagan i jublande ljud,
Hvem slet från den himmelske brudgum hans brud
Och mellan dem hotande trädde?

Nu jorden hon ängslas, och stundom ock går
I vågor dess barm, och hon gråter
Den brännande lava, i gapande sår
Begrafver hon städer och byar och får,
Förbannad, sitt lugn aldrig åter.

Han gjort det, den fallne, med synden han lagt
Sin järnhand på allt och på alla,
Hans spira är gräslig, hans krona man sagt
Blef smidd i det djupaste afgrundens schakt,
Men, under dess tyngd skall han falla.

En suckan der ljuder från pol och till pol
Från öster- till vester-hafsgränser,
Hon stiger långt högre än glödande sol,
Hon banar sig väg till den härlighetsstol,
Der Gud i sitt majestät glänser.

Han henne förstår, och han tyder den väl,
Hon går från ett blödande hjärta,
Försoning hon söker för skuldbetyngd själ,
Förlossning för anden, som blifvit en träl,
Hon tolkar en mänsklighets smärta.

Och svaret det kommer: "ett barn är oss födt!'
Dess fader är Gud, och dess moder
Är mänskan, och hjärtat, som ängslats och blödt,
En räddare skådar, ser "kött af sitt kött",
Ser Gud som en älskande broder.

Bland sargade bröder den brodern nu står
Förbannelsens boja att bryta,
Att läka det djupa, det frätande sår,
Som synden har slagit i tusentals år,
Att träldom i frihet förbyta.

Och människans återförening med Gud,
Hon sker icke utan försoning,
Och fyllas de måste, de heliga bud,
Om tystas de skola, förbannelsens ljud,
Och mänskan få nåd och förskoning.

På Golgata rustas till mördande strid,
Dit strömma helvetiska skaror,
I skrefvorna gömda, de bida sin tid,
Men ängeln, den fallne, dock bäfvar dervid,
Och aningen honom förfärar.

Der timras en tron, och de hammareslag,
Kring verlden så väldigt de skalla,
De båda den stora försoningens dag,
Då Gud skall till mänskan igen ha behag
Och skiljande murarne falla.

Mot Kristus, vår broder, de dödande skott
Nu riktas, och helvetet ryter,
Och blodig är tronen, men konungens lott
Är den att försona all verldenes brott
Och blodet försonande *flyter.*

Visst må du nu rasa, du djäfvul så vred,
Men hörde du konungaorden:
"Det är nu fullkomnadt!" för alla *han led,*
Han dog, men hans seger blef vunnen dermed,
Försonad är himlen *med* jorden.

Och hör du det sorl, som i världen sig rör,
I slott och i ringaste boning,
Och ser du den väg, som till himmelen för,
Som tecknats med blodet, så se då och hör,
Att mänskan *med* Gud *fått försoning!*

Och jorden hon skalf, men af glädje det var,
Det brast ett af fängelsebanden;
Hon hoppas igen, och det löftet hon har,
Att tryckande bojor, som än äro qvar,
Snart lossar förvandlande handen.

IV.

En okänd sång i dödens öknar ljöd,
En okänd makt allt annat tystna bjöd,
Och genom klyftorna den sången klang,
Och fängselporten vid dess ljud uppsprang.

Och Hades' furste bäfvande nu såg
På afstånd kommande ett segertåg,
Och segerfursten höll uti sin hand
Den nyckel, som upplöste dödens band.

Till fängelset den ljusa skaran styr
Sin färd, och satan rasande bortflyr
Till det Gehenna, der de arma bo,
Som aldrig hoppas, *aldrig* vinna *ro.*

För första gången här i dödens ängd,
Till hvilken satan hållit vägen stängd,
Förkunnades försoning full och fri
Och ljus och lif och salighet deri.

Då bröt ett jubel ur de fångnes hus,
Och fängelset sig svepte in i ljus,
Och lösta andar sjöngo segrarns pris
Och följde honom till hans paradis.

V.

Och själen stred en mörk och dyster strid
Och sjönk i natt, en mörk och dyster natt,

Och skuldebref på skuldebref drogs fram,
Och hvarje synd der stod i eldskrift satt.

Osägligt qval i arma själen brann,
Osäglig nöd det arma hjärtat led,
"En vredgad Gud," så tanken gick och kom,
"Hvars dom dig störtar i en afgrund ned."

Men det var nog: "allena synden känn!"
Så talar en, *och morgonrodnad bröt*
På fästet fram, och fadern ömt sitt barn
Försonadt åter till sitt hjerta slöt.

Försoning, *o, du underbara ord,*
Du tänder hoppet för en fallen värld,
Du löser skapelsen dess bojor af,
Bereder människan dess himmelsfärd!

Försonare — *jag ser din stungna hand,*
Min andes jubel är ditt frälsarnamn.
Snart får jag gå att bortom dunkla djup
Försonad sjunka i din frälsarfamn.

LUDVIG.

PÅ EVIGT SÄLLA SIONS HÖJD.

Uppb. 7: 9—17.

På evigt sälla Sions höjd
En skara stor vid änglars fröjd
Af tungomål och slägten
Insamlad är från pol till pol;
Nu står hon der för Lammets stol
I sida hvita drägten.
Famnen, hamnen
Alla hunnit,
Hafva funnit
Vännen kära,
Som med "helig" alla ära.

Med palm och kronor, led vid led,
De kasta sig för Jesus ned
Och sjunga "nya sången".
De prisa högt med salig röst
Sin brudgum god, som oss till tröst
Af Fadern är utgången.
"Jesus, Jesus!
Du fullgjorde,
Hvad vi borde.
Lof och ära,
Evigt pris vi dig hembära!"

"Guds Lam, vi följa dina spår,
Ej syndens smitta mer oss når,
Du tog oss ut ur världen
Och har oss köpt åt Gud med blod;
Du trofast var vår herde god,
Men slut är pilgrimsfärden.
Amen! Lammen
Dig så prisat,
Som bevisat
Oss tillsamman
Salig nåd och kärlek. Amen!"

Så sjunga de i evighet
Och lofva Herrens helighet
Med halleluja-psalmer
Och stämma in med harpors ljud
Och fröjdas i sin skära skrud
Och bära fridens palmer.
Skruden! Bruden
Står uttagen,
Renad, tvagen
Uti såren,
I det blod, som rann för fåren.

De följde Jesus genom nöd
Och stor bedröfvelse och död,
De flytt från synd och världen,

Att rosenröda synder få
Vid Jesu kors snöhvita två —
Fast törnbeströdd var färden.
Tiden, Striden,
Voro korta,
Äro borta
Och ej lika
Himlens härlighet den rika.

Dem hunger, verk och synd ej når,
Och Jesus torkat bort hvar tår,
Dem bränner icke solen;
De bo i Lammets tempelhus,
Så natt som dag i saligt ljus
De evigt stå för stolen.
Sälla, alla
När och fjärran,
Som i Herran
Dött och hvila;
De till lifvets Herre ila.

N. F.

Fru Anna Olsson.

FRU ANNA OLSSON.

Kom tyst, kom tyst, ej henne stör,
hon somnat nyss och slumrar ljuft
på slutad vedermöda;
för lifvets strid
hon funnit frid
i grafven hos de döda.

Hon redligt kämpat ut den strid,
som Herren henne anbefalt,
och, trygg mot skott och pilar,
i dödens famn,
som skepp i hamn,
hon, bergad, stilla hvilar.

Hvad jorden har af ljuft, af ledt
att bjuda på, det har hon fått
tillräckligt re'n förfara.
I fridens bo
i ostörd ro
låt slumrerskan nu vara.

* * *

Hvad hör jag dock? Hvem klappar der
på grafvens port? Hvem är det väl,
som slumrerskan vill störa?
Jag många ser
och ännu fler,
som nalkas, tror mig höra.

Ah, det är nödens barn jag ser,
de lidandes, de armas tal,
som hon i deras smärta
så gerna tjänt
med pund förlänt
och med ett villigt hjärta.

Så kommen, läggen kransen ned,
af tacksam kärlek flätad re'n
åt Kristi tjänarinna.
I tro och hopp
se'n blicken opp
till Gud att trösten finna.

Nu andra fler jag klappa hör,
och hvilka, månne, äro de?
Jo, det är vänners skara!
Hvad ljuflig tröst
vid redligt bröst
att få okonstlad vara!

Jag ganska väl er sorg förstår,
och delande den här med er
min saknads tårar gjuter,
i hoppet nöjd
att än med fröjd
se den nu grafven sluter.

Men se, der äro andra än,
som klappande vid porten stå.
De äro systrar, bröder
och åldrig mor.
Af sorg så stor
det ömma hjärtat blöder.

Nu väl, vi veta hvad I mist
och hjärtligt taga del med er
i saknaden och sorgen.
En hoppets röst
dock bringar tröst:
hon bor i Fadersborgen.

I Lammets blod hon länge se'n
sin klädnad tvagit ren och skär,
och för sitt hopp hon hade
i dödens stund
ej annan grund
än den oss Jesus lade.

Men tyst! På grafvens port jag hör
man klappar än. Hvem månne der,
se'n andra gått, än dröjer?
En ensam man
der skönjas kan,
som sorgens tyngd nedböjer.

Dock ensam, nej! Der skönjes ock
en liten skara unga, tryckt
af samma sorg och smärta;
de klappa på
med händer små
och krossadt mod och hjärta.

O, kära, dyra, er förlust
jag inser visst och undrar ej,
att edra tårar rinna;
dock fatten mod,
ty hon, som dog,
blott gått att lifvet finna.

Och hvart hon gått I veten ju,
och vägen veten I jämväl;
ty "fridens hem" hon hunnit.
Och salig der
hon väntar er,
tills samma mål I vunnit.

Så skynden fort, förtröttens ej
att mot det mål er Herren satt
beständigt, troget jaga;
den här I mist,
I der till sist
fån saligt återtaga.

* * *

O, fridens hem, du sälla hem,
der lofvet högt kring Lammets tron
i "nya sången" ljuder,
vårt hjärta trår,
vår längtan står
till dig, som tröst oss bjuder.

Farväl, o, älskade, farväl!
En liten tid, se'n Herren skall
vår sorg i fröjd förvandla.
O, då i ljus
I Faderns hus
Vi återse hvarandra.

Gå tyst, gå tyst, ej henne stör,
hon slumrar ljuft, hon somnat nyss
från kamp i jämmerdalen;
för lifvets strid
hon funnit frid
ljusa fröjdesalen.

C. O. G.

BIDRAG TILL SYNODENS HISTORIA.

NÅGOT OM AUGUSTANA-SYNODENS MISSION I OREGON, IDAHO OCH WASH. TERR.

Våra nybyggare i detta vidsträckta land påträffa mycket olikartad jord att odla. På Mississippi-dalens slätter kunna de obehindradt plöja upp stora fält af vildmarken. På kort tid och med jämförelsevis ringa möda få de sin egendom uppodlad. Sedan behöfva de endast så och skörda. Icke så på nordvestkusten. Vester om Cascade-bergen finner nybyggaren blott undantagsvis en lättodlad mark. Nästan öfverallt möter han, på hvarje tio @ tjugu fot, bland andra hinder äfven urskogens jättar. Att rödja en enda af dessa jättar ur vägen, kostar stundom flere veckors möda, och hvarje fotsbredd, som odlas, kostar odlaren en otrolig möda.

Missionären, den andlige odlaren, finner likaledes olikartad mark. På nordvestkusten har den andliga marken i allmänhet befunnits lika svårröjd som den lekamliga. Vore det då icke klokt, tänker mången, att lemna den svårodlade marken åt sitt öde? Det tyckes så. Men vårt tycke gifver

icke alltid goda råd — åtminstone icke i detta fall. Kristus har befalt, att *hela* människoverldens ödemark skall förvandlas till ett Guds åkerfält. Sådan är missionens stora uppgift. Erfarenheten har äfven lärt oss, att just den svårodlade marken i sinom tid rikligast belönat nybyggarens möda. Skall vår synods mission på nordvestkusten göra samma erfarenhet? Gifvas icke redan löftesrika tecken dertill? Lyftom våra hufvuden upp, ty marken begynner hvitna till skörd.

Det är blott åtta år sedan denna mission påbörjades. Redan hafva vi, trots oräkneliga och stora hinder, tolf små församlingar spridda i Oregon, Washington och Idaho Territory. Allt tyder på att dessa i den närmaste framtiden skola raskt förökas i antal och storlek. De första stora hindren äro öfvervunna.

Huru har denna framgång vunnits? Värde läsare, kom och se!

Den 13 Sept. 1879 kom pastor P. Carlson, vår förste missionär på detta fält, till Portland, Oregon. Hans församling i East Union, Carver Co., Minn., hade gifvit honom tjänstledighet, och synodens missionsstyrelse hade kallat honom till detta arbete för ett år. I Portland fann han omkring 500 skandinaver, omkring hälften svenskar. Några af dessa tillhörde en norsk församling, några voro baptister,

andra metodister eller missionsvänner. De fleste voro likgiltiga för all religion och smittade af tvifvelsjuka eller försänkta i verldskärlek. Några voro fiendtliga eller riktigt utpräglade fritänkare. Många lefde ett uselt syndalif på krognästen och illa beryktade hus. "Dock", säger pastor C. i sin första berättelse, "Herren har äfven här några barn. De hafva hållit tillsammans under bön och väntan, att Herren skulle sända dem en evangelii budbärare". Till en början uppsökte han folket i deras hem, och framförde sitt ärende. Då han bjöd till gudstjänst, gåfvo många goda löften, men kommo blott en gång eller kanske aldrig. En och annan skakade sin knutna hand mot hans ansigte och sade: "Det skall aldrig blifva svensk kyrka i Portland". Han predikade några gånger i den norska kyrkan och på andra ställen. Två veckor efter sin ankomst lyckades han för tio dollar i månaden hyra en "mörk och dyster episkopalkyrka". Den följande söndagen höll han der den första sv. luth. högmessogudstjänst, som någonsin hållits på detta fält. Både denna och aftongudstjänsten voro väl besökta. Det var naturligtvis en uppmuntran. Sedan höllos regelbundna gudstjänster hvarje söndag och en gång i veckan. Vid hus- och hospitalbesök förehades bön och bibelläsning, så vidt möjligt var. Flere svenskar uppsöktes i stadens närhet. Snart

gjorde han ett besök i Astoria och fann der omkring hundra svenskar och många finnar.

Från och med den 10 till och med den 27 Nov. gjorde han en resa till Puget Sound, Wash. Terr. Städerna Tacoma och Seattle samt ett nybygge af svenskar vid Skagit-floden besöktes. Vår missionär förnam under denna resa, att svenskar funnos öfver allt, både i städer och på landet, men i allmänhet blott få på hvarje ställe. Blott få hvita qvinnor hade följt med de första nybyggarne. Bristen ersattes på så sätt, att männen köpte sig indianqvinnor, med hvilka de lefde tilsammans, tills de kunde få hvita. Då kördes indianqvinnorna med sina barn på dörren. Detta ger oss en aning om det vilda och sedeslösa lif, som här fördes. Beklagansvärdt var det uppväxande slägtets tillstånd. Kristlig undervisning saknades nästan helt och hållet, och den, som förekom, var allt annat, än hvad man kunde önska för lutherska barn, den var katolsk eller i bästa fall reformert. Vid Skagit-floden voro dock några hyggliga familjer bosatta. Bland dem fans intet fritänkeri, utan i stället icke så litet kyrkligt sinne, och redan vid detta besök talade de om att stifta svensk-luthersk församling och begärde besök igen så snart som möjligt. Vår missionär lofvade att komma och sökte i April följande

år uppfylla sitt löfte, men blef sjuk under resan och måste återvända, då han hunnit till Seattle.

I Astoria, Oregon, gjorde han flera besök. Der funnos några få snälla och kyrkligt sinnade familjer, och i Mars 1880 stiftades en församling, som räknade aderton medlemmar.

I Maj gjorde han en resa öster om Cascade-bergen till östra Oregon och Wash. Terr. samt norra Idaho. I Dallas fann han trettio svenskar, med hvilka han firade pingst. För öfrigt fann han folket mycket spridt öfver hela detta vidsträckta område och uppblandadt med andra nationaliteter. Han predikade, hvarhelst han kunde samla ett halft dussin åhörare, och samtalade för öfrigt med dem om det enda nödvändiga. Blott få hade något andligt intresse. Bland dessa fans mycken fördom mot luth. kyrkan. Ingen luthersk, men dess flere antilutherska tidningar voro der spridda. Men fördomarne skingrades, och det andliga intresset växte genom hans besök. Nu var dock tiden för hans verksamhet på fältet slut. Han återvände till sin familj och församling i Minnesota, och besökte under vägen synodalmötet i Des Moines, Iowa. Under de åtta månader, som han tillbragt på fältet, hade han gjort många vigtiga erfarenheter. Ofta hade hans vänner hört honom sjunga: "Här ute bland sorger och nöd och besvär". Han hade skäl att så

sjunga. Dock var han oftast glad och frimodig, trots motstånd, möda och arbete. Hans hjärta ömkade sig öfver folket; det brann af längtan att kunna afhjälpa den stora andliga nöden. I sina artiklar i Aug. och Miss. och i sitt missionsföredrag i Des Moines sökte han väcka synoden till större nit för missionen. Hör hur han slutar nämda föredrag: "Ack, att vi hade fyra prester på detta stora fält; en i Astoria, en i Portland, en vid Puget Sound och en öster om Cascade-bergen. Der finnes arbete nog för alla. — — — — —

Må vi på allvar lägga an på vår hemmission på vestkusten. Det synes, som Herren just nu öppnat en stor och kraftig dörr, ehuru många motståndare finnas".

Han hade ej talat för döfva öron. Synoden i sin helhet så väl som missionsstyrelsen omfattade saken med det varmaste intresse. Flere kallades att utgå, men svarade nej. Teol. stud. Jonas Vender, som ordinerades vid detta synodalmöte, hade dock antagit styrelsens kallelse. Den 22 Juli 1880 kom han till Astoria. Hans hufvudstation skulle blifva Portland. Astoria besökte han nu en söndag i månaden. Pastor Carlson blef kallad på ett år till, och fältet öster om Cascade-bergen blef honom anvisadt. Denna gång åtföljdes han af sin familj. Den 25 Sept. landstego de i Astoria. Mycket

hade förändrats, sedan han lemnade. Den nya kyrkan, den första sv. luth. på vestkusten, var nära nog färdig. Han måste nu dröja här och i Portland tvänne veckor för att vara med, då församlingen för första gången fick samlas i egen kyrka. Först i slutet af Juli hade man börjat att på allvar tänka på att bygga kyrka. Nu, i början af October, stod, genom misssionär Venders och församlingens gemensamma bemödande, kyrkan nästan färdig, med endast $30 skuld, och det t: o. m. utan hjälp utifrån. Ej underligt, att den lilla församlingen och de båda missionärerna hjärtligt fröjdades, när de samlades i den enkla, men nu högtidsklädda kyrkan. Pastor Carlson höll skriftetal öfver orden: "Si, Guds Lam!" och pastor Vender höll högmessopredikan. På aftonen samlades man åter i kyrkan. Mångas sinnen voro djupt rörda. En högtidlig, stilla fröjd utmärkte stämningen. "Hvad är det", säger Vender i sin berättelse om denna högtid, "som har böjt vårt folks hjärtan till att åstadkomma detta, som ingen ens tänkte på för några månader sedan? O, den hemliga kraften af evangelium! Käre bröder, I som älsken och arbeten för vår mission, visar icke detta, att edra böner, edra gåfvor, edert arbete icke är förgäfves i Herranom?"

Vender fortsatte sin verksamhet, hvarunder han betjänade Portland trenne och Astoria en söndag i

månaden. Vid Pugit-Sound gjorde han tre besök. Vid det andra stiftade han den 22:dre Januari 1881 den sv. luth. Bethsaida-församlingen vid Skagitfloden. Han stannade ett par veckor. På söndagarne hade han tvänne gudstjänster i skolhuset, och under veckan höll han sammankomster i husen, så att hvarje familj hade åtminstone en gudstjänst hos sig. Han predikade i Seattle och Tacoma. Flere svenskar voro nog bosatta der, men för få att stifta församlingar. Venders verksamhetstid som missionär blef kort. Den 19:de Nov. 1881 måste han i anledning af nedbruten helsa lemna fältet. Han reste till Golden City, Colorado, der han dog den 24:de Febr. 1882.

Hans bortgång var en stor förlust för missionsfältet. Han hade verkat med stor flit, nit och insigt, mestadels i Portland. Hans lefnadsteckning har redan stått att läsa i KORSBANERET.

Vi återvända till vår gamle missionär, pastor P. Carlson. På hösten 1880 reste han till sitt egentliga fält öster om Cascade-bergen. Hufvudstationen var Nez Perces Co., norra Idaho, der han stiftade Cordelia-församlingen i November. Derifrån gjorde han resor åt alla håll till små svenska nybyggen.

Dessa resor voro ofta mycket långa och besvärliga. Se här hur han sjelf beskrifver en. "På måndagsmorgonen lemnade jag det sv. nybygget. Föl-

jande dag reste jag på diligens från Lewiston till Dayton, en sträcka af 60 mil. Föret var mycket dåligt; men ännu svårare var det att komma tillbaka till Lewiston. Då jag blef kallad att sitta upp, så var det endast en lumbervagn, med ett fjädersäte för kusken och en *ung gentleman*, men för mig fans icke *en brädlapp* att sitta på. Jag måste således sitta på vagnsbottnen. Jag bäfvade vid tanken på de 60 milen, som skulle tillryggaläggas; min gamle Adam ville knota, men jag tänkte strax: "hvad tjänar det till?" Jag bad Gud om både tålamod och krafter. Han styrkte mig, så att jag, som för tio @ tolf år tillbaka icke kunde åka en mil på en sådan vagn utan att blifva sjuk, nu kunde härda ut i femton timmar. Bland de fördelar jag under denna färd hade voro 1o: jag hade godt rum, ty jag hade nästan hela "vagnsboxen" för mig själf; 2o frihet, ty jag fick antingen stå på fötterna eller knäna, sitta eller ligga, och vända mig på hvilken sida jag ville, och i sanning jag kände rätt ofta behof af att göra bruk af alla beqvämligheter, som stodo mig till buds. Vid middagstiden förbättrades vilkoren något, ty en medlidsam man kastade något halm i "boxen", så att jag hade nästan så goda vilkor, som svinen i allmänhet hafva.

Klockan ½10 på qvällen kommo vi fram. Då var jag riktigt mörbultad. Med möda kunde jag

gå in i hotellet. Följande dag måste jag resa 30 mil på en annan "diligens".

Under en annan resa, måste vår missionär stanna på en krog. Han hade intet annat val, ty han kunde icke stanna ute midt i vintern. Han satte sig i ett hörn så långt från de stojande kroggästerna som möjligt. Snart upptäckte han dock en svensk yngling, med hvilken han samtalade, och *detta samtal* blef en vändpunkt i ynglingens lif. Stundom fick han använda en hel söndag för att samla 2 åhörare. Språkförbistring var ock en svårighet, som han mötte, så att han fick begagna tolk. Om pastor Carlsons verksamhet detta år skref styrelsens ordförande: "Den gamle vägrödjaren underkastar sig otroliga ansträngningar i detta nya land, men han synes arbeta med frimodighet och glädje. Råhet och fritänkeri hafva gjort människornas hjärtan hårda, men evangelii predikan vinner äfven der sina segrar." — Flere gånger utsträckte han sin resa ända till Portland och Astoria.

Då pastor Vender i November 1881 lemnade fältet, blef pastor Carlson åter ensam och förblef ensam ända till Augusti 1883. Styrelsen vände sig med kallelse både hit och dit, men alla besvarades med nej. Från Maj 1882 till Maj 1883 använde han sin mesta tid i Portland. I Juli 1882 besökte han Pugit-Sound och stiftade den 11:te den sv. ev. luth.

församlingen i Tacoma, W. T. Den började med 16 medlemmar, alla kyrkligt sinnade. Landkompaniet hade skänkt kyrkotomt med vilkor, att en kyrka för minst $600.00 inom 8 månader skulle byggas derpå. Nu hade vår missionär fem församlingar och afståndet mellan de längst åtskilda 670 mil, nämligen på den väg han måste färdas. Vår trogne missionär måste anstränga sig öfver förmågan. Hans krafter svigtade ock, så att han stundom måste intaga sängen. På hösten detta år, då han höll på med det bekymmersamma kyrkobygget i Portland, och detta kräfde all hans tid, krafter och omtanke, så behöfde man honom i Tacoma och Cordelia för att bygga nya kyrkor, och i Astoria för att förbättra den redan bygda. Från flera andra håll hördes det macedoniska ropet. Den 6:te Okt. skref han: "Fältet och arbetet är stort härute, och hvad jag känner, under det jag har tillfälle att skåda nöden midt i ansigtet, vet blott den, som vet allt. Stundom synes det, som om både Gud och menniskor hade tillyckt sina öron mot vårt rop om hjälp i arbetet. Jag hoppas styrelsen ej tröttnar att kalla, till dess någon arbetare erhålles. Gud beveke våra unge män att försaka en smula. För en ung och frisk man borde det vara en lust att gå hit ut." — Vår missionärs föredöme borde lära alla och i synnerhet våra unge prester att förakta mödor och för-

sakelser, då de arbeta i Herrens tjänst. "Herren vare lof för allt!" är ett stående uttryck i hans berättelser. Nyåret 1883 tillbragte han i Astoria. En sällsynt uppmuntran vederfors honom der. Den lilla församlingen visade honom sin tillgifvenhet och aktning genom en värdefull gåfva. Vid samma tillfälle kallade församlingen teol. stud. J. Hoikka till sin blifvande pastor. Efter 6 månaders bortovaro gjorde han en titt i sitt hem, men fick stanna blott sex dagar.

I Mars besökte han Pugit-Sound, och man stod i begrepp att återtaga den redan skänkta kyrkolotten, men genom nödiga åtgärder, kunde den behållas. Församlingen ville strax börja kyrkobygge, om blott pastorn hade kunnat stanna. Han kunde endast uppgöra en ritning till kyrkan. Denna gång besöktes också Anderson Island. På en veckas tid predikade han nästan beständigt och förrättade dessutom en mängd presterliga göromål. I Seattle hade varit af nöden att stifta församling, men det lönade ej, så länge han var ensam.

I April gjorde pastor Telleen, som då var stationerad i San Fransisco, en resa öfver detta fält. Kyrkorna i Astoria och Portland invigdes och *Vestkustens Missionsdistrikt* organiserades.

Pastor Carlson besökte synodalmötet 1883 efter 3 års bortovaro. Då han återvände, åtföljdes han

af två nya arbetare; pastor Jakob Hoikka för Astoria och pastor J. W. Skans för Portland. De nådde sina respektive fält i Augusti. Pastor Hoikka fortsatte arbetet i svenska församlingen och upptog tillika arbetet bland finnarne. Dessa voro vida talrikare och i allmänhet mera kyrkligt sinnade än svenskarne. En finsk luthersk förs. organiserades strax. I södra Washingtons urskogar fann pastor Hoikka betydliga nybyggen af finnar. Inga utaf dem hade någonsin förut i detta land hört evangelium på sitt modersmål, fastän många hade varit här från 15 till 20 år. Den andliga nöden bland våra finska trosbröder var och är stor, icke blott på detta fält utan öfver hela Amerika. Deras antal uppskattas till 20,000, och detta antal ökas ständigt. Blott en luthersk prest, pastor Hoikka, fans då att bryta lifvets bröd ibland dem. Fritänkare och sektmakare deremot hade många, som arbetade ibland dem med både penna och tunga. Dryckenskap och andra laster voro ej heller sällsynta. Det var derför högst af nöden, att Augustana-synoden upptog verksamheten ibland dem. Man måste dock beklaga, att den hade blott en arbetare att sända.

I Astoria uppträdde Hihhuliterna och sökte hindra vår verksamhet, men de hade föga framgång. En allmän hunger efter Guds ord gaf sig till känna, och snart fröjdades flere öfver undfången

nåd. Församlingen förkofrade sig hastigt i alla afseenden. Palmsöndagen 1887 kunde de samlas i egen kyrka för att fira den sköna Herrens gudstjänst. Snart räknade församlingen 100 medlemmar.

Den lilla svenska församlingen gaf stora prof på offervillighet och visade äfven på annat sätt, att den ej förgäfves hört Kristi evangelium, men de fleste af våra landsmän på platsen tillhörde hemliga sällskap och hindrades derigenom att blifva medlemmar i församlingen, äfven om de eljes önskade det, men de bidrogo dock till församlingens underhåll.

I Tacoma, W. T., bygdes kyrka sommaren 1883. Då pastor Carlson kom dit i September, var kyrkan "inclosed". Åtskilliga svårigheter hade uppstått, men allt blef snart åter väl. Senare på hösten bygdes kyrka i Cordelia, Idaho. Detta gick så till: plan skänktes, subskription upptogs till materialier, arbetet gjordes för intet. Vår missionär deltog både som snickare och målare. I Febr. finna vi vår lättfotade missionär åter i Tacoma, der han stannade några månader. Kyrkan inreddes. Något buller hade åstadkommits af en fripredikant, men detta tystnade snart, och församlingen fördubblades. Färdig kostade kyrkan $1,200, af hvilka $1,000 voro skuld och det öfriga hade samlats på platsen. Tom-

ten hade blifvit skänkt och ansågs nu vara värd $1,000.

Hösten 1883 kom pastor L. O. Lindh från Minnesota och förstärkte arbetskrafterna. Han stannade sedermera i Vancouver, W. T., ej långt från Portland, och stiftade der en liten församling våren 1884. Han har sedan förestått den, och gjort några missionsresor till Nehelem Valley och andra platser. I Juli 1884 kom pastor G. A. Anderson till Tacoma, kallad af styrelsen och församlingen derstädes. Han har sedan användt halfva tiden i församlingen och den andra hälften på missionsfältet omkring Pugit Sound. Församlingen fick snart en betydlig tillökning. I Januari 1875 stiftades af honom den sv. ev. luth. Johannes-församlingen i Sing County, 15 mil öster om Seattle.

Den mest lättarbetade delen af vårt fält var utan tvifvel staden Marshfield, Coos Co., i sydvestra Oregon. Denna "undangömda vrå bland bergen" uppsöktes först af pastor Hoikka i Juni 1884. Han fann flere hundra svensk-talande finnar samt ett mindre antal finsk-talande finnar, svenskar och norrmän. Många af dessa älskade Guds ord och församling och de fröjdades storligen öfver besöket. Pastor Hoikka predikade der tvänne söndagar, och Herrens heliga nattvard firades. De önskade genast få prest, helst en, som kunde tala både svenska och

finska, som kunde stifta församling, bygga kyrka och förestå dem i Herren. De ville frikostigt bidraga till hans lön.

I Augusti kom pastor Carlson dit. Han stannade i fyra veckor, stiftade församling och gjorde förberedelser till kyrkobygge. Vid församlingens stiftelse inträffade något eget. Hemliga sällskaps medlemmar, ja, till och med krogvärdar ville blifva medlemmar. Då detta ej kunde medgifvas, uppstod ett icke ringa buller. Församlingen blef derför ej så stor, som man hade väntat, blott 55 kommunikanter. På vintern 1885 bygdes kyrka, och församlingen kallade egen lärare. På sommaren samma år kom pastor C. M. Rydén från New Sweden, Minn., såsom svar på församlingens kallelse.

På hösten 1884, kom pastor Carlson åter till Pugit Sound, denna gång för att bygga kyrka i Seattle. På våren hade en välbelägen tomt med två hus inköpts för $3,600. Tidigt 1885 stod kyrkan färdig, utom tornet, och kostade $1,500. Hon är smakfull och rymmer beqvämt 250 åhörare. Omkring 800 dollar hade kommit som bidrag från östern, en liten subskription hade upptagits i staden, men en skuld af något öfver fyra tusen hvilade på egendomen. En församling på 29 medlemmar blef stiftad. Men innan årets slut lemnade två

tredjedelar af församlingen staden på grund af de hårda tiderna.

Vid synodalmötet 1885 upptogos i synodens gemenskap fyra nya församlingar från detta fält. I sin rapport säger missionsstyrelsen äfven om detta fält: "Evangelii lifgifvande nådeself har genom vår missions verksamhet ledts till många andliga stepper, och dessa blomstra nu. Ur kaos har en ordnad kyrklig verksamhet uppstått."

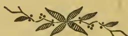
Hösten 1885 kom den välkände pastor E. Norelius hit, egentligen för att sköta sin helsa och stärka sina krafter. Nästan strax blef han så kry, att han kunde deltaga i arbetet. Af styrelsen kallades han snart till superintendent för hela vestkusten. Ehuru han på ett par ställen verkade en längre tid, använde han dock sin mesta tid i att undersöka fältet och uppmuntra missionärerna och församlingarna. I synodens organ, Augustana och Missionären, meddelade han resultaten af sina undersökningar, och missionens vänner fingo derigenom en tydligare, vidsträcktare och mera sammanhängande öfverblick af fältet, dess tillstånd och behof. Han stiftade under tiden Sv. Ev. Luth. Valby-församlingen i Morrow County, Oregon, och invigde kyrkan i Marshfield. Till missionens stora saknad och förlust återvände han i Maj 1886 till Minnesota. Pastorerna J. J. Hoikka och C. M. Rydén lemnade fältet

samma år. Det såg bekymmersamt ut; men Herren sände en ny arbetare, pastor A. Jackson, från West Union, Minn., om ock blott för tillfället. Han verkade i Astoria och Seattle.

Må sädens Herre sända flere och trogne arbetare i den myckna säden!

Nyåret 1887 hade detta missionsfält såsom frukt af något mer än fem års verksamhet 21 församlingar med inalles 1,012 medlemmar, men denna statistiska uppgift anger ingalunda hela vigten och betydelsen af denna verksamhet. Såsom antyddes i början — hafva våra missionärer hittills mestadels varit sysselsatte med att bryta mark. Nu är marken på de flesta ställen någorlunda bruten; hädanefter få de så och skörda. Men än mer, hvem utom våra själars rätte herde och biskop, kan beräkna den välsignelse, som tillskyndats enskilda själar? Evangelii ljus har spridts till dem i urskogens kojor, i städernas beqväma hem, i hotell och hospital. De hafva njutit dess tröst och ledning i lifvets nöd och strid, dess hugsvalelse i döden.

G. A.

NÅGRA HÅGKOMSTER FRÅN ÅRET 1854.

Då jag blifvit ombedd att i KORSBANERET berätta något från förra dagar, som står i sammanhang med vårt samfunds historia, så har jag bestämt mig för att framdraga något ur mina hågkomster från året 1854. Man torde ursäkta, att det mesta utgöres af egna erfarenheter. Den, som har tid och lust att i närvarande brådska blicka några årtionden tillbaka, kan möjligen i min enfaldiga berättelse finna ett eller annat, som kan gifva anledning till en nyttig jämförelse eller betraktelse.

Vid nyåret befann jag mig i Chicago, hvilket då var en stad med omkring 61,000 invånare. Den staden har vuxit en smula sedan den tiden. Pastor Erl. Carlsson hade i Augusti föregående sommar kommit dit från Sverige, var då i sin blomstrande mandom, frisk och liflig och ännu ungkarl. Han bodde vid den tiden hos en dansk sjökapten, Nielsen, på vestsidan, ett stycke norr om Kinzie str. bron ; men flyttade på vårsidan till en amerikansk familj på Dearborn str. Värdinnan på det senare

stället var mycket förargad öfver de oupphörliga besöken, som svenskarne gjorde för att se och tala med presten. Och de hade allehanda slags ärenden till honom. Hon var riktigt morsk och gaf nästan hvar och en, som besökte honom, en dugtig upplexning, så att man hade att gå genom en skärseld, då man skulle besöka presten. “Are you going to kill the poor pastor?” var en stående fråga, när man kom till dörren. Men det hjälpte icke; folk kom ändå, och följden blef, att presten måste flytta.

Paul Anderson var då pastor för den gamla norska församlingen, som hade sin kyrka på Superior str., hvarest dr. Passavant nu har sitt *Emergency Hospital.* Den då lilla svenska församlingen hyrde kyrkan på söndagseftermiddagarne för sina gudstjänster och köpte en sedan af norrmännen. Då Carlsson först kom till Chicago, brukade han påtaga sig kappan och kragen i sin bostad och så spatserade till kyrkan. Anderson hade litet svårt för att fördraga kappan, och när hon någon gång lemnades i kyrkan, hotade han att smälta talg på henne, så att mössen skulle få smak på och äta upp henne. Stundom talade han om en kompromiss, som gick ut på att Carlsson skulle lägga bort kappan, och i stället skulle han göra bruk af den svenska prestkragen. Striden var alls icke farlig; men jag tror, att Carlssons hållning i afseende på kyrkoskicket

var välgörande; i synnerhet som Unonius vid samma tid berömde sig af att vara den ende, äkta representanten af den svenska kyrkan i Chicago, för att icke säga i Amerika. Efter någon tid bortlade äfven Carlsson prestkappan; men han kunde gerna utan skada hafva behållit den.

På den tiden väsnades de svenske metodisterna fasligt mycket om den svenska prestkappan och kragen—att bruka desse var ett säkert kännetecken på död tro och kristendomens förfall. Jag sörjer icke prestkappan, men tror dock, att man icke i något afseende bort lämpa sig efter det fanatiska skriket för tiden. Men det starkaste skälet för bortläggandet var utan tvifvel den omständigheten, att man på de flesta ställen var kyrklös, och då tyckte man, att det passade bäst att också vara kapplös.

Strax på östra sidan af floden vid Kinzie str. bryggan bodde en norsk handlande, hvilkens namn jag nu bortglömt. I bakändan af sin bod hade han ett stall för ko och häst och ofvan stallet ett litet rum, hvilket jag hyrde till skolrum för tre månader. Ett långt bord och två långa bänkar anskaffades samt en säng. En gammal dålig "stove" fans der förut, och så var skolsal och bäddrum i ordning. Ammoniaångor hade man gratis från stallet. Kosten bestod hufvudsakligen af te och "crackers", och när man skulle ha kalas, bestod man sig med en

"pint" sirap. Här höll jag skola i 2½ månader för ett halft tjog temligen väl bedagade män, af hvilka somliga voro mellan 50 och 60 år. Bland dessa kommer jag i håg en landtmätare från Jämtland vid namn Per Holm, en Håkan Svedberg från Blekinge, som sedan lefde och dog i Chisago Lake, m. fl. Afsigten med skolan var att lära engelska. Från tidigt på morgonen till kl. 5 på aftonen läste vi Goodrich's Third Reader, ett sammandrag af Förenta Staternas historia och en geografi; läste och öfversatte hvart enda ord om och om igen och nötte in allting väl. Om nu detta var en vislig metod eller icke, lemnas derhän; men för mig var det en tillfredsställelse, att de fleste af mina gamla skolgossar vid slutet af terminen kunde temligen godt läsa och förstå det engelska språket, och framför allt, att de voro belåtna med skolan.

Då det i KORSBANERET för 1882 sid. 157 heter, att jag var församlingens förste skollärare, så syftar detta på den kristendomsskola, som jag höll på hösten 1853, och icke på den nu ofvan nämda; men den uppgiften, på sidan 158, att jag "på vintern återvände till skolan i Columbus", är ej riktig, ty jag återvände ej dit förr än på hösten 1854.

Från den 4—9 Januari 1854 höll "Chicago och Mississippi Ev. Lutherska konferensen" möte i Chicago. Det var då, som jag för första gången såg

Dr. Hasselquist. Bilden af hans person, som den då tedde sig, står ännu lefvande för mina ögon. Jag tyckte, att han var en ståtlig karl, riktigt respektabel till sin yttre människa. Men hans svenska tulubb var något för kort, och hans mössa var under all kritik. Han var då lätt på foten och kunde gå som en jätte. Af hans tal och predikningar blef jag hänförd; men jag erkänner det, att jag då kände mig mindre belåten med hans kyrkliga ståndpunkt. Jag tyckte, att han var nästan för fri, och likväl vann han hela mitt förtroende genom sin älskvärdhet.

Jag kommer nu icke ihåg, hvilka som utom Carlsson, Hasselquist och Esbjörn för öfrigt voro närvarande vid mötet, och olyckligtvis har jag endast ett fragment qvar af det tryckta protokollet. Hufvudfrågan för öfverläggningarna var, huru man bäst skulle kunna förse landsmännen på olika ställen med lärare. En skrifvelse uppsattes och trycktes i protokollet, hvilken innehöll råd, uppmuntran och tröst såsom svar på flera skrifvelser, som från flera håll hade inkommit med afseende på den andliga nöden.

Längre fram på vintern, eller våren, vid en kvällsgudstjänst under veckan, såg jag en man inträda i kyrkan och sätta sig i en af de första bänkarne. Han var klädd i en isgrå öfverrock och såg

mycket ödmjuk, eller rättare, menlös ut. Han lyssnade mycket uppmärksamt till predikan. Jag tyckte bestämt, att jag sett detta ansigte förut, och jag bedrog mig icke heller, ty det var studeranden P. A. från Kristianstad. Sommaren förut hade jag träffat honom under följande omständigheter i New York: Baptistpresten A. Wiberg, som då var i Amerika, kom till mig en dag och berättade, att han blifvit bekant med en studerande, som nyss kommit från Sverige, en from yngling; men som han kommit i händerna på metodisterna, fruktade han, att han skulle blifva indragen i deras samfund, och bad mig, att jag ville gå till honom och varna honom. Denna begäran föreföll mig något besynnerlig, då jag icke otydligt märkte, att pastor Wiberg icke ogerna sett, att jag hade velat öfvergifva den lutherska kyrkan och förena mig med hans samfund. Jag uppsökte imellertid P. A. och hade ett broderligt samtal med honom om hans andliga ställning och om de kyrkliga förhållandena i detta land. Jag fann, att han hade djupa fördomar mot svenska statskyrkan, och han uppdrog en mörk tafla af kristendomslifvet inom henne, såsom han hade sett det; han hade haft för allvar att blifva prest i Sverige, men måste till sist för sitt samvetes skull uppgifva tanken derpå. Han hade kommit till Amerika för att se, om här icke vore bättre, och han

nekade icke till att han kände sig kraftigt tilltalad af det sätt, hvarpå metodisterna hade bemött honom. Jag bad honom att icke förhasta sig, utan ge sig tid att pröfva läran, försäkrade honom ock, att ej allt är guld, som glimmar, och nämde sist, att fromme och allvarlige män, såsom t. ex. pastor Hasselquist, hvilken han kände och för hvilken han hade förtroende, äfven här i landet troget förblifva vid den lutherska bekännelsen och för ingen del skulle vilja öfvergå till andra kyrkosamfund. Vi skildes åt i all vänlighet; men en kort tid derefter såg jag honom på Bethelskeppet, och jag kunde af hans uppförande förstå, att han hade kastat sin lott ibland metodisterna, och min varning var förgäfves. På vintern 1854 blef han sänd till Chicago såsom en medhjelpare åt pastor Nyman, fader Nyman, som han nu kallas, hvilken då var predikant för de skandinaviska metodisterna derstädes. Fader Nyman var en något excentrisk man, from och uppriktig enligt sin öfvertygelse, en riktig asket; men hans teologiska åskådning var motsatsen till P. A:s, hvilken i grund och botten var lutheran. Jag behöfver icke ingå i detaljer, nog af, det blef en brytning, och P. A. återvände efter en del bittra, men helsosamma erfarenheter till den lutherska kyrkan, hvarest han allt sedan stått frisk och stark som stammen af en ceder. Han vistades i Chicago tills

i Juli månad, då han begaf sig till Galesburg. Den 20 Mars lemnade jag Chicago i sällskap med landtmätaren P. Holm. Vi reste till Geneseo å Chicago, Rock Island, den enda järnväg, som då förenade Chicago med Rock Island, priset var $4.75. Derifrån legde vi hästskjuts till Andover för $5 för oss båda. Det var innerligt kärt att efter trenne års bortovaro få se pastor Esbjörn i hans hem samt de gamla männen i Andover. Betydliga förändringar hade under tiden försiggått. Folkmängden hade betydligt förökat sig, stora landsträckor hade blifvit uppodlade ; en kyrka af tegel hade blifvit uppförd, församlingen hade blifvit ordnad och rätt kyrklig. Handboken begagnades, man läste och predikade öfver de gamla evangelii- och epistel-texterna, och man märkte icke så litet af en sund evangeliskt luthersk, lefvande kristendom. Den 24 Mars på eftermiddagen predikade jag för första gången i Andovers nya kyrka öfver den 3:je akten. Det gick visst dåligt, och jag mins, att jag svettades förfärligt. Gamle Esbjörn var dock en barmhertig kritikus. Han kunde kriticera, och han kunde göra det på ett sätt, som lände till förbättring och icke till skada. Sådan kritik är mycket helsosam. 3 år senare lärde Dr. Hasselquist mig att läsa syndabekännelsen, då vi voro tillsammans och predikade i Stockholm, Wis. Jag trodde, att vi hade brådtom,

och läste fort; men H. mente, att det lät, som när man rifver gammal näfver. Detta kommer jag i håg, så ofta jag läser syndabekännelsen.

Den 27 Mars skjutsade gamle Jon Anderson mig till Moline, hvarest jag uppehöll mig till den 6 April. Här träffade jag många gamla bekanta; men större delen af dem hade blifvit baptister och voro mycket angelägna att disputera. Gustaf Palmquist var då baptisternas lärare, och han hade en viss förmåga. Jag hörde honom ett par gånger och kan verkligen säga, att jag hörde honom till uppbyggelse; men han vidrörde icke då några baptistiska meningar. Medan jag var i Moline, predikade jag 4 gånger i den lilla sv. luth. kyrkan och döpte ett barn, det första jag någonsin döpt. Barnet kallades *Johannes* och föräldrarne voro från Göteborg. Saken var, att sedan C. J. Vallentin, hvilken hade license af N. Ills.-synoden, flyttade från Moline till Princeton, hade församlingen ingen prest, och det var långt imellan de besök, som pastor Esbjörn kunde göra, derför hade jag nu uppdrag af honom att predika och, om så nödigt var, också förrätta dop. — Den gamla lilla träkyrkan stod på samma ställe der den nya ståtliga kyrkan nu står, alldeles i utkanten på staden, på den tiden.

Efter som jag kom att nämna Vallentin, kommer jag ihåg berättelsen om, att medan han var i

Moline, uppväckte han en stor storm emot sig, isynnerhet bland baptisterna, emedan han vid ett barndop glömde bort att gifva barnet namn. Man använde denna händelse såsom ett nytt argument mot barndopet. Medgifvas måste, att det var tanklöshet å hans sida; men dopet var lika giltigt ändå, så snart som barnet var döpt med vatten, i den treenige Gudens namn.

Den 5 April på eftermiddagen återvände jag till fots till Andover, men hann ej längre än till La Grange, som svenskarne kallade "Elägrän" och måste hafva varit någonstädes, der Orion nu är beläget. Det räknades då till Andovers församling. Här tog jag in hos en, som hette Olof Stolt från Ofvansjö, om jag mins rätt, och hvilken jag kände från öfverresan öfver hafvet. Familjen flyttade för många år sedan till trakten af Kiron, Iowa. På den tiden bodde svenskarne i små kojor och dåliga hus i "Elägrän"; men de voro mycket vänliga och gästfria.

Dagen derpå kom jag till Andover och predikade der söndagen den 9 April, såväl som långfredagen den 14:de. Vädret var kallt och ruskigt och påsk-söndagen snöade det rätt bra.

Den 26:te höll jag husförhör med Andovers östra rote och predikade lördags aftonen den 27:de i Andovers kyrka.

Under dessa dagar fingo vi färska underrättelser både från Iowa och Minnesota. Hasselquist skref om sitt besök i New Sweden och berättade om broder H:s öfvergång till baptisterna och om tillståndet i N. S. och Burlington. Senare fingo vi spörja, att broder H. återgått till sv. lutherska kyrkan, hvilket gladde oss mycket.

Från svenskarne i St. Paul kom en skrifvelse, hvari de underrättade om att de bildat en ev. luth. församling och begärde råd och hjelp att få en lärare. De uppgåfvo, att svenskarnes antal i Minnesota då var omkring 600. Denna skrifvelse, undertecknad af Frank Mobeck, C. A. Hedengran, C. J. Linström, P. M. Anderson och A. J. Ekman, blef jag anmodad att öfversätta på engelska, för att den skulle publiceras i "the Lutheran Standard", hvilket dock ej blef af, så vidt jag vet. Den är daterad den 15 Mars 1854 och ställd till pastor T. N. Hasselquist. Öfversättningen har jag ännu i mina händer och betraktar dokumentet såsom ganska vigtigt, för den upplysning det innehåller, om den tidens tänkesätt och kyrkliga förhållanden i Minn. Den församlingsorganisation, hvarom skrifvelsen talar och hvilken egde rum den 26 Febr. 1854, blef icke fullbordad. I Maj samma år kom pastor Erland Carlsson på besök, och då egde ny organisation rum.

ETT BESÖK PA BISHOP HILL.

Den 1 Maj vandrade jag i sällskap med herr P. Holm till Bishop Hill för att få se, huru Erik Jansarne hade det hemma hos sig. Vi anlände dit till middagen och togo in på deras värdshus. Kolonien bestod då af ungefär 700 personer; egde 10 sektioner land, 70 hästar och omkring 600 fäkreatur. Der var en ångqvarn på 25 hästkrafter, som kunde förmala 500 bushel på dygnet; en qvastfabrik, en snickareverkstad; en bra smedja, ett litet nödhjelpsgarfveri, ett hus för spinnande och väfnad. Der voro åtskilliga boningshus af tegel, ett stort sådant för allmänningen med många små celler till sofrum. I källarvåningen var en stor spissal, der jag såg omkring 500 personer gemensamt spisa middag. Bland rätterna kommer jag i synnerhet ihåg stora fat med rotmos och ymnigt af fläsk.

Vår ciceron var f. d. bruksinspektor J. E. Lundquist, senast från Forsa, Helsingland. Han var mycket öppen, berättade gerna och med känsla om Jansenisternas lidanden, deras förföljelser i Sverige och deras vedermödor här. Han var en from Jansonist och beklagade, att den gamla, goda och fromma anden allt mer undanträngdes af ett verldsligt sinnelag och af verldsliga sträfvanden. Kyrkan var af trä, naturligtvis, emedan det var emot Jansarnes lära att tillbedja Gud i "bergkyrkor".

Den var i 3:dje våningen af en träbyggnad, inredd med predikstol, altarring och läktare, hvarest fans en liten kammarorgel. I kyrkan kommo vi att tala om dess församlings- och kyrkoordning, och gubben Lundquist upplyste oss om att omkring 20 personer funnos, som predikade; men att det var egentligen tre, som voro de förnämsta presterna. "Sedan Erik Jansons död", sade han, "hafva vi nu mera ingen herskare eller fader, utan vi äro lika som bröder." Om psalmboken nämde han, att de hade funderat på att förbättra den, emedan det fans några felaktigheter i språket och andra saker i den samma; men det hade ej blifvit af.

De sade sig lefva ett lyckligt lif och pekade på sina egodelar; men massan af de arbetande, i synnerhet qvinnorna, sågo dystra och förslafvade ut. Deremot voro en del karlar och ungherrar, som syntes hafva god tid och litet att beställa. På mig gjorde hela inrättningen ett nedslående intryck, och det var lätt att inse, att den icke kunde hafva någon ljus framtid för sig. Mot oss voro de ganska vänliga och bjödo oss att stanna öfver natten; men vi föredrogo att vandra tillbaka till Andover, dit vi anlände sent på qvällen, trötta och genomblöta af det fallande regnet.

Efter att åter hafva predikat en gång till i Andover, bjöd jag vännerna der farväl, förhoppandes att få återse dem på hösten.

FÖRSTA RESAN TILL MINNESOTA.

När jag var i Andover, sporde jag, att pastor Carlsson ämnade öfver Rock Island resa till Minnesota, hvarför jag skyndade dit i hopp att, om möjligt, komma i hans sällskap. Jag lemnade Andover den 9 Maj; unge John Esbjörn skjutsade mig 5 mil, den öfriga vägen tillryggalade jag till fots, och kom till Moline på qvällen. Mitt hopp att komma i Carlssons sällskap slog ej in; men en del af mina anhöriga och några andra hade beslutat sig för att göra mig sällskap till Chisago Lake.

På den tiden var det klent beställdt med kommunikationen. Från den 10 till den 15 Maj lågo vi på ön Rock Island och väntade på båt. Väderleken var kylig, och vi sleto verkligen ondt. Under tiden blef jag anmodad att predika i Molines kyrka, hvilket jag ock gjorde, men med det vilkor, att jag fick lof att springa, så snart båten hördes blåsa.

Ändtligen kom båt och för 10 personer, en ko och en hop saker, betalte vi $40 för däcksplats till Stillwater. Vi hade icke gått långt, förr än båten fastnade på grund; vi fingo sitta der öfver ett dygn. Båten var tungt lastad, och färden gick mycket sakta uppför strömmen; men vägen var ny och intressant. Man tröttnar ej snart på att betrakta Mississippis höga stränder ofvanför Dubuque till öfre ändan på Lake Pepin, de mångformade sandstens-

brynena (bluffs), som nå en höjd af omkring 400 fot, stundom kala, stundom skogbekransade. De städer vid floden, som nu äro rätt betydliga, voro då små och i sin begynnelse. Den 21 Maj, efter fulla 6 dagars färd från Moline, anlände vi till St. Paul. Högt och tort på den naturliga sandstensklippan, låg denna lilla, pigga stad med 6,000 invånare, 5 år gammal, och blickade omkring sig i den då nästan okända, omgifvande verlden, utan att ana hvad den en gång kunde blifva. Det var söndags eftermiddag; några landsmän träffades vid landningen. Af dem fick jag veta, att pastor Carlsson varit der och väntades dit tillbaka från Chisago Lake, då de skulle få sina kyrkliga angelägenheter ordnade. De anmodade mig att predika på aftonen, och ledsagade mig till Frank Mobeck. Gudstjensten hölls i ett primitivt skolhus på Jackson str., hvilken gata då var föga bebygd ofvan 7th str. Rätt många voro närvarande, och de syntes glada och förhoppningsfulla. Några dagar derefter kom pastor Carlsson dit och organiserade en Skand. ev. luth. församling, hvilken allt sedan egt bestånd, ehuru den haft att genomgå många pröfningar och besvärligheter. Måndagen den 22 Maj afgick båten till Stillwater, dit vi anlände sent på qvällen och tillbringade natten på landningsplatsen under öppen himmel. Några norskar, men inga svenskar träffa-

des här. "Lumbermännen" voro nu nedkomna från skogarne, och öfverallt såg man röda, granna ylleskjortor. Skulle man vara grann och på modet i St. Croix-dalen på den tiden, så måste man vara klädd i en lysande, röd ylleskjorta, något litet broderad på bröstet, och utan vest. En ung man sålunda utstyrd, med läderbälte omkring lifvet och en "plug"-hatt på hufvudet, stående på en allmän plats eller vid ett gatuhörn, med händerna i sidorna eller täljande på en sticka, blickande modigt omkring sig, var en gentleman i den tidens smak. Den 23 reste jag med postvagnen till Taylor's Falls, som då var en mycket liten stad; och dagen derpå gick jag till fots till Chisago Lake, 9 mil genom skogen. Ändtligen fick jag således i detta nybygge, som då var 2 år gammalt, se resultatet af vår utflyttningsplan, då vi lemnade Sverige. Visserligen såg det ännu icke mycket ut; men naturen, sjöarne och klimatet behagade mig väl, och jag tillbragte i Chisago Lake en, i det hela taget, behaglig sommar i det primitiva nybyggarelifvet. Pastor Carlsson hade nyss varit der, organiserat en ev. luth. församling, den första svenska i Minn., och afrest. Nu blef det öfverenskommet, att jag skulle predika för församlingen om söndagarne samt för någon tid hålla skola under veckan. Samlingslokalen utgjordes af P. Bergs loge, eller hölada, uppförd

af oskrädda stockar och belägen på närvarande boställets mark, i närheten af den plats, hvarest Hedengranska familjens hus nu står.

Den 25 Maj, som var Kristi himmelsfärdsdag, predikade jag för första gången i Chisago lake och fortfor att predika der nästan hvarje söndag till den 10 September. På eftermiddagarne vandrade jag till fots till Taylor's Falls och predikade för dervarande svenskar samt återvände för det mesta på qvällen. Vägen var mycket dålig genom skogen, och myggorna voro ytterst besvärliga. Endast med nät för ansigtet kunde man någorlunda reda sig för dem. Den 12 Juni började jag att hålla skola, det första försök, som i den vägen blifvit gjordt i Chisago Lake.

Söndagen den 4 Juni, när jag kom till ladan för att förrätta gudstjenst, fann jag der före mig en ståtlig, ärevördig, gråhårig gubbe, som presenterade sig som Agrelius, prest från Sverige och nu i metodistkyrkans tjenst. Det hade nog varit artigt, om jag hade anmodat honom att predika i mitt ställe; men jag hvarken kunde för min öfvertygelse eller hade rättighet af församlingen att så göra. Imellertid predikade jag, men knapt hade jag slutat förr, än Agrelius steg upp och höll också en predikan.—Man önskade icke hafva något uppträde, derför var ingen annan råd än att tålmodigt uthärda.

Men tålamod behöfdes ock i sanning för att länge höra på sådant pjoller, som uppdukades. All respekt för gubben Agrelii gråa hår, den forne komministern från P.; men hans föredrag var under all kritik. Summan af det samma var att visa, huru lyckliga svenskarne voro, som kommit till Amerika. Här fingo de frukta Gud så mycket som de ville. I Sverige var det farligt att vara, för den ryska björnens skull. Ryssland hängde nämligen ihop med Sverige norr om Bottniska viken, och på den vägen, menade gubben kunde en vacker dag, den ryska björnen komma och slå sina ramar omkring Sverige, och då var det godt att vara derifrån. Gubbens politiska funderingar rörande den ryska björnen voro kanske icke så dumma; men som själaföda utgjorde de en mager kost. — Gubben fortfor att vara mycket efterhängsen under större delen af sommaren. Han infann sig vid våra gudstjenster och tvingade sig till att få hålla tal; ty när han utsatte möten för sig sjelf, fick han gerna icke några åhörare. Han uttröttade folk med sitt pjoller. Noga var han icke, huru han tog det rörande bekännelser och system; han hörde uppenbarligen till dem, som tycka, att "blott qvarnen går, så går hon." — Sålunda kunde han bjuda ut sig till tjenstgöring hos folk och säga: "Vill man ha det på metodistvis, så kan man få det så; och vill man ha det

på lutherskt vis, så kan man få det. Jag vet huru det går till, ty jag har varit prest i Sverige i 26 år." Så berättades han hafva sagt vid flera tillfällen, och jag håller det ganska troligt, att så skedde, ty så obestämd var han i afseende på bekännelsen. Rörande hans moraliska karakter hörde jag aldrig annat än godt om gubben, och fastän han på ett mystiskt sätt hade försvunnit från Sverige, hade man dock aldrig hört, att han der begått något lagbrott. Den kyrka, som han så troget sökte att tjena, dröjde länge, innan hon gjorde något underhållsanslag åt den gamle, sedan han blifvit helt orkeslös, och många år senare hörde jag mer än en gång klagomål deröfver af helt opartiska personer. Agrelius bodde i många år, sedan han upphört att resa omkring, vid Big Lake i Marine-settlementet, och måhända lefver han der ännu.

Söndagen den 17 Juni, just som jag hade slutat gudstjensten, steg en främmande man upp och lyste på gudstjenst till eftermiddagen, utan att tala hvarken vid mig eller någon af församlingens föreståndare om saken. Jag hade utsatt gudstjenst vid Taylor's Falls på e. m. och måste genast begifva mig i väg. Denne man var baptisten Fredrik Nilson. Han har fått betydelse i den Svenska kyrkohistorien derför, att han var den förste, som införde baptistläran i Sverige och blef landsförvist. C. A.

Cornelius säger i sin Handbok i Svenska kyrkans historia: "En holländsk sjöman vid namn F. O. Nilson hade i Amerika blifvit omvänd till sekten och i Hamburg låtit omdöpa sig (1847). Derpå begaf han sig till sin hemort, verkade der och i Göteborg såsom missionär och lyckades omdöpa omkr. 50 personer, innan han till straff för sitt proselytmakeri dömdes till landsförvisning." — Troligtvis den sista landsförvisning för religionens skull från Sverige.

För mig var Nilson icke obekant. Vi hade träffats året förut i N. Y. strax efter hans landsförvisning och hade stött i hop rätt allvarsamt. Under vintern hade han uppehållit sig i Illinois och Iowa och hade der rönt icke så liten framgång. Nu kom han till Chisago Lake för att göra proselyter. Det sjelfviska sätt, på hvilket han trängde sig in ibland oss och utsatte sina gudstjenster, verkade icke till hans fördel. Hans begåfning som talare var icke rätt stor; men han kunde likväl framställa sina tankar i sammanhang. Några eröfringar gjorde han icke den gången, och han lemnade Chisago Lake efter en veckas uppehåll der. 1868 träffade jag åter Nilson, och det var i Göteborg, dit han återvändt, sedan mildare religionslagar gjort sig gällande i Sverige. Han såg så sjuklig och dyster ut; elden hade mycket slocknat. Men ännu en gång skulle

han till Amerika och utspela sin sista roll här. Hvad är det som gör, att så många af baptisterna sluta som fritänkare? Jag skulle kunna uppräkna många bland mina bekanta, hvilka gått den vägen; så gick det med Fr. Nilson. Sorgligt att säga, slog han sig tillsammans med den ökände dr. Erikson, lefde i sus och dus. Han dog i Houston, Minn., för några år sedan — Gud vet i hvad själstillstånd! Huru mångens barnatro hade icke den mannen rubbat? Så kastade han sjelf bort den kristna tron helt och hållet och dog i detta sorgliga tillstånd. O, hvilken varning! — Under sommaren hade vi ett par möten för att öfverlägga om och bestämma plats för blifvande kyrka samt rörande uppförandet af ett skolhus; men det var svårt att komma öfverens, och öfverläggningarna blefvo utan resultat. — Många nya åboar kommo från Sverige under sommaren, och nybygget växte raskt i utsträckning och folkmängd.

Det var en mycket varm sommar; termometern steg en gång till 104 grader Farenheit. Koleran härjade på flera ställen inom landet och fördes äfven hit upp med immigranterna. Några dogo i denna förfärliga sjukdom omkring Taylor's Falls. Annars var helsotillståndet godt. —

Det, som mycket bidrog till att grunda Chisago Lakes ekonomiska välstånd, var nödvändigheten

att "rätta munnen efter matsäcken". Man hade långt till några städer, och i den lilla köpingen Taylor's Falls fick man ingen kredit, knapt för 5 cts. Detta tvingade folk till att lefva inskränkt, att hafva så få behof som möjligt och till att uppodla uppfinningsförmågan för att möta de första, naturliga behofven. Man bygde sina hus af det timmer, som växte på ens egor, af samma material snickrade man sina möbler, träpluggar och "naror" fingo ofta tjena i stället för spik. På samma sätt snickrade man sina enkla redskap. Säden aftogs med lie och tröskades med handslaga. Man tänkte ej på att tjena penningar med sitt jordbruk, utan man sträfvade efter att kunna lefva. Klädseln var enkel; mycket allmänt brukades hemmasnickrade träskor, hvarför de af amerikanerna kallades för "The Wooden Shoe People". Om några år fick man dock se, att de, som sågo med förakt ned på träskorna, fingo gå ifrån sina farmar, under det träskofolket satt qvar på sina. "Skrattar bäst, som skrattar sist". Så går det vanligen. Chisago Lake-folket knogade sakta fram på denna väg och lärde sig att strängt hushålla; dermed lärde de sig också att vara oberoende och sjelfständiga, och denna egenskap har man bibehållit kanske framför många af våra svenska nybyggen, äfven sedan man kommit i välstånd.

Landet rundt omkring i synnerhet åt nordvest var ännu vid den tiden ett temligen okändt land, och jag mins, att det var min förtjusning att företaga små upptäcktsresor i vildmarkerna för att bespeja landet. Sålunda upptäcktes Sunrise Lake, Sunrise-floden och Sunrise-prairierna. Naturligtvis hade några upptäckt dem förut, men för större delen af då varande settlare, voro de obekanta. Öster om Sunrise Lake midt i tjocka skogen påträffades en eremits ensliga stuga. Då svenskarne först kommo till Chisago Lake, funno de der på en skogbevöxt ö i sjön en ensam stuga, som beboddes af en amerikan vid namn Van Raeusler. Ön höll omkring 7 acres och ligger nära järnbanstationen och var på den tiden utmärkt vacker; men skogen har för länge sedan blifvit borthuggen, hvadan ön nu ser helt prosaisk ut. Van Raeusler trifdes icke länge bland folk, hvarför han begaf sig längre in åt vildmarken, hvarest jag nu påträffade hans nya stuga. Många år derefter sporde jag, att han förlorat sin folkskygghet och återigen börjat lefva bland andra menniskor. — Sålunda förflöt sommaren, jag fortfor att predika, verka och stå emot partimakarne, som ville tränga sig in, så godt jag kunde och förstod. Jag var ung och oerfaren; men min tro och bekännelse hade jag dock klar för mig. Der voro olika slags andliga riktningar bland de kristne, i synner-

het en, mera lagisk, och en, mera evangelisk; men ingendera sidan bedömde mig för hårdt. I verkligheten hörde jag ingen, som yttrade någon missbelåtenhet med mig; men min gamle discipel, Håkan Svedberg, skref den 10 Juli 1854 till pastor Carlsson följande: "Eric Norelius fortfar att predika; jag är i min kinkiga ställning icke fullt belåten med hans predikningar, men han är ung och ovan, kanske ock oerfaren om det han skall förkunna oss? Gud vet det". Detta var så mildt, som jag från den mera lagiska sidan kunde vänta.

Han fortfar vidare: "Jag längtar imellertid otroligt efter Swensons ankomst, måtte Herren göra hans resa snar och lyckosam hit, ty här äro flera, som törsta efter friskt vatten". — Det var pastor Carl Mag. Swenson af Vexiö stift han syftade på, emedan han hade blifvit kallad till pastor i Chisago Lake. Svaret blef dock, tyvärr, nekande.

MAGISTERN I BLAGGARNSBYXOR.

Till mina käraste och bästa minnen från Chisago Lake sommaren 1854 hörer, huru "herrekärn" blef tagen ur mig.

Utgången från bondhyddan i Helsinglands skogstrakter och med ens liksom kastad in i verldens stora civilisationsström, kunde naturligtvis "herrekärn" hos mig icke visa sig mycket i later

eller i min yttre människa. Tanken på att blifva något mer än allmänheten brukade dock, åtminstone i det gamla landet, uppkomma i samma mån, som vetandets synkrets vidgade sig. Sådana tankar hade ock visserligen uppkommit hos mig under min studietid; men de stodo i skärande motsats till min naturliga böjelse. I likhet med allmänheten i min hemtrakt, kände jag en stor avoghet mot ståndsskilnad och hatade så kalladt bättre folks pretentioner och fjäsk. Visserligen var jag ingen beundrare af den cyniska skolan; men jag hade läst Rousseau och kände mig icke så litet tilltalad af hans naturalism och trodde, att man kunde gifva den en kristlig tolkning. Kristendomen lärer ju, att de kristne äro bröder och jämlike. Detta ville jag icke hålla blott i teorin, utan äfven i praktiken ådagalägga det. Ja, jag ville hafva det så, att jag i min innersta känsla kunde vara och lefva såsom den kristna allmänheten i socialt afseende och känna mig riktigt hemma och förnöjd dermed. Det hade kanske gått bra, om jag hade sluppit att predika; men efter att hela veckan varit en "du-bror" med alla, och sedan på söndagen uppträda inför samma menighet såsom predikant och lärare: det var här, som det kändes, att de båda sakerna icke gingo bra ihop. Att de kristne äro bröder; ja, det är rätt; men att en prest måste åtnjuta en viss vördnad hos det folk,

bland hvilket han verkar, för att kunna verka med välsignelse, det synes också vara rätt och nödvändigt.

Så gick jag då och funderade öfver dessa saker och tänkte så här: Jag är nu på väg att bli prest, och änskönt en prest icke är någon herre öfver församlingen, så är han dock genom sin ställning en sådan person, till hvilken församlingen i visst afseende måste se upp, och måste då icke detta förhållande också visa sig uti det sociala lifvet? Måste icke presten ändå betrakta sig sjelf och skicka sig som en "herrekär" äfven i detta land?

Klädd i ljusblåa blaggarnsbyxor (overalls) och med en tamrocks telning till käpp, vandrade jag en afton efter skolans slut utefter vägen, och hvälfvande dessa och andra tankar i mitt sinne, mötte jag på en kafvelbro öfver en mosse en liten, osynlig gubbe. Det var Gustaf Collin, nyligen ankommen till settlementet, en äkta lärjunge af Sellergren, eller rättare af den ödmjuke, store mästaren från Nasaret, en "rätt israelit, i hvilkens ande ingen falskhet var". Han tog af sig mössan, bugade sig, tilltalade mig med en ödmjuk vördnad och kallade mig "herr magister". Hela hans väsende, men isynnerhet de klara ljusblåa ögonen, uttryckte en sådan själens bottenärlighet, uppriktighet och godhet, att jag omöjligen kunde tolka hans beteende såsom ett gäckeri med min obetydliga person. Men kon-

trasten var för stor mellan min yttre människa och "herr magistern". Och skälmen, "herrekärn", som låg och "ulmade" i mitt sinne, blef på bar gerning allt för väl ertappad för att icke göra en mäktig verkan. Jag tror, att "herrekärn" dunstade bort och att den redlige mannen, ovetandes, hjelpte mig att lösa en fråga, som är kinkig nog för mer än en, — men huru? hörer icke hit.

Återresan.

Den 10 Sept., sista söndagen jag var i Chisago Lake, predikade jag öfver Uppb. 3: 14—22 och tog ett hjertligt farväl af församlingen. Såsom en erkänsla för mitt arbete under sommaren fick jag 25 dollars. Den 14:de lemnade jag St. Paul. Biljetten till Rock Island kostade då $10.00.

Den 18:de kom jag till Moline och stannade der till den 25:te, hvarunder jag predikade en gång. Sjukligheten under sensommaren hade varit stor. Kolera, frossa och andra sjukdomar hade grasserat mycket bland svenskarne, i synnerhet ibland de nykomna, och många hade dött. Här fick jag ock ett rätt hårdt anfall af frossa.

Under sommaren hade baptisterna arbetat förtvifladt bland svenskarne i Moline och Rock Island, och den lilla lutherska församlingen, utan lärare på platsen som den var, var i ganska hårdt betryck.

De medel, som en del fanatiska personer hade användt för att alldeles tillintetgöra den lutherska församlingen i Moline, äro nästan för smutsiga att ens nämna. Dock med sådana vapen skadar man icke sin motståndare. Bland de män, som på den tiden togo verksam del i församlingens angelägenheter, kommer jag ihåg Carl Joh. Lindman, hvilken sedermera bodde i Chisago Lake, i Chicago, i Florida och ändtligen i Michigan, der han dog. Hans historia är icke utan intresse.

Från Moline fick jag följa med en Mr Stenholm till La Grange och kom den 26 till Andover. Der fann jag pastor Esbjörn och hans familj ganska krassliga. Under sommaren hade der varit mycket varmt och sjukligt. Stora skaror af immigranter hade ankommit, och koleran hade skördat ganska många. Esbjörns hus och kyrkans undervåning hade under många veckor varit fylda med sjuka immigranter. Många hade dött. Allmän nedslagenhet och dysterhet voro afmålade i nästan allas ansigten.

Den 1 Okt. den 16 söndagen efter Trin. predikade jag i Andover. Det var en passande text för de många sörjande. Mer än en sörjande enka behöfde särskildt då höra Jesu tröstande ord: "Qvinna, gråt icke"! Det var ock kostligt att få begå Herrens heliga nattvard, hvaraf jag hela sommaren

varit i saknad. Den kära, fattiga församlingen uppbar vid detta tillfälle en kollekt för mig, som uppgick till $11.00; ett par år förut hade den gifvit mig en kollekt på $14.00. Jag kan icke beskrifva, huru mycket jag kände mig uppmuntrad genom denna bevisade välvilja.

Den 2 Okt. reste jag i sällskap med pastor Esbjörns yngste son, Josef, hvilken jag tog med mig till skolan i Columbus, och anlände till Chicago till qvällen. Här hade koleran grasserat förfärligt, och fortfor ännu till någon del. På gatorna var det temligen stilla och folktomt; menniskorna sågo mer ut som vålnader än lefvande varelser. Jag uppsökte skomakaren C. J. Anderson på Kinzie str. och väntade att träffa pastor Carlsson der; men fick nu höra, att han varit strängt angripen af kolera samt att han hade rest ut till Geneva, så snart det var möjligt för honom att göra så. I stället gjorde jag för första gången bekantskap med hr. A. Andrén, sedermera, pastor Andrén. Han hade på sommaren kommit dit från New York och hade varit pastor Carlsson till mycken hjelp både med predikande och med vården om immigranterna och de sjuka. Han var nu vid 27 års ålder, mycket mager och blek, och vid första bekantskapen mycket sluten. Han föreföll mig såsom ett mönster af ödmjukhet, och jag önskade till Gud, att jag måtte

kunna blifva så ödmjuk som han. Jag helsade på flera af vännerna i Chicago och hörde öfverallt samma berättelser om sjukdom, nöd och sorg.

Den 3 reste jag till Geneva för att helsa på pastor Carlsson; träffade honom ock på bättringsvägen, men ännu ganska klen. Dock var han till själen frimodig och glad. Under sommaren och hösten 1854 hade många svenskar slagit sig ned i Geneva och St. Charles, i allmänhet dugtigt folk, som sedermera på olika ställen gjort sig bemärkta. Der var ankarsmeden, Julius Esping, Lagerströmarne, Lindström, Nord, Joh. Miller, L. Frem, C. J. Fors, P. Carlsson, Joh. Holms stora familj, smeden Johnson, P. Gustafson, Carl Samuelson m. fl., som jag nu icke genast erinrar mig. Här hade äfven kolera och andra sjukdomar skördat icke så få offer. Ännu hade svenskarne ingen kyrka, men man hade i tankarne att bygga en, så fort ske kunde. Att man skulle hafva kyrka var för den tidens svenskar helt naturligt; en okyrklig svensk hörde då nästan till undantagen.

Till Chicago återvände jag den 5 och predikade der på qvällen den 6 Okt. Broder Andrén underrättade mig om att han och pastor Carlsson hade under sommaren besökt en del svenskar, som bodde i och omkring La Fayette, Indiana, och bad mig att göra dem ett besök, eftersom jag skulle resa derigenom.

Den 7 lemnade jag Chicago och kom till La Fayette vid middagstiden, och fann efter något sökande en skräddare vid namn Els. Äfven i dessa trakter hade koleran härjat, och jag sporde om flera familjer, som blifvit upplösta, och många barn som blifvit föräldralösa och skingrade hit och dit bland amerikanerna.

Såsom det största antalet svenskar, som bodde i dessa trakter, bäst kunde samlas i West Point, 10 mil från La Fayette, utsatte jag gudstjenst der till söndagen den 8 Okt. och legde mig skjuts dit ut. En gammal metodistkyrka hyrdes, och jag förvånades öfver att se en rätt stor skara landsmän församlas till gudstjenst både på för- och eftermiddagen. Icke så få syntes vara lefvande kristna, och allmänt var der en stor angelägenhet att höra Guds ord. De äldste hade vistats i trakten omkring två år; men större delen endast ett år; ganska få hade skaffat sig fast egendom. De uppehöllo sig hufvudsakligen i och omkring West Point, Attica, Mont Morency, La Fayette och Yorktown, på en sträcka af omkring 30 mil; men vägen tycktes icke vara för lång för dem, när de hade tillfälle att samlas till gemensam gudstjenst. De fleste voro från nordöstra delen af Jönköpings län, från trakten af Grenna. Metodisterna, i synnerhet "fader Nyman", hade arbetat icke så litet ibland dem, och förmått

många att ingifva sina namn på prof till metodister på 6 månader; men de syntes icke förstå hvad detta innebar och hade visst ingen benägenhet för att blifva metodister. Detta visade sig genast, så snart de lutherska predikanterna började att besöka dem. Följande vinter i Febr. organiserade pastor Carlsson ibland dem den "svenska ev. luth. förs. i Indiana", och de allra fleste förenade sig med den samma. Det var, på den tiden, ett älskvärdt folk; kristlig enfald, enighet och stor benägenhet att höra Guds ord och att bidraga till Guds rikes angelägenheter voro temligen allmänt rådande, om man undantager Yorktown.

Styrkt och vederqvickt genom besöket hos dessa kristliga vänner, lemnade jag dem efter att på deras varma begäran hafva lofvat att besöka dem igen nästa jul.

Den 10:de Okt. återkom jag till Capital University, Columbus, O, just efter en öfverstånden revolution. Läroverkets president, Dr Reynolds, hade afflyttat veckan förut tillika med de professorer, som togo hans parti. Pastor Spielman och prof. Lehman stodo nu i spetsen för läroverket och de kyrkliga angelägenheterna bland Joint-synodens lutheraner. Orsaken till denna omhvälfning var dels en personlig och dels en kyrklig. Dr Reynolds var med all sin lärdom en fåfäng, despo-

tisk och kinkig personlighet och, såsom styresman för ett läroverk, oduglig. Den stränga disciplin, som han uppstälde, var han aldeles oförmögen till att upprätthålla och gjorde sig ofta till en fullkomlig narr. Efter att någon tid hafva uppehållit sig i Easten, Pa., blef han kallad till president för universitetet i Springfield, Ill., der, som man vet, det gick lika illa för honom. Troende, att den lutherska kyrkan icke visste att uppskatta hans värde, öfvergick han till den protestantiskt biskopliga kyrkan, och dog ändtligen såsom rektor för en liten församling i Illinois.

Innan han blef lutheran, var han skotsk presbyterian. Den kyrkliga striden rörde frågan om föreningen med General-synoden. Dr R. intrigerade mycket för att få Joint-synoden förenad med Gen.-synoden och lyckades åstadkomma en del söndringar, men blef dock öfverflyglad af de vaksamme männen inom den förra.

Dr Greenwald, som i några år varit pastor för den engelska lutherska församlingen i Columbus och var mycket omtyckt, stod ännu qvar; men flyttade strax efter min återkomst till Easton, Pa. Han var en fridens man och må hända ännu icke fullt medveten af en bestämd luthersk bekännelse, hvarför han icke rätt trifdes på en plats, som onekligen på den tiden var sjelfva härden för den ny-

vaknade, strängare bekännelsetroheten inom de östra delarne af vårt land. Lugnet inom skolan blef dock snart återställdt, och vi kunde fortsätta vårt arbete med friskt mod. Bland ännu lefvande skolkamrater från den tiden kan jag lifligt erinra mig pastor Melhorn, president för Pittsburgh-synoden, pastor G. Mechlin, president för Ohio distriktsynod; pastorerna Lempke och Schwingle i Pittsburgh-synoden; pastor P. Eirich någonstädes i New York; pastor D. W. Mertens i Atlanta, Ga., Rev. Dr J. Schwartz i Gettysburgh, som blef en ultra Gen.-synodens man, m. fl. Vid julen och nyåret befann jag mig åter i Indiana och predikade i La Fayette, West Point och Attica. Till medtäflare hade jag en metodistpredikant vid namn Peterson, och såsom ingen församlingsorganisation fanns å någondera sidan, var fältet fritt, och vi predikade för det mesta för samma åhörare. Stundom blefvo våra predikningar verkliga debatter till liten uppbyggelse, fruktar jag, för folket.

Nu till saker af mera allmänt intresse:

Den konferens, som hölls i Chicago i början af Januari, var ett "förenadt" möte af Chicago- och Mississippi-konferenserna. Nästa gemensamma möte bestämdes att hållas på våren i Norway, Ill. Rörande detta möte och annat skref Esbjörn den 20 April 1854 till Hasselquist följande:

"Konferensen i Norway har jag ingen lust att besöka. Vi behöfde bättre hafva en konferens i våra egna församlingar. Valentine ber om en konferens i Princeton. Det vore nyttigare. — Jag föreslår derför, att vi gå till Princeton till den 29 April. Du hinner väl underrätta Carlsson och be honom komma, och säga mig, om du antar förslaget. Jag tycker, att det är orätt att beröfva våra församlingar* två konferenser efter hvarandra. Vi måste ock besinna, att Valentine skall examineras af vår konferens och ej af den sammansatta. Nu Guds frid med eder! — — — Vi befinna oss väl. Norelius är här och synes vara stadig.** Han insisterar på att Munkels skrift måtte genast tryckas. Huru går det med ditt arbete? Är det färdigt?*** Du måste drifva på Carlsson att genast utgifva ett profblad af den "Svenske Posten". Det duger icke att dröja längre.†

Din i Herranom
L. P. Esbjörn.

P. S. Kl. 5 e. m. får jag bref från Carlsson, att konferensen skall ske den 26 April (ehuru han förr

---

* Nämligen inom Mississippi-konferensen.

** Gubben fruktade nämligen en längre tid förut, att jag skulle bli baptist, emedan så många af mina vänner öfvergingo till baptismen.

*** En skrift mot baptismen, som det var fråga om.

† Det var "Hemlandet" som nu låg i födslovåndan.

skref den 3 Maj). Jag kan icke komma så hufvudstupa."

Detta är allt hvad jag vet om den förenade konferenseni Norway, och vore derför tacksam, om någon kunde lemna mig vidare underrättelser derom.

Vidare rörande tidningen samt nästa konferens m. m.

P. A. Cederstam skref:

"Galesburg, Ill., den 24 Okt. 1854.

— — — Jag får också säga dig, att den påtänkta tidningen lär väl komma i gång. Jag skickar dig härmed en anmälan.* Pastor Hasselquist har rest till Minnesota och ämnar på samma gång uppbära subskription för tidningen. Han kommer på sin återresa, att besöka Chicago, Jamestown, Sugar Grove och måhända New York, Boston och Buffalo".

Den 13 December 1854 skref Cederstam:

— — — Pastor Hasselquist kom hem från sin långa resa först i måndags afton och kunde således ej bevista konferensen och kyrkoinvigningen i Andover. Jag var der, men som der icke förekom nå-

* Denna anmälan lydde sålunda: "Anmälan af *Svenska Posten.* Rev. T. N. Hasselquist, Utgifvare, Galesburg, Knox Co., Ill." Carlsson kunde icke för sina många göromål åtaga sig redaktionen. Första numret utkom den 3 Jan. 1855, och tidningen kallades redan då "Hemlandet."

got särdeles, och då dessutom protokollet kommer att införas i svenska tidningen, så har jag ej behof att skrifva något vidare derom".

Pastor Esbjörn skref:

"Andover, Henry Co., Ills., den 23 Dec. 1854.

— — — "Om svenska Posten" vet jag ungefär så litet som du. Vid konferensmötet* hade Hasselquist ännu ej återkommit, och sedan har jag ej hört hvarken hvitt eller svart från Galesburg. Hoppas dock, att han nu är lyckligen åter (annars skulle man väl hört af motsatsen) och genast griper sig an med "Posten", så att den kan komma på nyåret.

Konferensen bestod af Carlsson, mig och Cederstam.** Håkanson kunde ej komma, när det blef så kallt. Han måste hvarannan dag 2 mils väg hemta vatten åt sina kreatur. Dertill kunde han icke sätta hustrun. Valentine är åt Sverige. "Business" blef således ej mycket, endast kyrkoinvigning och beslut, att Harkey tillfrågas, *huru* teologien läres i Springfield, och uppmanas att lära orthodoxt. Så beslöts, att konferensen kallar lärare från Sverige dit de behöfvas, samt ger Dr Fjellstedt fullmakt att kalla dem han anser tjenlige och villige. Detta ansågs bättre, än att församlingarna kalla sjelfva, ty enskilda församlingars

* I Andover den 1 Dec.

** Utom församlingsombuden.

kallelse har mindre respect med sig i Sverige, än en kyrklig myndighets. Beslöts äfven att allvarligen rekommendera församlingarna i Chicago och Geneva till hjelp med deras kyrkors betalande och fullbordan."

Pastor E. Carlsson skref:

"Chicago den 12 Dec. 1854.

Tack för ditt bref som ock för ditt besök hos mig i Geneva! Min helsa, som var ganska klen, då vi skildes åt i Junction, har, Gudi lof, sedan blifvit ganska god.

Broder Andrén är nu i Springfield. Jag vill förmoda, att du haft bref från honom.*

Konferensmötet i Andover hade jag glädjen öfvervara. Få voro närvarande. Hvarken Hasselquist eller Håkanson kunde komma. Vi hade dock flera saker af vigt under öfverläggning. Emedan protokollet kommer att tryckas i Svenska Posten, kan du få en fullständigare redogörelse om förhandlingarna, än jag kan här meddela. Vi stannade i den öfverenskommelsen, att vi måste försöka uppfostra blifvande prester för våra landsmän här, samt att vi för närvarande hafva att sända våra ynglingar till Springfield, så mycket mer som universitetet der till en del och teologiska fakulteten helt

* Det var eljest starkt påtänkt att sända pastor Andrén till Chisago Lake samma höst.

och hållet står under vår kyrkas tillsyn och kontroll. (Broder Esbjörn är en af trustees). Kallelse till lärare i hemlandet skall alltid utgå från konferensen och i första rummet öfversändas till Dr Fjellstedt."

Efter en varm uppmaning till mig att besöka landsmännen i Indiana om jul fortfar han: "Vi hafva nu köpt norska kyrkan med lotter för $2,500. I Geneva hafva vi ock köpt ett stort stenhus, uppfördt till Courthus för 5 år sedan, men som aldrig såsom sådant blifvit inredt. Det är ganska stort, 27 x 45 fot inom väggarna och 19 fot högt från golfvet till taket. Det täcktes för åtta dagar sedan, och vi hoppas nära nog få det färdigt till nyåret. Huset ligger på den vackraste platsen i staden och har tillika med ett helt dertill hörande "block" blifvit inköpt för $2,000. Inredningen kommer att kosta omkring $500. Våra landsmän äro ganska villiga att göra, icke blott hvad de kunna, utan ändå mer. Arbetskarlar hafva tecknat från 15—50 dollars på året för kyrkan. Drängar från 10—20 och pigor från 4—8 dollars. Detta skall dock på långt när icke förslå. Vi behöfva andras hjelp. Det ser visserligen mörkt ut, men jag är viss, att Gud vill hjelpa oss. Tror du, att något för våra församlingar skulle kunna göras bland våra tros-

bröder i Columbus, och Ohio? Jag är som vanligt nedtryckt af göromål — — —"

Protokollet öfver förhandlingarna vid konferensmötet i Andover den 1—4 Dec. 1854 finnes fullständigt tryckt i nr 2 af "Hemlandet" för 1855. Derur vill jag hemta några saker, som icke äro vidrörda i ofvanstående brefutdrag.

Pastor E. Carlsson valdes till ordf. och L. P. Esbjörn till sekreterare. Det heter:

"Ledamöterna antecknades och befunnos vara:

Pastor	L. P. Esbjörn..........	från	Andover
"	T. N. Hasselquist.......	"	Galesburg
"	Erl. Carlsson	"	Chicago
"	M. F. Håkanson........	"	New Sweden
Licen:t	C. J. Valentine..........	"	Princeton
Delegat	J. Anderson............	"	Andover
"	Per Pihlström.........	"	Princeton
"	G. A. Erikson.........	"	Moline
"	P. A. Cederstam......	"	Galesburg."

När man nu får veta, att Hasselquist, Håkanson och Valentin, hvilken senare säges hafva lemlat sin församling och rest till Sverige, voro frånvarande, så uppstår frågan: huru förstod man ordet, ledamöter? Man kunde dermed icke förstå de *närvarande*. Icke heller kunde man dermed gerna förstå, *beständiga* ledamöter, hvilka utgjorde denna konferens; ty denna konferens utgjorde en-

ligt protokollet, "Mississippi-konferensen af Ev. Luth. synoden af N. Ill."; men Carlsson, som var ordförande vid detta möte, hörde till Chicago-konferensen. Likväl, när konferensen adjournerar, så heter det: "Nästa konferens utsattes att hållas nästkommande 12 April 1855 uti f. d. norska, nu mera svenska lutherska kyrkan i Chicago." Gå vi till protokollet för sist nämda möte, så kallas det ett möte "af både Mississippi och Chicago-konferenserna".

Häri ligger någonting oförklarligt och motsägande, om vi icke visste, 1) att pastorerna och licentiaterna betraktades såsom *ständiga* ledamöter af konferenserna, så väl som af synoden, men församlingsombuden såsom *vexlande* ledamöter; 2) att gränserna mellan Chicago och Mississippi-konferenserna icke voro så strängt uppdragna med afseende på lokaler, personer och förhandlingsämnen. Till att börja med var Chicago-konf. öfvervägande norsk och Mississippi helt svensk.

Ett annat beslut af mötet i Andover var, "att pastorna Esbjörn och Hasselquist valdes till Examineringskommitte". Meningen med denna kommitte var, att den skulle examinera prestkandidater, som möjligen kunde finnas, samt tjena till nästa möte. Den hade ock afseende på ett särskildt fall, nämligen på P. A.

Ombudet från Princeton framförde en enträgen begäran från församlingen derstädes att blifva försedd med en lärare, eller åtminstone ordentliga besök af någon lärare, eftersom Valentine hade öfvergifvit församlingen och rest till Sverige. I sammanhang dermed uppstod frågan, "Om icke delegat Cederstam kunde erhålla tillstånd (Licence) att förvalta predikoämbetet, och så medelst göra sina studier och af Gud förlänta gåfvor mera fruktbara för hans församling". Efter mycken öfverläggning "beslöts såsom enda utvägen, att Per Cederstam examineras af examineringskommitteen och, om examen utfaller tillfredsställande, af konferensens ordförande hos synodens president rekommenderas till erhållande af licence såsom pastor Hasselquists ämbetsmedhjelpare, med vilkor att endera af dessa bröder hvarannan söndag besöker och betjenar församlingen i Princeton, och att denna församling sålunda står under pastor Hasselquists tillsyn, samt att församlingen i Princeton beviljar Cederstam skälig löneersättning, hvarom konferensens ordförande vid dess tillämnade besök derstädes nästkommande vecka eger att med församlingen öfverenskomma. Det förökade besvär pastor Hasselquist sålunda måste vidkännas ansåg konferensen ersättas genom erhållande af en ordentlig ämbetsmedhjelpare".

Litet derefter i samma månad blef Cederstam examinerad och erhöll interims-license af synodens president. Han stod som pastor Hasselquists medhjelpare till våren 1855, då han sändes till Minnesota.

I sammanhang med frågan att kalla lärare från Sverige "beslöts, att pastorsadjunkten, Jonas Swensson i Sverige, på nyss beslutna sätt, genom dr Fjellstedt kallas till pastors åmbetsmedhjelpare i Chicago". — Omständigheterna gestaltade sig dock annorlunda, och pastor Swensson kallades sedermera som pastor i Sugar Grove och Jamestown, och kom hit till landet 1856.

De prester, som hittills för öfrigt hade blifvit kallade från Sverige, voro C. M. Swensson till Chisago Lake och P. Ahlberg till Moline. Ingendera kom.

Vidare öfverlade konferensen om medlemmars intagande i församlingen, hvarvid beslöts att "samvetsgrant följa den Ev. Luth. Generalsynodens Formula, Cap. 4. sect. 5" i afseende på "grundsatsen"; samt att "Norra Illinois-synodens formulär för ledamöters upptagande i församlingarna rekommenderas slutligen till att af alla våra församlingar antagas,dock med borttagande af ordet "containing". Hvad detta ville säga har jag nu ej rum att förklara.

Adventssöndagen den 3 December blef kyrkan, som nu var "nära fullfärdig" högtidligen invigd. På eftermiddagen samma dag praktiserades ett stycke "Kanzelgemeinschaft", i det att man enligt konferensens beslut hade inbjudit den engelske presten Rev. Doing, troligen en kongregationalist, att predika. Detta skedde måhända mera af höflighet, för att icke säga beräkning, än af slapphet i bekännelsen.

Ännu något, som hörer till 1854 års krönika, vill jag nämna. Det är redan nämdt, att pastor Hasselquist besökte Minnesota på hösten. I slutet af Oktober var han i Chisago Lake, predikade och höll nattvardsgång. Det kan vara intressant att höra, hvad intryck han gjorde på en norrländsk lutherläsare, hvarför jag meddelar följande brefutdrag. Brefvet är skrifvet af Per Anderson, Chisago-settlementets egentlige grundläggare, dateradt den 8 Nov. 1854:

— — — "Jag har ej mycket nytt att berätta; men det som för mig var mycket intressant och glädjande var det besök, som pastor T. N. Hasselquist gjorde oss i dag åtta dagar sedan. Hans besök hos oss var mycket kort. Han kom till oss måndagsaftonen och var här endast en dag och reste härifrån påföljande ondagsmorgon. Han hade trenne möten, det första måndagsqvällen, för-

och eftermiddag tisdagen, äfven utdelades nattvarden. Hans predikoämne eller text var Luk. 15, öfver hvilken han gjorde en härlig förklaring. Han beskref, eller omtalade den förlorade sonens ställning, både när han utgick ifrån och kom tillbaka till fadershuset, med så lifliga färger och evangelisk ande, så att gaflarne i vårt nya skolhus hade kunnat mjukna; men jag fruktar, att icke många människohjertan rördes deraf. O, huru förderfvad är icke människonaturen! Jag kan icke låta bli att nämna det aflösningsformulär, han brukade vid skriftermålet, ty jag tyckte, att det var så passande för tillfället och så skriftenligt. Efter vanlig syndabekännelse sade han: Är nu denna din syndabekännelse öfverensstämmande eller lika med den förlorade sonens, vid hans återvändande till fadershuset, så förkunnar jag dig m. m. O, måtte Herren välsigna den dyra lifsens säd, som här ibland oss blifvit utsådd".

I ett senare bref af den 10 Dec. skref han:

— "Våra kyrkliga förhållanden äro på samma punkt som förr. Vi gå tillsammans alla söndagar i skolhuset och läsa en predikan, hvilket jag hoppas icke är alldeles fruktlöst, ty Gud står nog vid sitt löfte, nämligen att hans ord icke skall återkomma fåfängt, och jag har sett några af de nykomne, som synas höra ordet med uppmärksamhet

och vördnad. Gifve Gud, vi alla vore sådane! Det år nu en fråga väckt att kalla past. Hasselquist till lärare hit, och möte för detta ändamål utsatt till annandag jul för att skrifva kallelse till honom och föreslå, huru stor lön settlementet kan bidraga till en lärare. — — — Jag känner icke omständigheterna, om han kan lemna sina församlingar der nere eller ej. Han yttrade ingenting derom, medan han var här; men under sin återresa skall han hafva sagt i St Paul till Håkan Svedberg, att han hade lust att bo här uppe. Detta har gifvit anledning att kalla honom".

Härmed får jag sluta mina hågkomster och min lilla krönika från och för 1854. Jag fruktar, att jag tröttat läsaren med det torra brödet, men min enda tröst är att framdeles någon, eller några, kunna hafva nytta af att kasta en blick tillbaka.

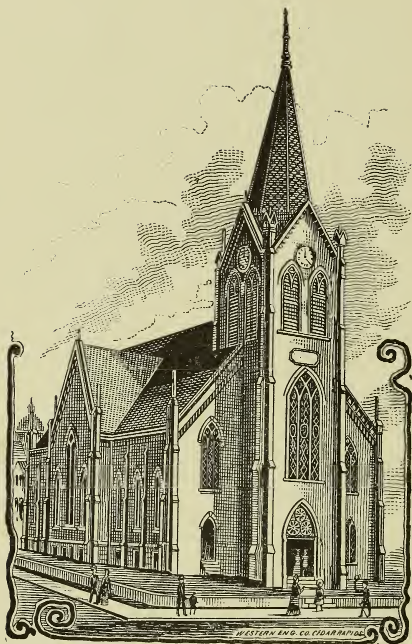
Vasa, Minn., i Aug. 1887.

E. NORELIUS.

FÖRSAMLINGS-HISTORIK.

Svenska Ev. Luth. församlingens i Des Moines, Iowa,
nya kyrka. Byggd 1887.

SVENSKA EV. LUTH. FÖRSAMLINGEN I DES MOINES, IOWA.

Staden Des Moines grundlades 1846 och inkorporerades såsom köpingen Fort Des Moines 1851, men fick egentlig förmånsrätt såsom stad år 1857 med sitt nu varande namn och blef samma år hufvudstad i Iowa. Staden ligger omkring 300 mil vester om Chicago, hade 1850 en folkmängd af 502, 1860 3,965, 1870 12,035 och är för närvarande Iowas folkrikaste stad med imellan 40 och 50 tusen invånare. Floderna Des Moines och Coon dela staden i Vestra, Östra och Södra Des Moines. Staden har ett utmärkt vackert läge, har många publika byggnader, bland hvilka kapitolium, som grundlades 1870 och mäter 363 fot i längd och 246 fot i bredd och höjden till takfoten 92 fot, är den förnämsta. Dessutom har staden flere järnvägar och går framåt i alla afseenden med en ovanlig hastighet.

År 1869 fullbordades C. R. & P. järnvägen till Des Moines, och det året inflyttade många svenskar.

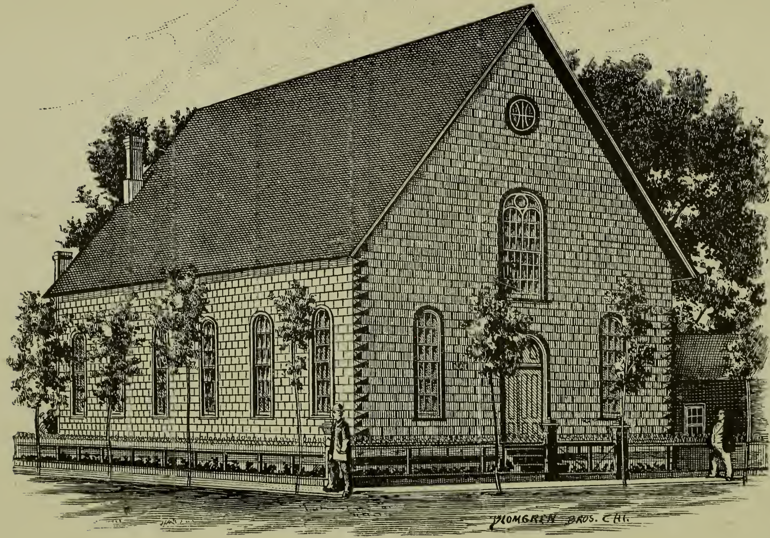
Pastor H. Olson, som då var ordförande i Iowa-konferensen, begynte predikoverksamhet i staden, och snart stiftade han församling. Församlingsorganisationen egde rum i en tvåvånings tegelbyggnad, som låg på östra sidan om floden, tätt vid denna och D. M. & K. järnvägen. Nu begagnas byggnaden till handskfabrik.

Bland församlingens första medlemmar må särskildt nämnas C. A. Ryden från Princeton, Ill., P. J. Anderson, J. Monson, A. Järn, O. Johnson, C. G. Anderson och J. Johnson, af hvilka trenne äro döda och en har flyttat.

På begäran och rekommendation af pastor H. Olson, sändes studerande J. Telleen från synodalmötet i Andover 1870 till Des Moines för att betjäna församlingen med Guds ords predikan under sommarferierna.

Vid denna tid blomstrade de s. k. missionsvännerna i staden, och den unge Telleen fick mången sömnlös natt, till följd af detta folks okristliga domar öfver honom så väl som vårt samfund i allmänhet.

Till en början höllos gudstjänsterna i rådhuset, och stundom var salen uppfyld ända till trängsel. En söndagsskola och en hvardagsskola påbörjades, och barnen voro till antalet — tre; men sedan den eldige och modige skolläraren hunnit springa om-

Svenska Ev. Luth. Församlingens i Des Moines, Iowa, gamla kyrka.

kring litet, ökades barnskaran hastigt. Äfven organiserade han en sångkör, och bland dem, som gjort sig förtjänta af att särskildt ihågkommas, äro följande: John Wilson, Otto Nelson, A. Anderson, A. Youngberg och Anna dito, och tillika systrarna Carrie och Belle Anderson, samt A. Anderson, hvilken flera år utan ersättning skött organisttjänsten. En syförening stiftades äfven, i hvilken många både yngre och äldre deltogo med ifver.

Nu började församlingen se sig om efter kyrkotomt, och såsom vanligt voro många på förslag, och det i olika delar af staden. Ändtligen köptes trenne tomter, belägna å hörnet af Shepardgatan och östra Andra. Sedan John Telleen fått löfte om bidrag till kyrkobygge, nödgades han att återvända till skolan i Paxton, och under tiden fingo sakerna en annan vändning. Svenskarne voro fattiga och kunde föga bidraga till en kyrkobyggnad, — endast trenne egde skuldfria hem — men amerikanerna hade lofvat lemna hjälp. Så snart han afrest, begynte de nämda "vännerna" att röra på sig och köpte en kyrkotomt å hörnet af Des Moines och Andra gatan. Derigenom skulle vårt folk nödgas gå förbi "missionskapellet", då de ville gå till sin egen kyrka. "En sådan krigslist är ej ovanlig".

Herr A. från G., Ill., samlade medel till separatisternas "*hall*", och han gick till amerikanerna

som lofvat Telleen bidrag, och sade: "Nu är kyrkobygget i gång, som I lofvat bidraga till". Och på det sättet fick(?) han flere hundra dollars.

J. T. återkom vid julen, och nu påbörjades en subskription för kyrkobygget, men det gick trögt, och de, som församlingen litade mest på, sade: "Våga vi oss åstad att bygga kyrka?" Då begärde T. att få framställa trenne frågor: 1. "Behöfva vi en kyrka?" hvartill alla svarade: "Ja". 2. "Behöfva vi en kyrka *nu*?" "Ja". 3. "Ären I alla villiga att *genast* bidraga efter förmåga?" "*Ja*". "Då börja vi *strax* i Herrens Jesu namn". Derpå subskriberade han sjelf $4, resten af reskassan, ty han hade redan då lärt sig, "att den, som vill jaga andra, måste sjelf springa", och så gick det raskt, ty $100 subskriberades strax.

Men som församlingen ogerna ville se sin kyrkoväg stängd of oblida "vänner", helst Shepardgatan först flera år efteråt öppnades, försåldes de förut nämda lotterna till "gamla Greta", och en annan kyrklott köptes å hörnet af Sycamore och Frontgatorna. Men köpet var förenadt med en viss fara, ity att hälften af en odelad lott egdes af en man, som då var på dårhuset i Mt Pleasant. Af hustrun till samme man ämnade församlingen köpa endast den ena hälften af lotten, men medels skriftligt kontrakt tillförsäkrade sig församlingen den andra

hälften, så snart mannen antingen blefve frisk eller död, och efter några år dog han, då fullständigt fastebref erhölls.

Sedermera tillbragte T. ferierna i D. M., samlade pengar här och der, och församlingen beslöt att bygga kyrka. Vid synodalmötet samma år, cirkulerades en subskriptionslista, med förord af presidenten J. Swensson, som också erlade $5.00. På hösten skulle T. företaga en rundresa för att samla medel till kyrkobygget, men så inträffade Chicagobranden, och som Chicago nu behöfde understöd från alla håll, återvände T. till skolan. Men arbetet i D. M. gick framåt, trenne subskriptioner upptogos, den ene af J. E. Renström, som vid det tillfället "särskildt gisslade damernas fjäderbeprydda hufvudbonader".

Nästa jul kunde församlingen inflytta i den nya kyrkan, ehuru den var orappad. Tvänne "stovar" insattes, och församlingen satt på bänkar, som saknade ryggstöd; men hon tackade Gud, att hon kommit så långt.

Tidigt på våren 1872 utfärdades prestkallelse till studerande J. Telleen, och $450.00 samt två kollekter utlofvades som lön, och ehuru T. vid samma tid hade en annan kallelse, i hvilken han erbjöds $1000 och fri bostad, antog han dock, äfven

på inrådan af dr Hasselquist, kallelsen och har "aldrig ångrat detta steg".

Innan T. tillträdde tjänsten, hade han för vana att ofta skrifva till församlingen, och i synnerhet yrkade han på att hon icke skulle tröttna att "bygga på Guds hus". Våren 1872 prestvigdes Telleen i Galesburg, Ill., och öfvertog sedan församlingsvården i Des Moines.

Nu följde en tid af träget och grundläggande arbete, då "konungens tjänare gick ut på vägar och gårdar och nödgade dem att komma in". En lefvande predikan, en trogen undervisning kunde icke blifva utan frukt, och af den första konfirmationsklassen, som bestod af temligen ålderstigna barn, blefvo nästan alla omvända. Bland dessa är pastor G. A. Anderson en.

Under vintern uppstod en allmän väckelse, som fortfor öfver ett år. Det var en ovanlig tid, en tid full af uppmuntran för både lärare och församling, ehuru "hvarje blomma icke satte frukt, och en del af frukten blef maskstungen". Men det kom aldrig i fråga, att den ödmjuke församlingsläraren beröfvade Gud äran, fast hellre trodde han sig skörda hvad andra hade sått.

I J. A. Levin hade pastor Telleen en trogen medhjälpare, och denne medhjälpares tjänster har han haft att tillgå både i D. M., i Denver och i San

Francisco. I söndagsskolan har han haft stor hjälp af J. M. Anderson, F. Norden, J. Winell, A. Hult, J. Wilson, N. G. Landfors, P. Röstberg och många "ädla qvinnor".

Pastor Telleen inträdde i äktenskap med Maria Anderson från Chicago och erhöll i henne en troende, trogen och outtröttlig medhjälparinna i sitt trägna arbete.

Församlingen tillväxte mer och mer, och det är måhända högst sällsynt, att församling och pastor älska hvarandra så högt, såsom här var fallet. Men liksom vinden rensar luften och böjer axen än hit och än dit på åkermannens teg, så kommo andliga vindar, förödande orkaner, som, på samma gång de rensa den andliga atmosfären, förstöra mycket i sin väg. De äro icke friska och hälsosamma, utan giftiga vindar, som förpesta luften och förderfva växtligheten.. En sådan vind var utan tvifvel den valdenströmska vinden, som blåste öfver församlingen 1874 — 75. En diakon, Olaus Nyqvist, broder till den nu saligt aflidne pastor Nyqvist, skolläraren J. Gustafson och kyrkoväktaren Svensson slöto sig till den nya åskådningen. Och så följde en pröfnings-, en sållningstid för både lärare och församling, men stormen lade sig snart, och församlingen tillväxte mer och mer i honom, som är hufvudet, Kristus. Det är nästan otroligt,

huru mycket arbete en trogen lärare uträttar, och den, som gör sig underrättad om huru mycket pastor Telleen hann med, måste förvånas.

Pastor T. kallades till Minneapolis, men beslöt att stanna kvar i Des Moines.

År 1877 tillät församlingen sin älskade lärare att göra en undersökningsresa i Indianterritoriet. Under tiden sökte missionsvännerna och metodisterna att skingra den lilla hjorden. Så t. ex. köpte de senare en lott och bygde kyrka så nära intill den lutherska, att då de första gången brukade den, störde den högröstade S—n den lugne och saktmodige pastor Siljeström, som då predikade, och det var må hända meningen med hela tilltaget; men det ovisa för att ej säga det okristliga steget, har dock samfundet i fråga sökt att rätta.

Under det ansträngande arbetet började pastorns krafter att svika, och derför reste han till Colorado 1879. Under tvänne somrar och något deremellan betjänades församlingen med Guds ords predikan och skolhållning af studerande C. A. Bäckman; och då församlingen 1880 blef vakant i det att pastor Telleen flyttade till Denver, hade församlingen besök dels från läroverket i Rock Island, och dels af kringboende pastorer. Om och om igen kallade församlingen lärare och fick nekande svar, till dess hon vände sig till teologie studeranden L.

A. Johnston, som antog församlingens kallelse och började sin verksamhet högsommarn 1881. Under den unge och kraftige lärarens ledning gick församlingen framåt i många afseenden, och kommunikantantalet tillväxte. Några särskilda stormar behöfde församlingen under denna tid icke uthärda, Guds ord utöfvade sin verkan, om än icke genom stora och omfattande väckelser, ty Guds ord kan icke vara ofruktsamt, då det förkunnas i andens och kraftens bevisning.

Men den gamla kyrkan började blifva för liten, och frågan om ett nytt kyrkobygge så väl som ny kyrkolott dryftades med allvar. En vacker hörnlott å östra Femte gatan inköptes för ett pris af 5,000, kyrkobyggnad påbegyntes, och den 4 Juli 1886 lades hörnstenen till den nya kyrkan, som är 118½ fot lång, 70 fot bred och är en korskyrka i götisk stil. Undervåningen är 10 fot hög och tornet 150. Församlingen började att bruka sin kyrka den 21 Aug. 1887, ehuru hon ännu icke är fullt färdig. Följande personer hafva utgjort byggnadskommitte: J. A. Stålgren, ordf., F. Nordin, sekr., S. A. Ekfelt, O. B. Lundahl, C. Johnson, C. G. Anderson, J. A. Carlson, hvilken äfven varit byggmästare. I sitt närvarande skick kostar kyrkan $19,000 utom lotten. Den gamla kyrkan och lotten äro ännu osålda och beräknas vara värda $5000. Under det bygg-

nadsarbetet pågick, flyttade pastor L. A. Johnston till Rockford, Ill., sedan han med trohet tjänat församlingen i fem år, och pastor A. W. Stark tillträdde pastorsämbetet i November 1886. Det må äfven omnämnas, att det kyrkliga intresset synes vara godt, församlingen har arbetat ifrigt för den nya kyrkans fullbordande, fruntimmersföreningen har på mindre än ett år insamlat $500; gudstjänsterna besökas mycket flitigt, och pastorn, som är allmänt älskad och aktad, arbetar med framgång, och hvars fru har samlat $2,000 för kyrkobygget, i sanning en vacker summa.

Församlingens nu varande diakoner äro: John Winell, Gustaf och Andrew Strand, Aug. Lindquist, Alfred Holm och S. A. Ekfelt; och trustierna: Aug. Engvall, Gustaf Petterson, A. Bergqvist, John Wilson (kassör), C. Wennström och A. A. Carlson.

Tvänne af församlingens mera framstående medlemmar, Aug. Odengren och John Wilson, hafva under året (1887) ingått uti sin Herres glädje. Den senare — särskildt bekant för artikelförfattaren — egde ett kraftigt andligt lif, en djup kristlig erfarenhet och en skarp blick för församlingens tillstånd och behof. Gud gifve församlingen många sådana andliga fäder.

Härmed afsluta vi denna korta och ofullstän-

diga skildring. Vi tillönska den kära församlingen en stor, en kraftig framgång i sitt missionsverk. I D. M. finnas flere tusen af våra älskade landsmän, och sålunda är arbetsfältet stort. Måtte Gud i sin kärlek och nåd få gifva församlingen ett godt vitnesbörd, sedan striden på jorden nått sitt slut, och må församlingens herde förunnas hälsa och krafter att fortsätta det ansträngande arbetet å detta stora och betydelsefulla fält.

Sedan vi läst denna korta, men intressanta församlingshistorik, tillåter jag mig att meddela några af de grundsatser, som pastor T. följt under utöfvandet af sitt ämbete; och det gör jag så mycket hellre, som han genom Guds rika nåd rönt stor framgång i sitt kall.

1. Först och främst bör barnens kristendomsundervisning bedrifvas med allvar. — Så länge församlingen i D. M. icke kunde löna skollärare, höll pastor Telleen skola, och det utan annan lön än folkets kärlek.

2. Det är pastorns pligt att förestå söndagsskolan och öfverinse hvardagsskolan. I skolan böra inga andra än renläriga böcker begagnas, och lutherska lärare för lutherska barn.

3. Gudstjensterna böra afpassas enligt tid och omständigheter, men folket bör uppmanas att flitigt studera Guds ord i hemmen, och särskildt rekom-

menderas Luthers och Rosenii skrifter vid sidan af Bibeln. De, som ingå äktenskap, få en bok, och konfirmanderna få hvar sin bibel af mig.

4. Att göra regelmässiga husbesök och dervid läsa, bedja och sjunga med folket, och att söka sammanbinda äldre och yngre, så att det icke blifver något svalg imellan de båda, såsom så ofta är händelsen, i det att de äldre bemöta de yngre med en viss kyla och misstro och tvärtom; ty de gamle behöfva de yngres eldighet och kraft, och de unge de gamles erfarenhet och allvar.

5. Våra tidningar böra spridas bland folket, i synnerhet samfundets organ.

6. Att predika ett sådant evangelium, att man icke under någon kommande tid finner sig nödsakad att återkalla något, och att intaga en bestämd hållning i allt och mot alla.

7. Att undvika disputation. — "Under den waldenströmska striden gick det naturligtvis hett till, och jag disputerade, men vann intet dermed, ty dispyter äro själamördande".

8. Hellre uppoffra lönen än tillåta något i församlingen, som icke kan inför Gud försvaras.

9. Vid bjudningar, dop m. m. bör man afhålla sig från att mottaga vin, i fall sådant bjudes, ty då sättes intet dåligt exempel.

10. Att fostra församlingen till en *gifvande*

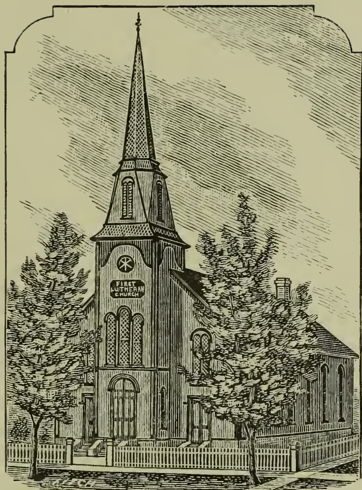
församling, ty ju mera en församling gifver, desto mera får hon; men pastorn bör föregå med godt exempel i synnerhet i detta stycke.

11. Sång och musik böra uppmuntras så mycket som möjligt är.

FÖRSTA LUTHERSKA FÖRSAMLINGEN I GALESBURG, ILL.

I MIDTEN af vestra delen af Knox härad, 164 mil vester om Chicago, 43 från Burlington, 50 från Rock Island, ligger staden Galesbug, grundlagd år 1836 af en skara kolonister från Oneida härad, New York, och med pastor G. W. Gale i spetsen, af hvilken staden fått sitt namn. Kolonisterna voro ett gudfruktigt folk och beslöto att framför allt anlägga både kyrkor och skolor i den nya staden, och till följd deraf grundlades redan 1837 Knox College, som då bar namnet Knox Manual Labor College. År 1841 bygdes fruntimmers-seminariet. Dessutom finnas i staden tvänne andra högskolor, Lombard University (unitarisk) och St. Josephs Academy (katolsk). Staden inkorporerades såsom köping den 27 Jan. 1841 ; den 1 Jan. 1849 utkom den första tidningen kallad Knox Intelligencer ; den 7 Dec. 1854 ångade det första lokomotivet in i staden å den då nästan färdigbygda Chicago, Burlington & Quincy-järnvägen ; 1855 bygdes G. W. Browns plogfaktori,

Första Luth. Församlingens i Galesburg, Ill.,
nya kyrka. Byggd 1869.

och den 14 Febr. 1857 fick köpingen stadscharter. Under året 1873 blef staden häradets hufvudstad; 1882 fullbordades Fulton County Narrow Gauge-järnvägen, och i år (1887) bygges Chicago, Atchison, Topeka & Santa Fee-järnvägen. För närvarande har staden en folkmängd af omkring 14,000 själar. Detta må vara nog om den stad, i hvilken den församling finnes, som utgör ämnet för föreliggande korta skildring.

Det är en väl bekant sak, att invandringen från Sverige till Amerika tog sin egentliga början 1845, då några familjer från Östergötland anlände och nedsatte sig i New Sweden, Iowa. Året derpå började de bekante Eric Jansarne utvandra i massa, och de bildade den sorgligt ryktbara och olyckliga, men nu nästan spårlöst försvunna Bishop Hill-kolonien. Under de följande åren ända till år 1850 voro de fleste immigranterna ifrån Sverige Eric Jansare, men äfven en del lutheraner hade styrt kosan åt det förlofvade landet i den fjärran vestern och bosatt sig i mycket olika och skilda orter, såsom i Jamestown, Sugar Grove (nu Chandlers Valley), Moline, Chicago, Rock Island, Andover, Galesburg, Burlington etc. Den förste missionären bland dessa förströdda lutheraner var pastor L. P. Esbjörn, som ankom 1849 och som med en outtröttlig ifver och själfförsakelse åtog sig sina trosbröders nöd och

begynte utså ordets ädla säd. Men att detta grundläggande arbete var bekymmersamt och svårt, det förstå vi bland annat deraf, att partimakare redan på den tiden skrämt vårt folk för "Svenska statskyrkans band och bojor", så att pastorn till att börja med icke ens vågade begagna en medförd kyrkobok. Det var denne vördade patriark, som stiftade församlingen i Galesburg, den 24 Augusti 1851. Gudstjänsten hölls i en ofullbordad byggnad, som tillhörde the Protestant Methodists, och 40 personer anmälde sig som medlemmar. Denna byggnad, 40 x28 i storlek, inköptes sedermera — efter pastor Hasselquists ankomst — af församlingen för en summa af $1,600. På hösten ofvannämda år kom pastor Esbjörn till Galesburg och medförde en predikant vid namn Gustaf Palmqvist, bördig från Stockholm, och förordnade, att han skulle leda gudstjänsterna. Palmqvist vann till en början stort förtroende, men följande året blef han omvänd till baptismen och lät döpa om sig, och höll då samma dag en "glädjefest" i det s. k. "svenska huset", hvarvid han förklarade sig först då hafva åtlydt Guds befallning och mottagit det "kristliga dopet". Imellertid drog pastor Esbjörn försorg om att församlingen kallade pastor T. N. Hasselquist af Lunds stift till lärare, och den 26 Okt. 1852 ankom han till Galesburg och öfvertog församlingen. Församlingen

hade sålunda efter mycket bekymmer erhållit en egen lärare; men innan vi gå vidare, vilja vi som hastigast skildra pastorns resa och hans mottagande i Galesburg.

När Galesburg-församlingens kallelse anlände till vice pastorn i Åkarps församling i Skåne, T. N. Hasselquist, hade han nyligen ingått äktenskap med Eva Helena Cervin, och då han i Aug. 1852 anträdde resan till Amerika, åtföljdes han af några tiotal emigranter från nordvestra Skåne, från Ousby, Glimåkra m. fl. socknar, deribland Johannes Jönsson, sedermera pastor J. Johnson. Från Malmö togs vägen öfver Hamburg, och på den korta tiden af 4 veckor tillryggalades resan till New York, dit sällskapet anlände den 29 Sept. Bref, som han innan afresan afsändt till pastor Esbjörn, fann han returneradt till New Yorks postkontor. I Chicago härjade koleran, hvarför immigranterna lemnades ett par mil utom staden, och äfven pastor H. hade ett anfall af denna svåra sjukdom. I Chicago stannade pastor H. och fru några dagar, men sällskapet fortsatte på Lasalle-kanalen sin färd mot Galesburg. Pastor Esbjörn, som, såsom fru H. skref, hade "förlorat häst och hustru", anlände slutligen till Chicago, och sedermera åtföljdes de till Galesburg, der pastor H. skulle begynna en verksamhet, som blifvit af så

stor betydelse och välsignelse för svenskarne i Amerika.

Intet arbete saknar sina säregna pröfningar och bekymmer, och allra minst är detta förhållandet med en evangelii förkunnares arbete. De lutherska församlingarnas lärare, särskildt dessa förarbetare, som i djupaste bemärkelse varit *vägrödjare*, kunna berätta ett och annat ur pröfningarnas och svårigheternas stränga skola. Så äfven här. Andra trosbekännare gjorde allt för att beröfva den nyankomne läraren förtroendet hos stadens amerikanska befolkning, och i synnerhet borde man icke, så föregåfvo de, understödja en prest, som "predikade för penningar". Den visan sjunga de dock icke nu mera. Imellertid omfattades pastorn med synnerlig bevågenhet af amerikanen Calton och andra, och en stor soupée anordnades, på hvilken de amerikanske pastorerna så väl som lärarne å Knox College infunno sig och gjorde bekantskap med pastor H.

Angående pastor H's. första verksamhetstid vilja vi meddela ett och annat. Till att börja med bebodde han ett par små rum, som utgjorde hälften af ett hus, och i den andra hälften bodde en supig f. d. Eric Jansare, som själf var beskedlig nog, trots sitt superi, men hustrun trätte från morgon till qväll. Det större rummet tjänte som hvardagsrum, studerrum, kök, "parlor" etc., och beqvämligheterna

Första Luth. Församlingens i Galesburg, Ill., gamla kyrka.

såväl som möbleringen voro derefter. Ingen säng fans i huset till att börja med, utan golfvet fick tjäna som säng, och bordet utgjordes af den kista, i hvilken pastorn öfverförde sitt bibliotek. Här må vi för egendomlighetens skull tillåta oss att nämna, att somliga andra trosbekännare talade om pastor H's. böcker såsom om hans "afgudar"; ty studier ansågos som ett *förderf* för en *själaherde.* Det är anmärkningsvärdt, huru partiyran kan förvilla folk, som åtminstone förutsättas hafva vanligt folkvett. Huset, som pastorn bebodde, var imellertid ej tätare, än att golfvet blef fullt med vatten, då det regnade m. m., men hvad betydde det, då det gälde att verka Herrens verk.

Vi kunna med skäl kalla Galesburg den svensk-amerikanska tidningspressens vagga. Ehuru pastor H. betjänade flere kringliggande platser med Guds ords predikan, deribland Oqueka, Ill., Burlington, och t. o. m. New Sweden, Iowa, började han, vid fyratio års ålder utgifva *Hemlandet,* en semireligiös tidning och reste själf till New York och uppköpte stilar. Men enär allt detta arbete blef för drygt, skaffade sig pastor H. en medhjälpare uti sin svåger, lärare vid Helsingborgs elementarläroverk, A. R. Cervin, som anlände i Maj 1856, och skötte korrekturläsningen samt expeditionen för Hemlandet.

Äfven användes Cervin till predikobiträde i Wataga, Altona, o. s. v., men återvände för en tid till Sverige.

Efter att hafva kastat en kort blick på den nyanlände pastorns förhållanden och arbete, hvarigenom vi ock fått en om än ringa inblick i församlingslifvet på denna tid, ty en pastors och en församlings lif äro innerligt förbundna med hvarandra, vilja vi så godt ske kan skildra ett och annat i församlingens historia. De trenne första verserna af 1 Kor. 2 utgjorde texten för pastor H's inträdespredikan, och denna predikan gjorde ett djupt och varaktigt intryck på de närvarande. "Och jag, mine bröder, då jag kom till eder, kom icke för att med höga ord eller hög vishet förkunna för eder Guds vittnesbörd etc." Och att denna text utgjorde liksom uppslaget eller det stora och alltid enahanda men oändligt vexlande tema, som predikanten under ett framgångsrikt arbete i Herrens vingård skulle sysselsätta sig med, det veta vi, som så väl känna till både mannen och hans verksamhet. Åhörarne togo stolar och talgljus med sig till gudstjänsten och predikanten kunde med stor svårighet urskilja föremålen i kyrkan. "Det var en underlig andaktsstund och står der ännu tydligt för mitt sinne. Fattigdomen och dermed åtföljande olägenheter buros lätt och gärna, då man icke väntade sig något annat." Kyrkan iordningstäldes af egarne, och in-

köptes sedan af församlingen, såsom förut nämts, och förökades sedermera med utbyggen åt båda sidor "vid inre ändan". "Men allt bar dock en stilla fridsam och ljuflig prägel. Härliga stunder hade vi ofta i den äldsta kyrkan, och uppenbara tecken till det heliga ordets kraft förekommo ej sällan".

Ett par händelser från denna tid kunna vi icke neka oss nöjet att omförmäla. Före pastor H's ankomst påverkades en viss flicka af metodisterna, som ifrigt sträfvade att göra henne till metodist. Hon råkade i stort bekymmer, men ville ogerna öfvergifva den lutherska läran; och derför beslöt hon att vänta, till dess att hon finge se, om pastor H., som då var på hitresan, komme fram eller ej. Derest han lyckligt anlände från Sverige, då vore den lutherska läran sann, om han deremot förginges på vägen, då skulle hon blifva metodist.

När sedan pastor H. anländt till Andover och pastor Esbjörn skjutsade honom till Galesburg, mötte de i Hendersonskogen en man från G. Pastor Esbjörn presenterade pastor H. och sade: "Detta är den nye svenske pastorn i Galesburg", hvarpå mannen helt kort och tort svarade: "*Hvad skulle han här?*" Det var en betecknande fråga, som endast Herren kunde gifva ett tillfredsställande svar på, och det har han på dessa 35 år gjort.

Arbetet i vingården upptogs med allvar; den

ena församlingen efter den andra kom till stånd, och Galesburg-församlingen uppblomstrade. Under året 1852 tillväxte församlingen betydligt. Den tredje söndagen i Aug. 1853 organiserades en söndagsskola med 5 lärare och 27 lärjungar. Redan i början — egendomligt nog — infördes engelska språket i söndagsskolan, i det att tvänne af de fem klasserna begagnade det samma. Söndagsskolan utvecklade sig ungefär i den angifna riktningen, engelska språket fick ett visst inflytande, som dock sedermera aftog i betydlig mån för att lemna rum för församlings-medlemmarnes modersmål.

Som troligen en del protokoll från den första tiden förkommit, ifall de funnits till, kunna vi icke utförligare skildra församlingens ställning under denna tid. Det första protokoll vi påträffa är ett kyrkorådsprotokoll, dagtecknadt den 2 Febr. 1856. Dryckenskap, otukt och dansnöjen synas hafva varit församlingens argaste fiender. Den gamla svordomsdjäfvulen härjade äfven på den tiden, och kyrkorådet underlät icke att varna och förmana. För deltagande i dansnöjen blefvo flere personer uteslutne ur församlingen. Ur ett kyrkorådsprotokoll af den 18 Febr. 1858 anföra vi : "Å församlingens vägnar och i Herrens namn tillkännagifva vi, att — — - äro härmed från församlingens gemenskap uteslutne, och då detta skett för deras *uppen-*

bara synd, hafva de att erinra sig vår Frälsares ord: 'allt det I binden på jorden, det skall varda bundet i himmelen', och derför är detta deras uteslutande ur den synliga församlingen ett afgörande bevis, att de ock äro utan Israels borgarskap, utan Kristus, utan Gud i världen och utan hopp för evigheten. Herren bäre dem i tålamod och före dem deras förargelseväckande synder till sinnes, att de måga besinna sig af djäfvulens snara, af hvilken de fångne äro efter hans vilja". För samma synds skull uteslötos den 25 Maj samma år ett par andra personer. Det heter: "På grund af att — — — gjort sig skyldige till deltagande i dansnöje, ser sig kyrkorådet ej längre kunna eller böra uppskjuta vidtagandet af hvad församlingens konstitution föreskrifver, och får derför å församlingens vägnar och i Herrans namn förklara dem från församlingens gemenskap uteslutna, öfverlemnande dem dock i Guds obegripliga tålamod och sökande barmhertighet, som allena förmår föra förvillade får, förlorade barn till rätta, att detta måtte ske med dessa snart, innan deras timglas är utrunnet."

Försummelse af och förakt för församlingens allmänna gudstjänster bestraffades allvarsamt. Derom anföra vi ur ett protokoll: "I anledning af att det vid flere tillfällen under gudstjänsterna förmärkts, huruledes flere personer, i synnerhet vid

aftongudstjänster, med ett lättsinnigt förhållande visat likgiltighet, för att ej säga förakt, för så väl rummet som de heliga ting der förehafts och äfven blifvit andra till förargelse, vill kyrkorådet hafva alla dem, som känna sig skyldige i detta afseende, härmed vänligen och kärleksfullt förmanade och påminde om det oskickliga och ogudaktiga i detta förhållande; ehuru vi hjärtligen önska, att alla måtte besöka Guds hus, måste vi dock äfven och ännu mer önska och fordra, att de, som komma, ville så skicka sig i templet, att de kunde hoppas välsignelse af sin kyrkogång, åtminstone att de icke störa andras; vi säga, att vi *måste fordra* detta för församlingens skull, vid äfventyr att de, som oaktadt denna tillsägelse häremot bryta, då blifva tillsagde att lemna kyrkan." Likaledes finna vi, att personer uteslötos ur församlingens gemenskap på grund deraf, att de försummade att bevista gudstjänsterna. Sådana exempel af en allvarsam kyrkotukt tjäna till goda föredömen för andra, ty det är föga troligt, att vi blifva för allvarsamma i denna fråga.

Af den stränga kyrkotukt, som öfvades i församlingen, förstå vi, att sorgeämnen icke saknades; men det var icke blott uppenbar ogudaktighet, som bekymrade lärare och kyrkoråd, ett annat farligt jäsningsämne, om än i början mycket ringa och

jämförelsevis ofarligt, genomsyrade dock så småningom en part af mjölet i skäppan. En viss frihet i kyrkobruk äskades och det med stöd af en föregifven fruktan för "statskyrkan". Huru människor kunna sila myggor och svälja kameler, lära vi äfven af följande: "En tid hade vi ledsamheter i kyrkorådet af den orsak, att några medlemmar deraf blefvo särdeles klandersjuka i afseende på gudstjänstordningen; de ansågo det orätt att stå upp, när Guds ord (Ev. och Ep.) för altaret lästes, och blefvo omsider sittande, äfven då församlingen stod". Denna såsom det synes obetydliga surdeg utvecklade sig så, att redan innan pastor H. flyttade från Galesburg, kringsändes listor i ändamål att värfva medlemmar till en fri församling. Dessa listor innehöllo ett upprop emot gudstjänstordningen och prestkragen och anklagade vår synod för statskyrklighet. Tillika ankommo fullhåriga seperatister från Sverige, som drefvo läran om en ren församling och att alla voro saliga, blott de trodde, ty Kristus hade gjort allt, ånger och bättring m. m. Sådant utsäde, i synnerhet då det utsåddes med partimakeriets hela ifver, kunde icke blifva utan frukt.

I elfva år verkade pastor Hasselquist med flit och trohet och den lilla planteringen hade förökat sig beständigt. Då professor L. P. Esbjörn reste till

fäderneslandet och blef kyrkoherde i Östra Wåla, Upland, kallades pastor H. till teologie professor för Aug.-Synodens läroverk, som hade blifvit förlagdt i Paxton, Ford Co., Ill., hvilken kallelse han antog och flyttade hösten 1863. Samma höst antog pastor A. W. Dahlsten församlingen och predikade här en gång i månaden till nyåret 1864, då han flyttade till Galesburg. Åtskilliga klubbar, synnerligen saloon-klubben oroade församlingen icke så litet. Dans-klubbar, som höllo regelbunden dansskola en gång i veckan, funnos redan under hans föregångares tid, och dessa sökte naturligtvis att draga församlingens ungdom till dessa syndiga nöjen och lyckades äfven en och annan gång. Det förut omtalade jäsningsämnet syntes taga ny ansats; vissa personer arbetade kraftigt emot gudstjänstordningen och pastorn m. m. och äskade, att hvilken predikant, som helst skulle få uppträda i kyrkan. En viss skrifvelse ställdes till synoden, i hvilken i synnerhet yrkades, att alla möjliga predikanter skulle få uppträda i synodens kyrkor och att en del af altartjänsten skulle bortläggas. Då synoden icke kunde villfara en sådan begäran, började dessa personer att arbeta församlingen ut ur synoden. Men ställningen var kanske icke så kritisk, som den syntes. En stämma kallades, å hvilken man skulle förklara sig för eller emot synodens beslut. Kyrkan var full-

packad af folk, men de fleste röstade för och endast ett ringa fåtal emot; hvarpå föreslogs, att församlingen som ett helt skulle godkänna synodens beslut, hvilket ock skedde. — Under året 1868 arbetades ifrigt för en ny kyrka. Den gamla var för liten, och nu uppstod den frågan, huru församlingen skulle kunna bygga en större. Först antogs ett förslag att tillbygga den gamla kyrkan på längden med ett 30x40 fots tillbygge, men detta förslag förkastades slutligen, emedan ett sådant tillbygge blefve dyrt och dessutom för litet för både närvarande och kommande behof. Dernäst beslutades att utflytta kyrkans sidoväggar, ty det skulle blifva billigare. Men äfven detta förslag förkastades. Förslag inlemnades att bygga en ny kyrka 60x100 för en kostnad af $15,000; men som endast $400.00 tecknades för detta företag, ansågs det outförbart, och alla byggnadsförslag nedlades för det året, och de subskriberade och inbetalta medlen återlemnades. Den 14 April 1869 fattades nytt beslut angående kyrkobygge. En ny kyrka skulle byggas och byggnadskommitteen skrida till verket, så snart $2,000 inkommit. Nels Nelson valdes till byggnadskommitteens kassör och J. A. Johnson till byggmästare. Den 28 i samma månad kallades A. Andren till lärare. Pastor Dahlsten hade redan afflyttat från församlingen. Femton medlemmar ut-

gingo ur församlingen såsom separatister, och dessa tillika med andra organiserade en friförsamling, eller som den kallades “Second Lutheran”. Under vakansen utgick äfven en och annan. Denna allvarsamma rensning var utan tvifvel välgörande; församlingen blef af med ett osundt element, som länge verkat hämmande på hennes utveckling. Om dem, som utgingo, skref församlingens förste lärare: “Det har ej blifvit bättre för dem sedan; de hafva ej blott antagit andra seder vid gudstjänsterna, utan *ock öfvergifvit bekännelsen.* De voro dock mina vänner, och jag önskar dem allt godt.”

Pastor Andren svarade nej på församlingens kallelse. Då vände sig församlingen till sin förste lärare, prof. Hasselquist. Men äfven han svarade nej, och församlingen vände sig derefter till pastor Winqvist, som då var i De Kalb, Ill. I Sept. 1869 finna vi honom i Galesburg, och han betjänade församlingen i något öfver trenne år. Kyrkobyggets fullbordande påskyndades så mycket som ske kunde. Den 4 Mars 1870 kunde kassören inlemna fullständig berättelse öfver kyrkobyggnads-arbetet. Hela kostnaden uppgick till $13,371.75, hvaraf $6,-784.81 hade inkommit genom subskription, och $6,-586.94 utgjorde församlingens skuld. Något öfver $2,000.00 utestod å subskriptionen. Församlingen tackade byggnadskommitteen och särskildt kassö-

ren för den osparda möda, hvarmed de tjänat församlingen, och byggnadskommitteen upplöstes. Emot förväntan hade församlingen kunnat uppföra ett stort och ändamålsenligt tempel, och de, som väntade på att den lutherska församlingen skulle upplösas, och som ofta uttalade denna olycksbådande profetia, och som utan tvifvel skulle hafva gladt sig åt en sådan utgång, de väntade och profeterade och gladde sig förgäfves. Det var en pröfningstid för församlingen, en slags rensningstid, som åtföljdes af mörka stormbyar och starka regnskurar, men som grunden var god, stod byggnaden, d. ä. församlingen, fast och förlorade måhända ingenting annat än ett osundt och derför skadligt element. Den begåfvade och lugne och derför så mycket kraftigare pastor Winqvist arbetade med välsignelse, äfven om mångahanda och ovälkomna svårigheter hälsade på.

Vid den nyss nämda stämman begärde Hendersonborna att få utträda ur församlingen och organisera en egen, och detta på grund af det långa afståndet imellan de båda platserna ; och denna begäran villfors af församlingen. Likaledes beslöts, att skolhuset skulle flyttas och förses med nya bänkar. Likaledes anskaffade församlingen en god ringklocka.

Under året 1871 förminskades kyrkoskulden

med något öfver $2,000; men ännu hvilade en skuld på öfver fyra tusen dollar på församlingen. För att betäcka denna begagnades hvarjehanda utvägar: än upptogs subskription, än försåldes kyrkobänkarne för ett pris af från $12.50 till $30.00 per bänk, detta senare dock endast då tvänne familjer hyrde en bänk tillsammans. Men alla kyrkoskulder äro sega, och det dröjde några år, innan församlingen lyckades befria sig från denna obehagliga börda.

Under denna tid syntes församlingen mera än förr vakna till medvetande af nödvändigheten af svensk kristendomsskola för barnen, och en sådan hölls sex månader på året. Skolläraren erhöll en lön af $40.00 i månaden. Och utan tvifvel är intet vigtigare för en församlings utveckling än den kristliga barnskolan, ehuru denna sak för det mesta anses som sekundär och i många fall öfverflödig. Ingen församling kan växa i sann bemärkelse, derest icke barnen och ungdomen flitigt undervisas i Guds ord.

Församlingen egde visserligen ett pastorshus, men som detta var mycket bristfälligt, beslöts å allmän stämma den 4 Mars 1872, sedan ett par föregående beslut i denna sak blifvit upphäfda, att det skulle repareras, men att kostnaden icke fick öfverstiga $200.00.

Liksom nu underläto somliga att inbetala sin

medlemsafgift till kyrkan. På stämma den 8 Juli 1872 inlemnade kassören en förteckning på 114 personer, som på ett à två år underlåtit denna heliga pligt. Stämman beslöt, att dessa personer skulle få qvarstå till den 1 Sept., men att sådana, som icke då anfört giltiga skäl eller betalat sin afgift, skulle uteslutas ur församlingens gemenskap; men vid nästa årsstämma resterade icke mindre än 220 personer. Vid denna stämma beslöts, att ynglingar och jungfrur, som konfirmerats i församlingen, skola, till dess de uppnått 18 års ålder, betala, de förstnämda $3.00 och de andra $2.00 om året. Vid samma stämma antogs, med få förslag till ändringar, synodens reviderade församlingskonstitution.

Nästföljande år, 1873, afflyttade pastor Winqvist från församlingen. Kallelse utfärdades till ett par pastorer, som svarade nekande, och den 30 Juli 1873 kallades pastor S. P. A. Lindahl, som antog kallelsen och tillträdde församlingen på hösten samma år. Den enighet och frid, som rådde inom församlingen vid pastor Winqvists afflyttning, stördes under sommaren, då kandidat F. Lagerman betjänade församlingen med Guds ords predikan. Då pastor Lindahl tillträdde församlingen, var hon egentligen delad i tvänne skarpt motsatta och nästan lika stora partier. Den närmaste orsaken till detta sorgliga förhållande var utan tvifvel L's

ovisliga nit i att från predikstolen göra häftiga utfall emot allt, som han ej ansåg för äkta lutherskt, och för den skull var den egentliga stämningen för eller emot Lagerman. Den 26 söndagen efter Tref. höll pastor Lindahl sin inträdespredikan. Ifrån denna tid till nyåret syntes alla med spänd väntan afbida hvad som skulle komma. På årsstämman var stämningen ytterst upprörd. Det då s. k. Lagermanska partiet fordrade: a) att alla diakonerna skulle afsättas, b) att en viss person, som var utesluten, skulle återupptagas och c) att A. B. Carlson, som vid ett tillfälle uppträdt emot Lagerman, skulle uteslutas. Ingen af dessa frågor kunde afgöras af stämman, ty ordföranden förklarade, att ingen anklagelse förelåg emot kyrkorådet, och att de två senare frågorna måste pröfvas af kyrkorådet. För öfrigt kunde enligt konstitutionen en diakon väl uteslutas ur församlingen, men ej afsättas. Ställningen var utan tvifvel kritisk, men den nye pastorn lät ej hindra sig från att upptaga församlingsarbetet med nit och trohet. Att de olika parterna skulle stöta ihop, var en självklar sak, men det bästa var, att pastorn betraktades med mera förtroende än misstroende, och derigenom räddades både han och församlingen så småningom ur detta kinkiga läge. Herrens verk gick framåt. Ur kyrkorådets årsberättelse, Jan. 1875, anföra vi ett och annat: "Ett år

af bekymmer och lidande, men ock af hugsvalelse och nöd har gått till ända, och då vi blicka tillbaka, hafva vi mycket att erkänna och bekänna för vår himmelske fader, mycken synd och brist har vidlådit oss både som kyrkoråd och församling, och må vi förödmjuka oss inför Gud och bedja om nåd. Med tacksamhet erkänna vi, att Gud varit ibland oss. Gudstjänsterna hafva varit väl besökta, ordet har burit frukt icke blott i det fördolda, utan några hafva äfven kommit till lif och frid i Kristus. Bönemötena hafva fortgått, söndagsskolan besökes ganska talrikt, och föräldrarne hafva börjat sända sina barn mera flitigt till hvardagsskolan etc." Stadgar för hvardagsskolan antogos äfven vid detta möte, och en summa af $653.00 hade insamlats till synodens gemensamma skola. Under den vanliga kampen imellan ljus och mörker gick församlingen framåt, och Guds synnerliga närvaro förspordes under året 1875, då icke så få själar blefvo förda till Kristi gemenskap. Men liksom hvarje sånings- och skördetid medför både glädje och bekymmer, så äfven här. Och likväl veta vi, att om också en del af säden faller på vägen, på stenören och ibland törnen, så bär dock den säd, som faller i god jord, trettio-, sextio- och hundradefald frukt.

Enär kyrkoskulden hvilade som en tung och hämmande börda på församlingen, upptogs gång

efter annan subskription, så att den förminskades och slutligen försvann. Att församlingen icke blott tänkte på sin egen välfärd, utan äfven på synodens i sin helhet, det märka vi nogsamt. År 1877 subskriberade hon icke mindre än $1,047.00 till det gemensamma läroverket. Det är ett vackert drag hos denna församling, att hon gifvit mer och mer till välgörande ändamål för hvart år ; ett exempel, som tjänar till efterföljd för andra.

Grundplåten till den präktiga orgel, som kyrkan eger, lades af församlingens organist Alfred Thorsten Lindgren 1876. Nästa år upptogs en allmän subskription för sagda ändamål, och beslöts att orgelkommitteen skulle ega rätt att uppgöra kontrakt med en orgelfirma, då $1,500.00 influtit. Församlingen ärnade köpa en begagnad orgel i Indianapolis, men denna plan förkastades sedermera. Orgelbyggarefirmans i Moline anbud på det förslag till orgel, som hade blifvit uppsatt af organisten, antogs och lydde å $2,350. Det var den 5 Okt. 1877. Den 12 April nästa år var orgeln färdigbygd, och samma afton hölls en konsert, som inbringade $300.00. Söndagen den 14 April invigdes orgeln, då dr. T. N. Hasselquist höll invigningstalet. A. T. Lindgren, som redan den 19 Okt. 1873 begynte att betjäna församlingen i egenskap af organist och icke blott bevisat sig vara ovanligt duglig utan ock

flitig och påpasslig, dels som organist och dels som sångledare, betjänar församlingen ännu, och församlingen hoppas att få glädja sig af hans tjänst ännu i många år.

En allvarsam fiende har församlingen haft att bekämpa uti det hemliga sällskapsväsendet. Hvilken ståndpunkt församlingens kyrkoråd intagit till denna farliga fiende, synes bäst af ett par utdrag ur kyrkorådsrapporterna. Så heter det t. ex. i rapporten för 1883: "Otrossällskapen verka ihärdigt för att i sina lömska snaror fånga obefästade själar och göra dem odugliga till tron. Dessa äro, som det synes, Kristi rikes farligaste fiender, ty hos dem de lyckas fånga utplånas kristendomens hufvudsanningar, och sinnet förslöas och vändes bort ifrån både församling och Kristi evangelium." Och i rapporten för 1884: "Dertill kommer det hemliga otrosväsendet, som under detta år varit synnerligt verksamt, och lyckats draga åtskilliga obefästade själar med sig. För dem, som helt brutit med kristendomen och förneka Herren, som dem köpt hafver, äro dessa hemliga sällskap ljufva tillflyktsorter, ty der finna de en religion efter eget tycke och smak; för dem, som vilja fasthålla kristendomen, kunna de aldrig blifva annat än tvångströjor, i hvilka en sann kristlig och självständig frihet saknas. Deras tunga är bunden, och sällskaps-

mötena måste de besöka. Att afkasta det slafviska oket, sedan det en gång blifvit påtaget, fordrar merendels mera mod och kraft, än vanliga personer ega. Erfarenheten visar allt för väl, att de personer, som stanna inom de hemliga sällskapen, förlora allt sant och verkligt intresse för kristendomen. Vanligen säga de: Logen är bättre än kyrkan, och de hafva der religion nog. När det visar sig, att kristendom och hedendom aldrig kunna förenas, och då en hvar eger sin frihet, anser kyrkorådet, att personer, som träda i förbund med dessa hemliga sällskap, böra visa den manlighet och ärlighet, att de först begärde sin attest från församlingen; ty att vilja tillhöra båda är ett slags andligt tvegifte, som de i längden ej kunna uthärda". Utan tvifvel äro dessa ord allt för sanna, och våra församlingar hafva gjort väl uti att från början intaga en fast hållning gent emot dessa antikristiska och derför så farliga sällskap; och det har redan och skall ytterligare visa sig, att det är rådligast att blifva vid Guds ord.

En annan som vi väl må kalla betydelsefull tilldragelse i församlingens historia böra vi icke glömma att omnämna. Den betydliga del af vår lutherska kyrka, som sammanslutit sig under namn af General Council, höll år 1875 årsmöte här, hvarvid den bekanta "Galesburg-rule": "Lutheran pastors for lutheran pulpits" etc., antogs.

Den 23 April 1878 beslöt församlingen att bygga ett nytt pastorshus till en kostnad af $2,000.00. Det gamla huset såldes för en summa af $356.00, och det nya huset, som uppfördes, var både stort och ändamålsenligt. Det innehåller fem rum, förutom skafferi etc., på nedre botten, och öfre våningen har äfven fem rum.

Under sommaren 1885 bygde församlingen ett stort och ändamålsenligt skolhus, 30x60. En del af församlingens medlemmar önskade att bygga till kyrkan, men den meningen, att skolhuset borde vara fristående, segrade.

Vi kunna med fog säga, att pastor Lindahl arbetat icke blott visligt och träget, utan att han varit ett medel i Guds hand att föra församlingen framåt i den rätta riktningen, och att hans arbete icke blott har utan kommer ock fortfarande att bära hälsosamma frukter. Utan tvifvel har denna, liksom hvarje annan församling, särskilda svårigheter att bekämpa, särskilda mer eller mindre synliga fel och brister, och utan tvifvel har ock församlingsläraren, under de 12 år han betjänte församlingen, utkämpat mången hård kamp, dels mera enskildt, dels mera offentligt; men i sin helhet har Herrens verk gått framåt på ett högst tillfredsställande sätt, och det var derför med verklig sorg församlingen slutligen nödgades att mottaga pastor Lindahls resignation.

Redan den 19 Jan. 1883 inlemnade han sin resignation, men han lät förmå sig att qvarstanna någon tid. Den 19 Nov. 1884 afsade han sig församlingen igen, och som församlingen fruktlöst bemödade sig om att förmå sin lärare att stanna längre, utfärdades kallelse till pastor C. A. Svensson, som dock icke antog den samma. Det var pastor Lindahls fulla öfvertygelse, att ett pastorsombyte skulle tjäna till församlingens fromma. Gåfvorna, så ansåg han, äro olika och behöfva komplettera hvarandra, och denna grundsats är obestridligen riktig. Vid pastor Lindahls afflyttning samlades församlingen att säga honom ett ömt farväl, vid hvilket tillfälle N. A. Gustafson höll ett passande afskedstal och öfverlemnade åt pastorn å församlingens vägnar ett dyrbart guldur. Äfven var dr. Hasselquist närvarande vid detta tillfälle och talade till både församling och lärare.

Den 12 Jan. 1885 utfärdades kallelse till pastor C. A. Bäckman, som också antog den samma och inflyttade i församlingen den 1 Juli samma år. Den för församlingen nästan obekante pastorn mottogs samma dag med en storartad fest, hvarvid Nels Nelson å församlingens vägnar i väl valda ordalag hälsade pastorn och hans hustru välkomna, och tillönskade välsignelse och framgång samt öfverlemnade en del dyrbara gåfvor till det nya prestfolket.

Sålunda inträdde församlingens femte lärare i arbetet, och igenom Guds välsignelse hoppas vi, att det icke skall vara fruktlöst.

Här är dock icke stället att nämna, med hvilka bekymmer och med hvilken djup oro en jämförelsevis ung och oerfaren lärare inträder på ett för honom nytt och så stort och betydelsefullt arbetsfält såsom här; men Gud vet det, och det är utan tvifvel han, som väcker de rätta bekymren för att sedermera såsom han pröfvar bäst, stilla, hugsvala och stödja den, som är mest i behof deraf. "De gå åstad och gråta och bära ädel säd". Må en fröjdefull skördedag icke uteblifva!

Med allvar och hopp upptogs församlingsarbetet. Under sommaren 1886 reparerades kyrkan till en kostnad af nära $1,300.00. Hon målades utvändigt och freskomålades invändigt m. m. Under denna tid höll församlingen sina gudstjänster i stadens operahus. Efter sju veckor inträdde församlingen igen i sin kyrka, och en kollekt på öfver $600 upptogs. Sommaren 1887 upphöjdes skolhuset, och en "hall", särskildt afsedd för ungdomens räkning, bygdes för en kostnad af vid pass $1,300.00. Under senare åren har församlingen visat ett särskildt intresse för ungdomen. Och det är utan tvifvel intet, som i längden betalar sig så väl, som arbetet för ungdomens välfärd. Äfven vilja vi säga, att ung-

domen liksom de äldre visat och visar ett stort kyrkligt intresse, och gudstjänsterna besökas flitigt, så att kyrkan behöfde vara större. Detta behof har ock blifvit af församlingen påaktadt, utan att hon ännu fattat något beslut i frågan. Att den gamla kyrkan förstoras eller att en ny bygges, blifver utan tvifvel en trängande nödvändighet inom den allra närmaste framtiden, derest församlingen fortfar att tillväxa.

Ungdomsföreningen, som snart verkat i tvänne år, är en glädjande företeelse. De fleste af församlingens ungdom hafva slutit sig till föreningen och taga ett berömvärdt intresse i allt hvad som förehafves. Så har föreningen under år 1887 bidragit med $300.00 till hall-byggnaden och dessutom lagt nära $100.00 till församlingens kassa, såväl som en del till missionen. Föreningen har redan ett bibliotek på öfver 300 band, svenska och engelska böcker. De båda modersmålen begagnas vexelvis vid föreningens möten, hvilka hållas regelbundet hvarje måndags qväll. Ett möte i månaden egnas uteslutande till Guds ords betraktande och bön. Intet är heller så trefligt, så uppmuntrande som arbetet bland ungdomen, och vi tacka ofta Gud för vår svenska, ädla ungdom, som vi hafva tillfälle att tjäna i kärleken. Och den öfvertygelsen, att kristliga ungdomsföreningar hafva en stor och oändligt

vigtig mission att uträtta i våra församlingar, kunna vi icke underlåta att uttrycka. Hufvudsaken synes vara, att ungdomen omfattas med intresse och kärlek af både de äldre församlingsmedlemmarne och läraren. Imellertid uttrycka vi den förhoppningen, att vår ungdom fortfarande skall utveckla sig i samma kristliga och kyrkliga ande, och att den, som fortsätter denna församlings historia tjugufem år härefter, får tillfälle att påpeka ungdomsföreningens välsignelserika verksamhet.

Äfven har församlingens ungdom visat särskildt intresse för sång. Tvänne sångkörer, en blandad och en manskör, finnas för närvarande i församlingen. Organisten har med en aldrig tröttnande ifver arbetat för sångens höjande i församlingen, och få församlingar torde sjunga så väl som denna.

Något, som vi hittills hafva glömt att omnämna, är det välsignelserika arbete, som församlingen utöfvar bland sina fattiga medlemmar. Församlingens fattigkassa har ett kapital af omkring $1,100.00, af hvilket årliga intresset, jämte två kollekter och en allmän insamling vid jultiden, begagnas för att lindra de fattiges nöd och bekymmer· I synnerhet har denna verksamhet varit ett godt stöd för mången fattig enka, som haft en hungrig barnskara omkring sig. En s. k. "fattigkommitte",

som sammanträder en gång i månaden, förvaltar denna kassa och meddelar hjälp åt behöfvande.

Söndagsskolan är den största i Knox härad. Lärarne och ämbetsmännen äro 67, lärjungarne inalles 615 och hela medlemsantalet 682. Tio klasser af ungdomen undervisas på engelska, hvarvid "The International Lessons" begagnas. Pastorn är superintendent och undervisar dessutom en klass af äldre. Likaledes förestår pastorn ungdomsföreningen och deltager uti att leda sångöfningarna. I söndagsskolan hafva många tjänat med flit och utmärkelse. Vi kunna blott omnämna en och annan: Akey Themanson, som aflidit i Nebr., Alexander Johnson, N. A. Gustafson, Andrew Hiller, J. S. Johnson, William Larson, m. fl. Vi hafva många trogna lärare, som skola få sin del i de rättfärdiges uppståndelse.

Konfirmationsskolan är på visst sätt två-årig, ity att barnen ett år före konfirmationsskolans början sättas i särskilda klasser i söndagsskolan och förses med dugliga lärare. Under denna tid genomgås katekesen och bibliska historien, och sålunda komma barnen mera än eljes beredda till konfirmationsskolan. Omnämda skola öppnas i början af November och slutas i Maj. Barnen sammanträda mellan 50 och 60 gånger (1887 hade de möte 62 gånger), och ungefär tre timmar hvarje gång. Dess-

utom hållas särskilda bönemöten och samtal med barnen. Att detta är ett drygt, men nödvändigt och välsignelsebringande arbete, det kunna vi icke förneka. Det är i denna skola, som det grundläggande arbetet bedrifves, och på detta beror i många fall barnets framtid, barnets kristliga karaktär. Månget ädelt sädeskorn kan nedtrampas, månget kan ligga gömdt i åratal, men dess kraft spörjes så småningom igenom Herrens välsignelse. Huru konfirmationsskolan skall göras verkligt fruktbärande, är en fråga, som icke kan besvaras så mycket i stort, af synod eller konferens, utan förnämligast af hvarje pastor; ity att han måste undervisa efter måttet af sina gåfvor, sin kärlek och sin flit. Församlingens hvardagsskola fortgår 9 månader på året och skötes f. n. af studeranden Edv. Stark.

För närvarande består denna församling af imellan elfva och tolf hundra kommunikanter. Hennes framtid beror på platsens utveckling; men ännu finnas flere landsmän att insamla. Herren gifve kraften och välsignelsen till allt godt verk.

Församlingens närvarande tjänstemän äro: a) diakoner: Andrew Hiller, N. A. Gustafson, John Envall, C. G. Anderson, A. W. Lindeberg, G. A. Lavin, W. J. Hammarström, M. N. Stark och C. X. Johnson; b) trustier: John Åberg (kassör), John

Anderson, C. B. Johnson, H. P. Björklund, P. Svenson och P. Nelson.

Söndagsskolans tjänstemän: C. A. Bäckman, superintendent, Andrew Hiller, vice superintendent, W. Larson, sekreterare och kassör; A. Johnson och Charles Magnusson, bibliotekarier, Axel Ehn, Jessie Palm och Victor Larson, bokutdelare, C. T. Lindgren, organist.

Ungdomsföreningens tjänstemän: C. A. Bäckman, ex officio ordförande, E. Stark, vice ordförande, Ella Johnson, sekreterare, Jenny Nelson, kassör, John Kraft och F. Johnson, bibliotekarier, Anna Westerberg, organist, Fred. Hammarström, "sexton".

Fattigkommitteen består af följande: John Flodin (kassör), John S. Johnson, A. Holmkvist, N. Young och S. G. Peterson.

En missions- och traktatförening, som består af för det mesta äldre fruntimmer och som funnits till något öfver ett år och sammanträder månatligen, samlar medel för missionen m. m. Vid dessa möten håller ordföranden ett föredrag — under den flydda tiden hafva särskildt barnuppfostran och bibelns qvinnor utgjort betraktelseämnen, härefter upptages missionen i de särskilda länderna. Sånger sjungas m. m., hvar och en lägger efter kärlek och förmåga i missionskollekten. Föreningen räknar

många och, såsom det synes, högst intresserade medlemmar. Gud välsigne dessa uppoffrande qvinnor.

En konfirmandförening finnes, som sammanträder en söndagseftermiddag i månaden till bön och sång och till upplifvande af konfirmationstidens minnen och löften. Ett tal med särskildt afseende på nyss nämda sak samt på barndoms- och ungdomstiden hålles, dessutom bidrager hvarje medlem vid hvarje möte med fem cent till något välgörande ändamål.

Vi tveka icke att afsluta denna högst ofullständiga historik med ett hjärtligt lof till Gud, som i sin outransakliga vishet och stora nåd fört denna församling framåt igenom mörker och ljus, fruktan och hopp, och som samlat så många kärfvar för sin himmelska lada från denna lilla part af sin stora vingård. Tillika måste vi bekänna, att om än församlingen är behäftad med flere brister, synes dock Guds ord liksom en hälsosam surdeg mer och mer genomtränga både äldre och yngre, och att flere tecken till lifaktighet, till ett djupare religiöst lif, till en större nitälskan för församlingens andliga stadga och utveckling, ett ifrigare arbete för barnen och ungdomen samt i synnerhet för missionen visa sig. Ännu kräfves arbete och bön; vaksamhet och strid, hopp och försakelse och framför allt annat Guds Helige Andes närvaro. Men planteringen är

Herrens, trädet står bredvid "vattubäckarne", nådens outtömliga strömmar. På försoningens eviga grundval igenom Jesus Kristus står hon emot tidens stormar och regn. Det är en rik tröstekälla, att "helvetets portar" icke kunna rubba Kristi församling. Då få vi liksom vara med på köpet, det stora köpet på Golgata, och i Kristi seger vinna seger; då blifva vi intet, och han blir allt. Men då blifver icke heller den trogne församlingsmedlemmens böner och tårar och arbete obelönade, ty han skall vara med i den triumferande församlingen och lysa såsom solen i Guds rike. O, huru böjd man blifver att tacka och lofva Gud vid genomläsandet af en om än ofullständig teckning af en församlings historia, ty Gud synes på hvarje blad, i hvarje årsberättelse, i hvarje framgång eller pröfning. Och Gud är det käraste för ett gudälskande hjärta. Men en sådan teckning som denna berör ju mera den yttre sidan af församlingslifvet, den inre kunna vi föga teckna. Men Gud vare lof för allt.

Vi sluta i Herrens namn med att tillfoga följande tänkespråk: "Salige äro de, som två sina kläder, att de må få tillträde till lifvets träd och genom portarne ingå i staden". Uppb. 22: 14.

